

A NOSA TERRA

PERIÓDICO GALEGO SEMANAL

Concha Costas:
"É preciso
un plano de
normalización lingüística
para a mocidade"

9

O PP ameazou a candidatos para que non se
apresentasen en listas opositoras

4

A Xunta deixa o futuro do Grupo Lácteo en mans
das cooperativas

12

Paremos a guerra nos Balcáns

20

Fuxan os Ventos:
novo disco dun grupo
que ningúen esqueceu

30

Public díaria 30

Pepe Carreiro

¡ESTÁN APAÑADOS!
QUÉDALLES SÓ ESCO-
LLER ENTRE DISTINTOS
MATICES ÉTICOS

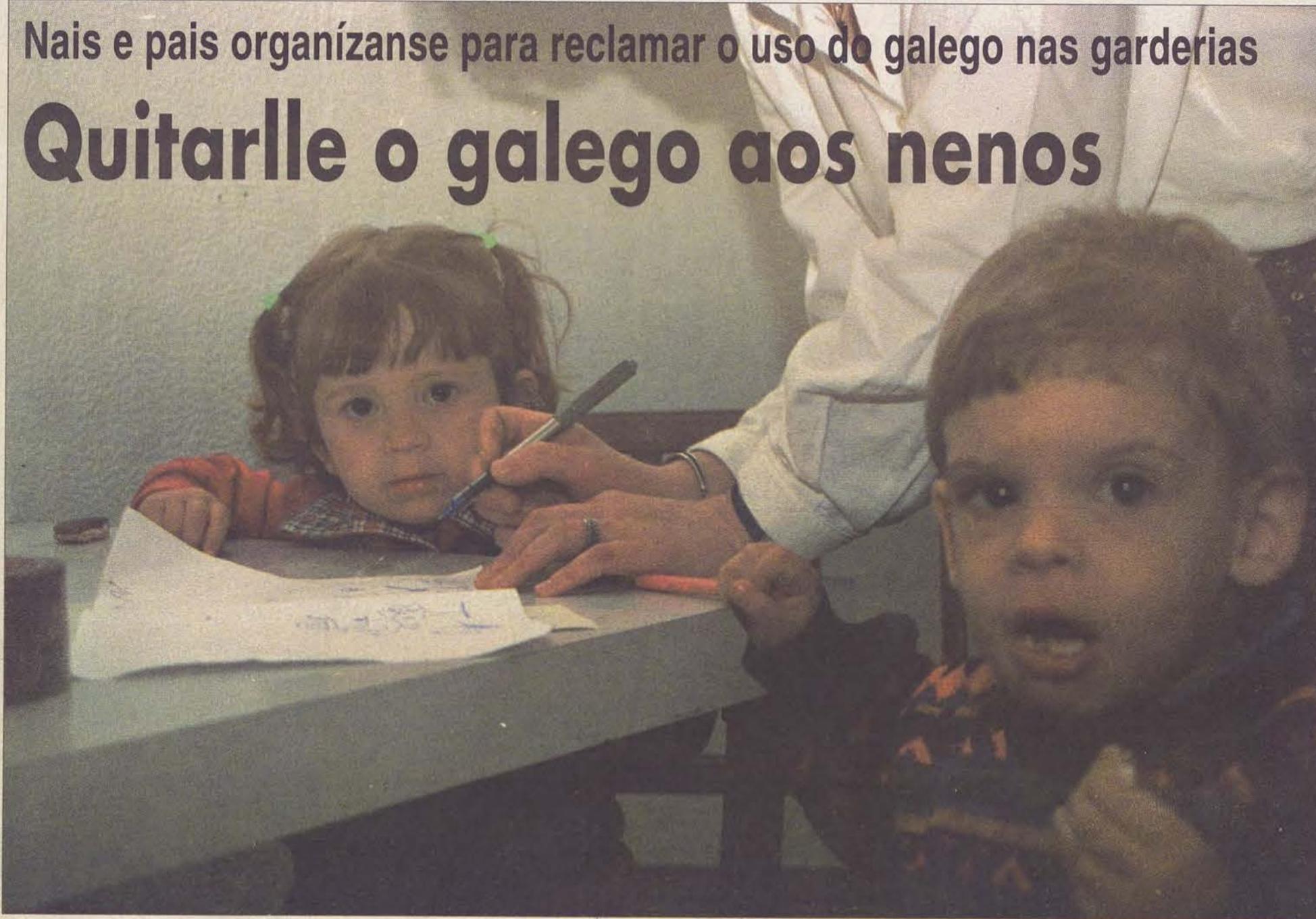
20 DE MAIO • 1999 • ANO XXII • IV XEIRA

FUNDADO EN 1907

Nº 883 • 200 PTA

Nais e pais organízanse para reclamar o uso do galego nas garderías

Quitarlle o galego aos nenos

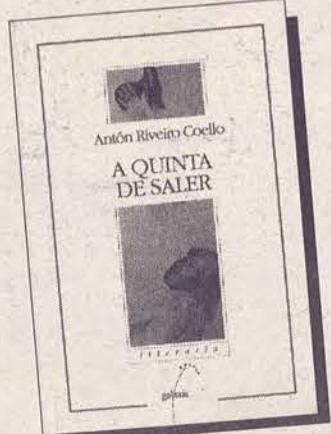

PAULA BERGANTÍNOS

Antón Riveiro Coello
A QUINTA DE SALER

Un editor encárgalles
a dous escritores que
non se coñecen unha novela
compartida sobre un estranxo
personaxe do couto Mixto.

galaxia

**Fraga ausente
na celebración
das Letras Galegas**

(Páx 25)

**Borrell fai o que non
fixo González, dimitir**

(Páx 15)

**Os transexuais levan
os seus problemas
ao Parlamento**

(Páx. 14)

Garcia Leira contra a democracia

Garcia Leira, presidente do parlamento galego, non entende o seu papel. Ou si o sabe á perfección? A dúbida hai que situala, con certeza, en se é quen de distinguir entre a posición institucional, como presidente da cámara lexislativa galega e a de cachanchán de Fraga Iribarne. Abonda coas suas declaracions para comprobar que esquece non só a sua función, senón a sua posición. Afirmar, como afirmou, que hai deputados "propensos a armar broncas", representa un insulto á cámara. Pero as suas declaracions cobran maior gravidade ao poñer de manifesto que, se pudera, lle impediría a entrada ao parlamento a alguns deputados ("a alguns deputados góstalles ser violentos e non se lles poden impedir que entren", en literalidade). Despois do tirón de orellas que lle deron no PP polas suas recentes declaracions afirmando que Fraga debía comparecer con más asiduidade, Garcia Leira tentou colocarse no seu lugar de mandado ao servizo da maior gloria persoal do presidente da Xunta, eixo básico de toda a política da dereita. E nesta postura, loxicamente, pasouse tanto como quilómetros leva Fraga en viaxes oficiais. Para porle o ramo ás suas declaracions e darlle un novo galano ao seu señor, non tivo outra ocorrência que afirmar que se a oposición reclama máis presencia de Fraga é porque o teñen "deificado". Pero o problema non hai que procuralo en Leira, senón na política do presidente que, fidel ás suas orixes, rexista atavicamente a democracia. Franco tamén asistía unha vez cada ano ás Cortes para ser aclamado.♦

A NOSA TERRA

Empresa Xornalística Editora:
Promocións Culturais Galegas S.A.

Consello de Administración:

PRESIDENTE:
Cesáreo Sánchez Iglesias.

VICEPRESIDENTE:
Xaquín Acosta.

CONSELLEIRO DELEGADO:
Xosé Fernández Puga.

VOGAIS:
Alberto Ansede,
Xosé M. Dobarro,
Antón Fernández,
Manuel Vela, Xosé Castro
Ratón, Manuel Portas e
Xan Costa.

SECRETARIOS:
Xan Piñeiro.

Diretor:

Alfonso Eiré López.

Redacción:

Gustavo Luca de Tena,
Xan Carballeira, Manuel Veiga,
Horacio Vixande,
Arantxa Estévez, Carme Vidal,
Paula Castro, Paula Bergantinos.

EDICIONES ESPECIAIS:
Xosé Henrique Acaña.

DISEÑO DE MAQUETA:
Xosé Taboada.

Colaboradores:

MADRID:
Manuel Socas.

BARCELONA:
Iria Varela.

PORTUGAL:
Gonçalo Nuno.

SANDADE:
Maria Alonso.

CULTURA:
Xoán M. Estévez,

Celso López Pazos,
Manuel Vilar, Lupe Gómez,
Óscar Losada, Gonzalo Vilas,
Xosé M. Eiré Val,
Xosé M. de Castro Errótegui,
Xosé González Gómez, Manuel
Rivas, Borobó.

LITERATURA:
André Luca.

Fotografía:
Andrés Panaro.
Xosé Marra,
Voz Noticias.

Ilustración:
Xosé Lois, Pepe Carreiro,
Carlos Silvar, Gonzalo Vilas,
Suso Samartín.

Publicidade:
Carlos Martínez Muñoz

Xefa de Administración:
Blanca Costas

Subscriptions:
Lola Fernández Puga

Vendas:
Xosé M. Fdez. Abraldes

Redacción e Administración:
Rúa do Príncipe 22, baixo,
36200 Vigo
Apartado 1371. 36200 Vigo

Edición Electrónica:
www.anosatera.com

Teléfonos:

REDACCIÓN:
(986) 43 38 66 - 22 24 05
Fax (986) 22 31 01
Correo Electrónico:
antpcg@rrakis.es

ADMINISTRACIÓN, SUBSCRIPTIONS E
PUBLICIDADE:
(986) 43 38 30*

Imprenta:
E.C. C-3 1958

Depósito Legal:
C-963-1977

ISSN:
0213-3105

Non se mantén
correspondencia sobre
originals non solicitados.

Está permitida a reproducción
sempre que se citar
procedencia.

A Xunta non toma medidas ante o xeralizado incumprimento da lei do galego na educación infantil

'A miña filla de tres anos di que caiu ao chan-suelo'

P. BERGANTINOS

♦ CARME VIDAL - PAULA CASTRO

O Martes pola tarde un grupo de pais e nais de cativos reúnense nun local de Vigo. Un deles conta que cando foi buscar ao seu meniño á gardería atopouno agarrando o pescozo e dicindo: "doeme moito o conejo". Todos eles falan galego e apréndenlle aos nenos as primeiras palabras na sua lingua. En tanto os levan aos centros de educación infantil van mesturando co castelán até rematar sendo español-falantes. Queren atopar saída a un proceso de perda do idioma que é básico a escolarización nas primeiras idades.

Compoñen o grupo *Nais e Pais polo Ensino en Galego* e case todos teñen cativos de menos de cinco anos. Apréndelles o tempo e falan do próximo curso como obxectivo para escolarizar en galego aos seus cativos. Temen que, se se retrasan, a perda sexa xa irreversíbel. Cada un deles ten a experiencia propia de ter percorrido garderías e escolas infantis sen éxito, sen conseguir que se lle garanten os direitos lingüísticos dos seus fillos. Foron tamén moitos deles ao acto reivindicativo celebrado o pasado dia 17 de Maio no antigo cementerio de Bonaval, en Compostela, convocado baixo o lema *O galego, lingua viva*. O manifesto subscrito polas organizacións convocantes -A Mesa pola Normalización Lingüística, BNG, CIG, CCOO, EdeG- alertaba contra a perda do galego como lingua de transmisión xeracional "como legado de pais a fillos".

Os pais e as nais estanse a organizar diante da pasividade da Consellaria de Família, de quen dependen as garderías e escolas infantis, e a Consellaria de

Educación, onde se integra a Dirección Xeral de Normalización Lingüística. Ampáranse no decreto 247/1995 no que se regula que nesa etapa "os profesores e profesoras usarán na clase a lingua materna predominante entre alumnos e alumnas, terán en conta a lingua ambiental e coidarán que adquiran de forma oral e

escrita o coñecemento da outra lingua oficial de Galicia". Recolle a norma tamén a atención "de xeito individualizado" para aqueles cativos que non teñan coñecemento da lingua predominante. A sua experiencia fala dun claro incumprimento do decreto e por iso se ven na urxencia de agruparse e reclamar da Xunta

que se garantía o regulado.

Na reunión do Martes 18 de Maio coméntanse casos que afondan no efecto castelanizador nos primeiros anos fóra da casa. Comézase por lembrar o que lle aconteceu ao candidato nacionalista á alcaldía de Vigo, Lois Pérez Castillo que ao comunicarlle aos responsables da primeira escola á que levaba ás suas fillas que eran galego-falantes, ouviu como resposta: "Non se preocupe, iso quitámoslo en quince días". Se non quince días, pouco más fai falta para que os cativos cámbeis a sua lingua. Sábeo Belén Fernández que desde hai case un ano leva á sua cativa de tres a unha escola infantil e desde aquela escotálle frases como "cain en el chan suelo". Para impedir que iso acontecese percorreu todos os centros de Vigo tentando atopar alguno que lle ofertasen unha atención en galego á pequena. "Non houbo maneira, ofrecían inglés, natación e informática pero nada de galego. Rematei por levala a unha na que intui que poderían ter un maior

Pasa á páxina seguinte

Ven da páxina anterior
coidado" conta. A garderia á que se dirixiu foi *Meniños* e a presencia da filla de Belén levou a que as coidadoras decidisen impoñer unha nova medida: o dia en galego. Escolleran o Venres. Glória Núñez, directora de *Meniños*, sinala que a iniciativa foi "muito ben recibida polos pais, tomámosla como experimento pero o ano que ven decidimos incluir máis galego nas diversas actividades -en especial nos contacantos- e non reducilo a un só dia".

Os atracos para que Amara fale galego

Eduardo García é profesor de ensino medio e un dos promotores do grupo. Di que a sua filla Amara xa case sabe de memoria o filme de debuxos animados *Jack rei do Amazonas*, dos poucos que para esa idade se comercializan en galego. A sua teima para que Amara comece a falar na sua lingua pode virse abajo cando en Setembro a leve á escola infantil. "É unha época moi importante porque se fixa a lingua que se vai utilizar no futuro e configura a posición do neno diante do galego. Non lle podemos esixir aos nosos pequenos que sexan militantes da normalización pero a estas alturas tiñan que poder levar unha vida en galego con normalidade" afirma mentres aposte, como primeira medida, por convencer aos centros privados da conveniencia comercial e superar a idea de que "o galego é un problema". A un mes de comenzar a organizarse, agrupáronse só en Vigo máis de trinta pais e nais e as fichas de inscripción recibidas aumentan cada día.

Até os tres anos a oferta centrarse principalmente no ámbito privado mentres que dos tres aos seis -etapa que agrupa o ensino non obligatorio- xa comeza a haber máis prazas públicas. A eiva da lingua atopase nas duas opcións, sometidas ambas aos ditados do decreto e beneficiarias tamén as privadas de concertos económicos coa administración pública. Reclama Eduardo García máis prazas públicas para os cativos e que se contemple o galego como unha das condicións na concesión de axudas públicas. "Piden que teñamos nenos pero non axudan, non hai prazas nos centros da Consellería e cando vas ás privadas atopaste con que non hai maneira de que lle falen ao neno en galego" engade a arxentina Susana Pérez Leira mentres

explica que ela fala maiormente español que é a lingua que rodea boa parte dos ámbitos nos que se move o seu cativo, "por iso busco unha escola na que fale e aprenda galego", anota.

Coordenadoras para que a lei se cumpla

Isolanda Galanes espera o seu primeiro fillo e Alexandre Prieto ten un cativo de oito meses pero os dous asisten animosos á reunión de *Nais e Pais polo Ensino en Galego*, entendendo que será na primeira etapa onde os seus pequenos estean "máis desatendidos". Uxia, a nena de Xaqin e Ánxela, con só dous anos xa comeza a dizer as primeiras cousas nunha mestura que dá proba da dificuldade que os pais explican. "A presión é moi forte. Di, por exemplo *pajaro*, acentuando no segundo a" anota Xaqin.

Reuníronse coa Asociación de Garderías co obxecto de conseguir alguma sorte de compromiso lingüístico e continuarán con medidas encamiñadas á reclamar desde todos os ámbitos implicados -en especial desde as administracións públicas-, o cumprimento do decreto e a garantía dos direitos dos seus fillos. Prevén tamén dirixirse ao

Valedor do Povo para que se interese polo tema. "Crianse coordinadoras de pais, de profesores, de funcionarios que se impliquen en demandar algo que xa está regulado por lei. Os que tienen obriga de garantir ese cumplimiento do direito non o fan, e é necesario reclamar que se introduza o galego nas escolas infantis porque se trata dunha cuestión prioritaria" afirma a presidenta da Mesa pola Normalización Lingüística, Concha Costas, para quen as demandas de pais e nais "proxectan socialmente unha necesidade e unha eiva".

"A escola tiña que actuar como elemento regaleguizador -fronte a existencia de moitos ámbitos agresivos- e está a ser un axente activo de castelanización. Os pais non apandan cunha situación da que se proba a sua efectividade: en apenas tres meses os cativos rematan falando castelán" di Concha Costas mentres explica os óptimos resultados do proceso de imersión que se está a desenvolver en Catalunya onde se escolariza aos cativos en catalán e se promove desde a Generalitat toda unha rede de grupos de apoio para os centros con orientación pedagógica e material específico.♦

O cemiterio de Bonaval foi cenário do acto reivindicativo do Dia das Letras.

A. PANARO

O Papalandrocas

Xosé Lois González, o famoso debuxante, escribiu a fins dos anos setenta unha obría para monicreques, *Lela e o Papalandrocas* que certificaba a asociación cultural *Auriense*. Era un remedio, ao mesmo tempo real e sarcástico do famoso bilingüismo que ainda estaba por chegar. Xosé Lois calificaba como "bilingüismo", moi acertadamente. Lela sempre dicía duas verbas co mesmo significado. "La niña nena, quiere a su padre pa...".

Hoxe o chamado bilingüismo harmónico levou a que ben de nenos galegos se comporten coma Lela na vida diaria. Os seus pais, moitos deles militantes da lingua e do nacionalismo en tempos mozos, procuran atopar saídas a esta situación diglósica. Entréganlle á escola, pública ou privada, rapaces galego-falantes e devóvellos "bilingüistas", quer dizer, apampados, esquizofrénicos e, ao final, castelán falantes pola imposición escolar.

Esa é a política que promove a Xunta e da que tan fachendose se sente. A base legal, derivada da lei de Normalización Lingüística, e o posterior decreto 247/1995 especifica claramente as matérias que hai que

impartir en galego e garante os direitos dos cativos a ser atendidos na sua lingua. Esta lexislación non se cumple. Pero, como moi ben explica a sociolingüista Pilar García Negro, "nunha casa é preciso coidar tanto os alicerces como o tellado, para que non se esborralle".

Pero a Xunta, non só non fai cumplir a lexislación do galego no ensino infantil, argumentando moitas veces que non é obligatorio, senón tampouco na universidade, en especial naquelas titulacións nas que se forman os futuros mestres e profesores de meniños.

Así, cóntase a trasmisión do galego que a familia trata de aseguralle aos seus fillos, ao non cumplirse os mínimos legais, e tampouco se forman mestres que podan ensinar axeitadamente o galego.

O PP e o Governo Fraga negáronse a admitir, sistematicamente, as dúcias de propostas nacionalistas apresentadas no parlamento. Iniciativas tan pragmáticas e, ao tempo, tan revolucionarias, porque mudarian substancialmente a realidade, ao demandar que no ensino infantil se

impartisen, ao menos, un tercio de actividades (nen sequer matérias) en galego, en zonas nas que o español está asentado maioritariamente como lingua veicular. Claro está que, naquelas zonas nas que os alumnos sexan mayoría coa lingua inicial ou familiar en galego, o ensino infantil se terá que impartir no noso idioma.

Pero, hoxe por hoxe, a única política que funciona axeitadamente é a da exclusión do galego. Frente ao coñecemento pasivo xeralizado, a exhibición do idioma como lingua docente e veicular é moi diferente, con porcentaxes que mermán cada ano, froito, precisamente, da falta dunha verdadeira planificación lingüística. A sociedade non só debe tomar conciencia desta situación, senón voltar a unha militancia activa a prol do idioma. Galego e español non están en igualdade de condicións. O español vaise impoñendo, pouco a pouco, mentres a maioria dos galego falantes permanecen pasivos. Os movementos de pais e nais por un ensino infantil en galego deben xeralizarse e organizarse en todas as localidades. A tarefa é tan urgente como perentoria.♦

A NOS TERRAS

O Galego, Língua Viva

Un cenário tan simbólico como o antigo cemiterio de Bonaval foi o lugar escollido para celebrar o acto reivindicativo do Dia das Letras Galegas. Simbólico porque pretendía retratar o camiño cara o que se quer avocar ao galego e reivindicativo porque os ali presentes reiteraron o seu compromiso por conseguir que o lema da xornada siga sendo unha realidade: *O Galego, Língua Viva*.

Concha Costas, presidenta da Mesa pola Normalización Lingüística facía outra comparanza entre a lingua e os nichos, hoxe valeiros, de Bonaval. "O feito de que esteamos aquí, neste antigo cemiterio, ten a súa simboloxía na medida en que quixemos que, da mesma maneira que se actuou con contundencia para converter este lugar en espazo de goce e disfrute da sociedade, un lugar vivo axeitado para o lecer, queremos que do mesmo xeito se actue para que o idioma, nas novas

xeracións, se convierta en lingua de uso e disfrute".

Facia tamén Concha Costas unha chamada aos asistentes para que "sexamos capaces de presionar para vencer todas as barreiras informativas que impiden transmitir cal é a situación real do idioma e rechar con esa anestesia xeralizada que a mensaxe institucional está a provocar".

Língua dos mozos

O *Manifesto de Bonaval* recolle que, segundo os dados que se tiran do primeiro volume do Mapa Sociolingüístico de Galiza, publicado no ano 1994, constátase un forte descenso do galego como lingua incial nas xeracións más novas.

De feito, as cifras falan por si próprias e, mentres que entre a franxa de idade dos maiores de 65 anos, aprenderán a falar en galego máis do 80% da povoación, a situación é ben outra nas novas xeracións. Entre a franxa de idade dos 16 aos 20 anos, só o 34,4% dos mozos tiveron o galego como lingua incial.

Acto festivo

Ainda que a primeira parte dos actos de Bonaval centrouse na reivindicación, cunha pegada de cartazes en cada un dos nichos do cemiterio, e pésie á más ou menos intensa choiva que presidiu a celebración, o lecer tamén tiñoo o seu espazo.

O actor Celso Parada, paraguas en man, teatralizou uns textos seleccionados para a ocasión, con excelente acollida entre un público enhouçado que resistiu o constante orvallo até o final dos actos.

De seguido, un grupo de cantareiras fixeron repeticionar os pandeiros, baixo unha choiva que xa se tornara augaceiro, para rematar coa leitura do *Manifesto*, do que se encargou o actor Xurxo Souto, como unha forma de amosar a adhesión e compromiso coa lingua dos actores galegos.♦

Un candidato confesa que entrou na lista socialista porque os conservadores lle ofreceran un posto de traballo

O alcalde do PP fai a lista do PSOE en Covelo

No Covelo non é sinxelo facer oposición ao alcalde do PP Xosé Costa. No pleno do Mércore 19 o ex socialista e agora no Grupo Mixto, Xosé Fernández, era abougado polos veciños. "É boa persoa pero lle faltalle carácter", disculpábanos os mesmos que lle berraban, reconociendo as dificultades de enfrentarse ao alcalde popular. Fernández é o único concelleiro na oposición. Durante anos o PSOE tivo moitas dificultades para montar unha lista ainda utilizando o argumento porta por porta de que "ten que haber alguén que lle faga frente a Costa".

Esta será a primeira vez que neste concello pontevedrés o BNG apresente candidatura, encabezada por Francisco Rocha. Por esta razón, explican os nacionalistas que nesta ocasión fose o mesmo alcalde quen se ofereceu para elaborar a lista do PSOE. "Ten medo de que se os socialistas non consiguen apresentar lista, os votos venan para o Bloque. O alcalde pensa cantas más listas, más se reparten os votos", explica un dos integrantes da lista nacionalista. A Costa descubrusele o pastel cando o pasado Venres un dos incluídos na lista do PSOE, un veciño de Bárcia de Mera, denunciou nos xulgados que figuraba como candidato sen o seu consentimento.

"A min convenceume un concelleiro do PP de que me integra-

se nas listas do PSOE. Era o 25 de Abril e díxenlle que si. Prometéronme un traballo e eu, pensando só en mim, xa que acababa de mercar un coche, aceitei. O dia 6 de Maio comunicóllle que non quería formar parte da lista. Os do PP dicíanme que agora xa era tarde para renunciar e eu respostei que buscara a maneira de non aparecer publicamente no PSOE. Dábame vergoña ter aceptado a cambio dun traballo. Cando comprobéi nunha publicación que ia incluído na lista, voltei a poñerme en contacto con eles. Entón, o alcalde e un concelleiro citáronme no Hotel Tryp de Mondariz para convencerme", conta Delfín, este veciño de Bárcia de Mera. Segundo o seu relato, intentaron persuadilo coa promesa dun posto de traballo. "Dicían que agora non podian porque era moi descorado, pero que en canto pasasen as eleccións, me colocaban. Voltei a respostar que non, e eles dixéronme que era tarde", comenta.

No xulgado informaron a Delfín que ainda estaba a tempo e apresentou a renuncia. "Espero que agora esté todo solucionado", di. Á pregunta de por que o PP fai as listas do PSOE en Covelo, Delfín non ten resposta. "O que sei é que todos os candidatos desa lista entraron nas mesmas condicións ca mi, con promesas de traballo. Agora o alcalde ten a cara de dizer que non me coñece de nada, só de verme xogar ao futbol", di.♦

Todos os candidatos desa lista entraron nas mesmas condicións ca mi, con promesas de traballo"

O alcalde Xosé Costa repartiu postos de traballo entre os veciños dispostos a entrar na candidatura do PSOE. Na foto, propaganda do PP nun colégio electoral do Páramo nunha anterior convocatoria electoral.

X. MARRA

Granxeiros, electricistas e empresarios, todos ameazados

• M.V.

A presión do PP sobre os hiper-téticos candidatos da oposición foi xeral, sobre todo nos concellos de menor tamaño, onde boa parte do emprego dependen das institucións.

A multiplicidade de cargos de moitos dos líderes locais do Partido Popular outorgalle grande capacidade de presión. Xosé António Pérez Cortes, alcalde desde hai vintecinco anos do concello arraiano de Quintela de Leirado, preside a mancomunidade ao tempo que ostenta cargos de relevo en Caixa Ourense e Coren. Durante o pasado período de confección de listas presentou a dous veciños que tiñan previsto presentarse na candi-

datura do Partido Socialista con romper os vínculos da empresa fundada por Franqueira coas suas respetivas granxas particulares. Outro veciño, esta vez electricista, que tiña pensado presentarse na mesma lista foi informado por Pérez Cortes, de que perdería a contrata da Deputación para instalar o alumado en Pontedevea. Os tres renunciaron a ser candidatos.

No concello de Gomesende, o alcalde Radigundo Castro ameazou ao dono dun aserradoiro con pecharlo se o seu fillo se presentaba como cabeza de lista do BNG. Neste caso a ameaza non surtiu efecto, entre outras razóns porque a empresa mencionada apenas depende de axudas públicas.♦

A. EIRÉ

Si, si, si, Paco Vázquez a Madrid!

Hai dous anos, Francisco Vázquez contratou a un gabinete de intermediación madrileño para que lanzase a idea de que podía ser o sucesor de Felipe González. Os seus columnistas começaron a espallar a posibilidade, pero caía en terra seródia. Nunha entrevista recente (*Faro de Vigo*) o alcalde coruñés afirmaba que o responsable do PSOE debería ser "un alcalde ou un presidente autonómico". Ademais, contestaba que gostaría de dar o paso á política estatal.

— "Espelliño máxico, quen é o alcalde socialista más votado?"

— "Quen vai ser, vostede, señor Vázquez", -contesta o espello.

Esta é a esceca coa que soña Francisco Vázquez desde mociño, cando saía da misa de San Xurxo e ía limpar os zapatos para que o ollasen as raparigas coruñases. "Grácias, señor Vázquez", berraba o limpabotas ao rematar. Vázquez sempre foi ao seu. Non importa que o partido na Galiza se convierta nun rapatundas elección tras elección. Se gaña persoalmente, baila a muñeira. "Sarna para o resto", anunciou fachendoso daquelas.♦

Busca que o galego se considere oficial através do galego-portugués

O BNG demandará presenza galega nas negociacións europeas que afecten ao país

• P.C.

Acabar a presenza de Galiza nos Consellos de Ministros da UE nos que se trate de cuestións de competencia galega é unha das reivindicacións que centra o programa do BNG para as eleccións europeas. Así o explicaba o cabeza de lista, Camilo Nogueira, na presentación do programa elaborado pola formación nacionalista. O BNG entende que coa participación directa nas negociacións recoñécese de forma implícita a soberanía compartida no estado español e a existencia dun estado plurinacional, co que se avanza no proceso de autodeterminación.

"Os läenders alemáns teñen unha presenza directa representando ao estado cando se tratan asuntos que afectan ás suas competencias exclusivas", dí Camilo Nogueira. Por iso, se no caso alemán se pode delegar nos läenders as negociacións, do mesmo xeito e "sen precisar modificacións no actual estatus institucional da UE", Galiza podería ter representación de seu nos Consellos de Ministros cando se toman decisións que repercuten en materiais que son de competencia galega. "Trátase -sinala Nogueira-, de que as políticas europeas que nos afecten sexan administradas e executadas desde a propia Galiza".

Pero para acabar esa representación directa, tería que mudar o comportamento do estado español. Un cambio institucional que se tratará de conseguir através da representación en Europa do nacionalismo galego e que Camilo Nogueira entende imparábel dada a evolución histórica da propia UE.

O candidato nacionalista argüe que se camiña cara un futuro de soberanías compartidas no que se reclama que "Galiza teña a sua propia soberanía como nación". Unha evolución que "só se pode negar desde a ignorancia ou desde unha práctica imperialista arcaica".

Sectores produtivos

Partindo dunha negativa análise da situación na que se atopa o país, cun 60% da media europea de renda por habitante, un 19% de paro, a exclusión das canles europeas de transporte, a limitación dos direitos a producir, tanto no leite como na construcción naval e cunha evolución da economía que acrecenta as diverxencias cos países más desenvolvidos, o BNG establece como obxectivo prioritario do seu programa, a defensa dos sectores produtivos.

No que respecta á política agraria, reclámase que non haxa límites ao incremento da producción "mentres non sexa atendida a demanda do mercado español".

Camilo Nogueira cabeza de lista do BNG nas Eleccións Europeas.

A. PANARO

que neste momento importa varios millóns de toneladas de leite por ano dos países comunitários.

Canto á política pesqueira, démase un novo estatus para Galiza en Europa, coa presenza directa nas negociacións dos tratados internacionais con países terceiros. Nas políticas industriais "reclamamos que Asturias poda construir barcos" e un plano de Investigación e Desenvolvemento específico, tendo en conta que na actualidade non dispón nen da quinta parte dos orzamentos comunitarios destinados a este fin.

Tamén se demanda a inclusión do territorio galego nos programas de redes de comunicación, dos que xa quedou á marxe cando se aprobaron os planos das autopistas. Sinálase en concreto a inclusión de Galiza na rede transeuropea de velocidade alta e que figure nos programas do 2010, dos que nestes momentos fica excluída. Ao tempo, sublíñase o obxectivo de reducir o desemprego até acabar, cando menos, os niveis medios comunitarios, pasando do actual 19% ao 11%.

Fundos estruturais

Tendo en conta que Galiza figura como "Rexión Obxectivo I", séguense recibiendo miles de millones de pesetas ao ano procedentes dos fondos estruturais e de cohesión. Cartos que son administrados, na sua maioría, polo estado español o que, segundo Nogueira, non permite realizar os investimentos necesarios para facer mellorar a situación económica. Por iso reclámase que sexan xestionados directamente pola administración galega.

Manifestación en Pontevedra en defensa da Sanidade Pública

O vindeiro vintesete de Maio ás sete da tarde parte de diante do Hospital Provincial de Pontevedra unha manifestación en defensa da Sanidade Pública que concluirá na alameda. Convoca o acto a Plataforma en Defensa da Sanidade Pública, na que están integrados a Asociación pola Defensa da Sanidade Pública, os partidos políticos BNG, EdeG, EU e PSOE, os sindicatos CCOO, CIG e UGT e a Federación de Asociación de Viciños "Alfonso Castelao". A táboa reivindicativa contempla exixir información sobre o plano de área sanitaria Norte de Pontevedra, contra a redución no número de camas nos hospitais do complexo, por un hospital comarcal do Salnés público e integrado no sistema hospitalario; contra as fundacións e pola dotación nas especialidades e tecnoloxías nas que a área sanitaria é deficitaria. Un membro da Plataforma, Rafael Vázquez (CCOO) declarou que o caso do *aspergillus* en Pontevedra produciuse no medio dun conflito que se arrasta desde Novembro, no cal a Plataforma exixe a mellora do sistema sanitario. "Despois de meter a pata cunha información contradictoria que criaba alarma social porque a información non era completa, o xerente aproveitou o caso do *aspergillus* para distraer a atención e tratou de facer recair a responsabilidade sobre o xefe de servizo de Ciruxia", declarou Rafael Vázquez.♦

Os CAF celebran o seu XV aniversario

O Venres 21 de Maio ás nove da noite os Comités Abertos de Escola e Facultade (CAF) descubrirán unha placa conmemorativa do XV Aniversario na cafetaría da Facultade de Medicina en Santiago, por ser o lugar onde cobrou vida o primeiro número do seu voceiro nacional *O Manifesto*. Seguirá unha cea de confraternidade na que participa persoas que formaron ou formán parte dos CAF e membros doutras organizacións que teñen colaborado co seu proxecto. Durante os días 18, 19 e 20 de Maio tamén se celebraron na Facultade de Historia unha serie de mesas redondas nas que baixo o lema *15 Anos nas Aulas de Galiza* participaron ex-membros dos Comités.♦

Morre un soldado no cuartel de Ferrol

Na noite do Xoves 13 de Maio morreu un mozo de 19 anos, R.C.E, no hospital Arquitecto Marcide por unha ferida de bala que saiu polo cráneo. Estaba facendo a mili e, ainda que sen confirmar nen polo hospital nin pola Armada –ainda que esta axiña sinalou que non tiña ningún problema mental segundo os exames médicos–, a hipótese aponta ao suicidio.♦

Xuízo a trinta gandeiros en Lugo pola tratorada

Os xulgados de Lugo encéronse o Martes 18 de Maio pola vista a que tiveron que comparecer vintenove gandeiros apoiados por un numeroso grupo de sindicalistas agrarios. Acusados dun delito contra a orde pública nas tratoras de Xaneiro e Marzo de 1998, o fiscal pedia para cada un deles -excepto no caso dun responsable do Sindicato Labrego– cento cincuenta mil pesetas de multa. As persoas que se concentraron en apoio dos labregos defenderon a liberdade para manifestarse e a defensa sinalou que boa parte dos problemas de tráfico nas estradas os días de tratorada foron causados polos cordóns policiais.♦

Peden a eliminación das 25 pesetas do tramo A Barcala-A Coruña

As vintecinco pesetas que custa o tramo da A-9 entre A Coruña-A Barcala non teñen razón de ser, segundo ven de afirmar o deputado do BNG Francisco Rodríguez no Congreso. No ano 1997 Fomento aceptou unha redución da paxa neste tramo de 50 a 25 pesetas atendendo ás obtas na ponte de pasaxe da carretera N-VI, como via alternativa. Tendo en conta que se tratou dun tramo praticamente urbano e que xa non hai obras, Rodríguez pediu a gratuidade.♦

García Leira non rectifica a sua opinión sobre a oposición

Os tres grupos parlamentarios na oposición exixeron na xunta de portavoces unha rectificación do presidente Xosé María García Leira. Este declarara a principios de semana que a alguns deputados "gústalle montar bronca e ser violentos". BNG, PSOE e Esquerda de Galiza calificaron o comportamento do presidente do Parlamento de antidemocrático e desprezativo coa actividade da Cámara galega. García Leira estivo ausente desta reunión de portavoces por atoparse de viaxe.♦

OPINIÓN

DEUS E OS IRMÁNS DE GALIZA

VICTORINO PÉREZ PRIETO

Non é nada novo dicir que na sociedade galega a Igrexa está sendo unha das institucións más remisas a facer do galego o seu vehículo normal de expresión. Isto resulta particularmente vergonxento e ferinte para unha persoa coma esta que subscribe, que recoñece formar parte dese Igrexa, como crente cristian, e ainda como cura católico -o que supón unha especial responsabilidade nela-, ó mesmo tempo que se confesa galeguista.

Superar este atranco que ven de vello, foi o estímulo do *Bienio Irmandiño* que recupera o evanxélico berro dos Irmandíños: "Deus e os irmáns de Galiza". Trátase dun novo esforzo no seo da Igrexa galega -pero aberto a crentes e non crentes- nacido na primavera do ano 1998, convencida de que esta fin do milenio, preñada de simbolismo, é o momento histórico máis propicio para xunguir en Galiza fe e galeguideade. A esperanza é unha virtude particularmente cristian, e non é mala cousa que os cristianos a exerzamos en tan significativos momentos; ainda que faga falla moita para reiniciar esforzos por este camiño, despois de tantos anos dicindo as mesmas cousas e con tan escaso eco... Pero "el que la sigue la consigue", di o refrán castelán, e disto sabemos un pouco os que andamos sempre en causas minoritarias. Se o nacionalismo galego, tanto tempo minoritario, chegou a ser hoxe verdadeira alternativa de poder. ¿Por que non se vai acadar a galeguización da Igrexa de Galiza?

Antecedentes e pequenas grandes realidades non faltan na historia galega. Os persoas más creativos e relevantes da Igrexa galega fixeron sempre unha apostila galeguista, ainda que non foran seguidos maiormente por esa maioria que é sempre preguiçosa e nuggallán. Unha maioria que, coma os peixes mortos, vai coa corrente do poder e da ideoloxía imperante. En troques os peixes vivos sempre nadan contra corrente, buscando as augas máis vivas e cristaiñas; eles son os que cambian as cousas.

Sen necesidade de subirse ó carro milenarista, é innegable que Galiza está hoxe nun momento decisivo da súa historia, para arrincar tomado a iniciativa, con conciencia de si mesma e da propia dignidade. Unha conciencia significada especialmente na súa cultura e o seu idioma. Unha conciencia na que a memoria histórica é fundamental.

"NON DEAS A ESQUECIMENTO". Así cantamos no noso himno. Non esquezas Galiza que fuches grande só cando eras consciente e consecuente coa túa identidade. "O galeguismo existe porque a historia demostra que, cando Galicia camiña desgaleguizándose, retrocede cultural e economicamente. O contraste entre os nosos farturados recursos e o baixo nivel que Galicia presenta nas estatísticas europeas é o resultado de moitos séculos nos que se experimentou a hipótese dunha Galicia desgaleguizada. Temos dereito, polo tanto, a intentar unha vía inédita na súa historia: a do progreso dende unha Galicia centrada en si mesma, unha Galicia galeguizada", dicía Ferro Ruibal nun acto do *Bienio Irmandiño* en San Domingos de Bonaval.

O tempo dunha Galiza centrada en si mesma foi o de Prisciliano no século IV, como nos lembraba recentemente Chao Rego; e no XII Xelmírez, que estivo a piques de outorgarlle o poder político e a emancipación de Castela ó Reino de Galiza; a lírica galego portuguesa logo, a más prestixiada da península. Do século XIV ata o XX foi "ainxuria o duro encono", co fermoso paréntese dos Irmandíños. É a súa memoria a que querem recuperar os cristianos galegos subidos ó carro do *Bienio Ir-*

mandiño, de cara a acadar unha mobilización xeral, "sen máis armas ca palabra, para promover a galeguideade cristian", como confesan nun folleto propagandístico.

limitados; no episcopado a conta remata con Lago González, onte, e o emérito bispo Miguel Anxo Araújo, hoxe; algún que outro (os actuais bispos de Lugo e Tui) din algo de cando en vez.

"GALEGOS DE POR VIDA". O *Bienio Irmandiño*, laicos e crengos, crentes e non crentes quere aunar solidaria, xenerosa e intelixentemente a súa voz a prol do dereito que ten o pobo galego de ter unha Igrexa galega. Quere facelo xuntando organización (un grupo de persoas responsables) e información (boletín informativo, páxina web...), sensibilización do pobo e mobilización. (actuación, traballo colectivo... para ir promovendo o proxecto por cidades e comarcas en actos, festas, conferencias, coloquios, etc.).

Neste último aspecto, compre salientar uns actos que tiveron importante eco nos medios. Foron as sinaturas de centos de mulle-

res e homes ante notario, dun documento no que declaraban querer ser consecuentes co galego ata máis alá da súa morte, pedindo mesmo "ser enterrados en galego... ou en silencio". Estes actos levaban o expresivo e rotundo lema de "Galegos de por vida", galegos ata morte. "Nos vimos aquí -dizia Ferro Ruibal no acto celebrado en Compostela- para explicitarnos que nin suponemos que a nosa lingua sexa indigna da relación con Deus nin que Deus sexa un ignorante que non entende o galego. Nesa lingua queremos vivir e esa é a lingua que queremos que nos sobreviva".

O primeiro realizouse en Santiago o 30 de Novembro de 1998, no Panteón de Galegos Ilustres. Entre os asinantes estaban desde o bispo Araújo e o teólogo Torres Queiruga, ou os velllos galeguistas Díaz Pardo, Pousa Antelo, e Xaime Isla, médicos como Sixto Seco e García Alén, escritores como Alfredo Conde e Freixanes, ou xornalistas como Francisco Campos e Blanco Campaña; xunto a unha ringleira de académicos da RAG, fiscais e xuristas, arquitectos, economistas, enxeñeiros, empresarios, profesores, intelectuais... O segundo acto foi en Vigo o 1 de marzo deste ano 1999, asinando o documento preto cen persoas. Entre outras, os escritores Francisco Carballo, Agustín Fernández Paz e Silvestre Gómez Xurxo. E o terceiro foi en A Coruña o pasado 9 de Marzo, asinando o documento máis de cincuenta persoas; entre outras, Manuel Marzá, Manolo Rivas e Felipe Senén. Estanxe a preparar actos paralelos en Lugo e Ferrol.

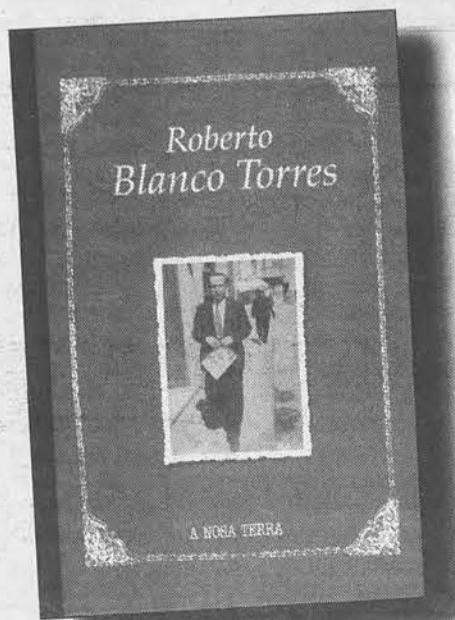
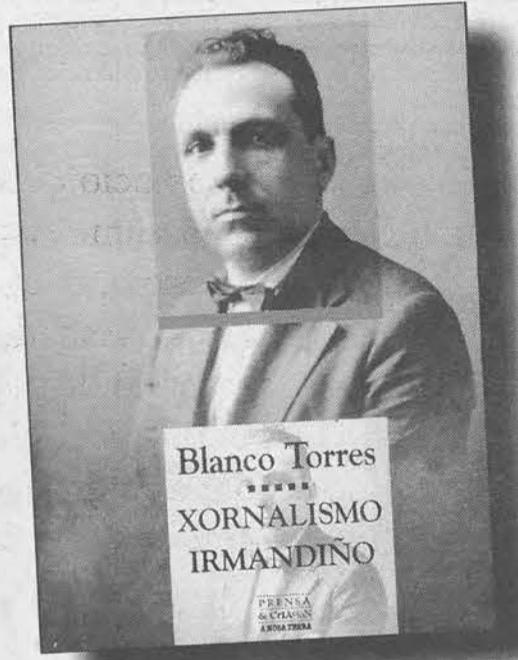
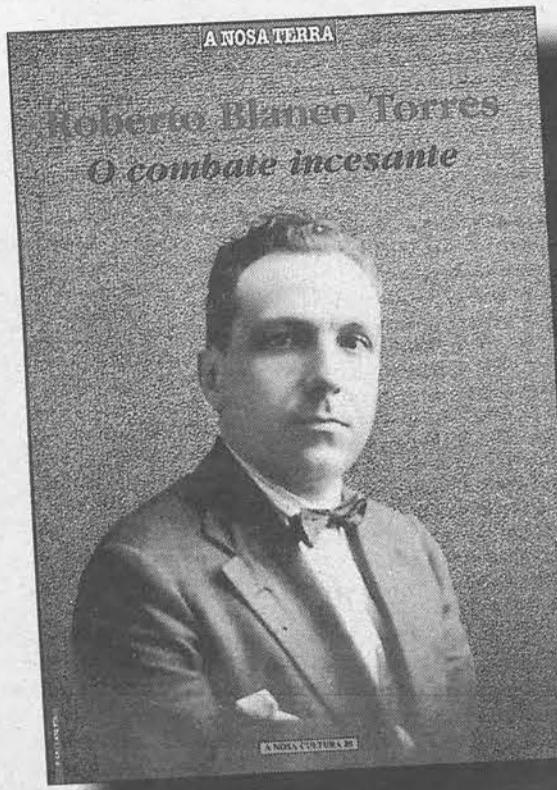
"Abráianme as misas nas que os crengos, que son de natural unha auténtica canteira de falantes -escribe Helena Villar Janeiro- mudan de lingua ó cambiaren de roupa para seguir interponiendo un idioma alleo entre Deus e as almas. E mentres isto non cambia, no meu altar particular bota cada mañá unha humildísima oración para reparar en algo o agravio lingüístico da súa Igrexa: Chegou o sol da amencia! Na súa lingua canta o gallo! Eu ó meu Deus cada mañá no meu idioma hei de louvalo".

Boas palabras para poñer remate a este artigo sobre unha apostila esperanzada e necesaria, que o pobo galego exprese na súa lingua propia as súas realidades e sentimientos máis fondos -para moitos os sentimientos relixiosos-, como vai facendo xa desde o eido literario ós eidos políticos, xurídicos e técnicos. E así entre todos ir construído unha verdadeira "Galiza liberada". ♦

Xosé Lois

BLANCO TORRES EN A NOSA TERRA

AVISO

A NOSA CULTURA 20

VARIOS AUTORES

Héctor Picallo Fuentes
Xosé María Dobarro
Jorge Domingo Cuadriello
Antón Garazo
Antón Capelán
• Marcos Seixo Pastor
Marcos Valcárcel
Pilar Sanmartín
Monserrat Bascocoy Lamelas
Marga Romero
Xosé M. Millán Otero
Antón Capelán
Xoan Carlos Garrido Couceiro
Carme Vidal
X. Enrique Acuña
Belén Pazos

PRENSA & CRIACIÓN

O compromiso de Roberto Blanco Torres coa lingua galega desenvolveuse maioritariamente nas páxinas de A Nosa Terra, xornal das Irmandades da Fala. Neste libro recóllese a totalidade dos artigos alí publicados, que representan en toda a súa intensidade o pensamento dun xornalista que mantivo unha continua actividade política desde as publicacións ás que estivo ligado. Presentanse, asimismo, outros traballos realizados en lingua galega escritos e espallados por diferentes revistas e xornais, sempre na órbita do galeguismo político.

ESENCIAS

• DE MARCOS SEIXO PASTOR

A primeira biografía escrita sobre Blanco Torres xa convertida no libro máis vendido sobre a sua figura. Recolle en 64 páxinas ilustradas a toda cor a traxectoria vital dun home que renovou o xornalismo galego desde unha posición ética e política baseada no respeito aos principios democráticos e no traballo a prol da emancipación nacional.

A CIG denuncia irregularidades da Xunta na utilización do Fundo Social Europeu

O número de directores dispostos a demitir supera o centenar

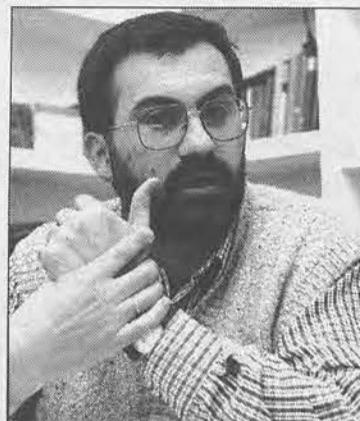
• P. BERGANTINOS

Ao peche de esta edición, ascende a cento dez o número de directores de centros de Secundaria que apresentarán a sua demisión a finais do mes de Maio se a Conselleira de Educación non atende as suas demandas. Ás queixas polos recortes presupuestarios vense sumar un informe da CIG no que se denuncia un presunto uso irregular do Fundo Social Europeu por parte da Administración para cubrir gastos de funcionamento.

As prioridades, para as que o Executivo ten que anunciar soluciones antes do 25 de Maio se quer evitar renúncias oficiais, son dotar aos centros de maior número de profesores e dunha quinta persoa as equipas directivas, aumentar os presupostos para gastos de funcionamento, habilitar unha cuantía específica para material de reposición e para as obras de reforma, ampliación e melloras (RAM), incrementar o persoal non docente –noadamente conserxes e persoal de limpeza–, redefinir as categorías dos centros e apresentar un borrador para a creación dunha Xunta Galega de Directores.

Son parte das demandas recollidas no documento base elaborado polos directores hai más de dous anos e que xa daquela fóra presentado á Consellaria. Antes de anunciar a demisión colectiva de case que o 50 por cento das equipas directivas dos centros de Secundaria, o 11 de Maio os representantes das Xuntas Provinciais de Directores mantíñan unha reunión con responsábeis da Consellaria. Nesa xuntaza, denuncia Antón Vázquez, un dos portavoces da Asemblea, Educación non asumiou "nengun compromiso concreto e a Xunta só se mostrou favorável a estudar a posibilidade de crear a Xunta Galega de Directores".

Pero conselleiro, Celso Currás, segue a emprazar as direccións a acudir a reunión fixada para o mes de Xullo "na que se poden tratar os temas máis prioritarios", afirma ao tempo que insiste na vontade dialogante do Executivo. Desde a asemblea entenden, pola contra, que a Xunta xa tivo tempo dabondo para estudar as suas propostas e que é hora de que se aponten respostas. Lembran tamén que no mes de Febreiro tiveron que recurrir ao Valedor do Povo para seren recibidos.

Antón Vázquez, portavoz da Asemblea de Directores.

Utilización do FSE

O recorte nas partidas para gastos de funcionamento, que denunciaron as equipas directivas, provocou, en Ourense hai dous meses, o anuncio das primeiras demissões colectivas. Pésie a isto, a Consellaria de Educación sempre mantivo que estes orzamentos aumentaron nun 15 por cento. A este respecto, a CIG ven de elaborar un informe no que denuncia que a Administración, para pagar os gastos de funcionamento, "inviste menos dos recursos propios e adica o fondo eu-

ropeu (FSE) para cobrir estos buchos, cando en realidade estes teñen nidiamente unha función diferente". Refírense aos cartos do Programa Operativo na Rexión de Galiza para o período que vai do 1 de Xaneiro de 1994 ao 31 de Decembro do 1999 para a execución do cal o FSE aporta o 75% (179 030 476 ecus) e a Xunta ten que sumar o 25% restante.

Segundo a CIG, a Xunta inventou unha fórmula para xustificar os gastos segundo a cal se deduce que "o alumnado cofinanciado por Europa (ciclos formativos, programas de garantía social...) gasta catro veces máis que os non subvencionados en conceitos como calefacción, electricidade ou auga. Neste sentido, nun escrito do Delegado de Educación en Pontevedra –que dirixiu a un centro que se queixaba da diminución dos orzamentos neste ano e da utilización dos fondos europeos para fins distintos aos que están concedidos – reconfícese que "a nova distribución permite que se podan xustificar como gastos polo menos o 25% da cuantía total asignada aos ciclos formativos", é dicir, a porcentaxe que tería que adicar a Xunta para a mellora do sistema educativo e a implantación das novas ensinanzas.

Neste sentido, o delegado de Educación de Ourense tamén ten declarado diante das protestas dos centros que "ainda que os cartos do fondo social europeu teñen marcado un fin específico, os institutos poden botar man deles, e para iso xa se lle deu unha fórmula de aplicación". Pola contra Currás, desmiente as afirmacións da CIG e insiste en que a respeito do ano pasado produciuse un incremento global do 15% respecto ao ano pasado na partida adicada estes gastos.

O programa europeu contempla varias accións. A CIG limitouse a estudar o referente a *Formación profesional-Educación*, nos anos 1988 e 99 "dado que no resto dos períodos temos carencias de datos pormenorizados", explican. Así, emprazan ás forzas sociais e políticas a "realizar unha funda investigación nestes anos, posto que poderían tirarse consecuencias más chamativas cas que nós extraemos". É por iso que vai pór o tema en coñecimento dos Parlamento galego e español. De non obter unha resposta satisfactoria por parte destas instancias, levará adiante as correspondentes iniciativas diante do Parlamento e a Comisión europea.♦

A Coruña e Vigo na historia.

EDICIONES
A NOSA TERRA

A importânci do aparato

Teodósio Martíño é funcionario autonómico. Subdirector de algo de Agricultura. Todos os días ao pouco de incorporarse ao posto de traballo recibía unha chamada ao móvil, dunha persoa de confianza do Concello de Ordes. Era o parte diario de defuncións. Desglosado por parróquias, familias e presunta adscrición do voto. Isto último referido tanto ás inclinacións eleitorais do finado como dos seus deudos. De pouco lle valeu tanta dilixéncia funeraria. Foi despedido das cabezas de lista de Ordes pola Jefatura Provincial do PP. Desde aquela entérase dos mortos do Concello pola prensa.

Miguel Pampín é outro funcionario autonómico. Pasa por unha liberación institucional ou excedencia como Director do Centro Social de Melide. Na comarca é coñecido polo alcume de O Péssame. Entérase antes do óbito que o cura párroco ou a empresa de decesos que corresponda. En Melide, onde é alcalde, din que pode haber un enterramento sen cadáver pero sen Pampín é imposible. Cunha man acompaña no sentimento e coa outra despacha correspondencia eleitoral.

Os dous son parte das novas fornadas da direita galega. Xóvenes, introducidos na povoación e co parabén da vella garda caciquil respetiva para auparse aos primeiros postos nas eleccións municipais.

Mentres Pampín renovou a confianza dos seus padriños políticos o alcaldable Teodosio recibiu o finiquito a só 48 horas de finalizar o prazo para presentación de listas. O aparato do PP en Ordes, co semipaterno tutelaxe do cacique local Don António Concheiro, moveu os fios precisos para decapitar a un elemento aproveitado durante dous anos de mandato influenciábel.

O Aparato non perdoa. A última vítima podería ser un Borrell imposto polas bases en contra dos asalariados e retribuídos indirectos do PSOE. Ou si perdoa? Camilo Nogueira é un exemplo do tolerantes que poden chegar a ser os expertos en pragmatismo que deciden ciclicamente quen son os bos e quen deben ser condecorados coa excomunión.♦

Concha Costas

'Fraga non ten rubor en pedir máis galego e, aos dous días, inaugurar a Lonja de Vigo'

• ARANTXA ESTÉVEZ

MANTER A PRESIÓN NA REIVINDICACIÓN DA LÍNGUA É PRECISO PARA QUE NON SE PERDA NAS NOVAS XERACIÓNS, AVISA CONCHA COSTAS. TAMÉN É NECESÁRIA ANTE FEITOS CONCRETOS COMO A ROTULACIÓN EN CASTELÁN DA LONXA DE VIGO, OS IMPEDIMENTOS LEGAIS PARA APRESENTAR NA CORUÑA AS CONTAS DUNHA EMPRESA EN GALEGO OU A RESISTÉNCIA DE TELEFOÓNICA PARA ATENDER AOS CLIENTES NO SEU IDIOMA. A PRESIDENTA DA MESA POLA NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA EXPLICA NESTA ENTREVISTA OS PORQUÉS DA CONCENTRACIÓN EN BONAVAL O 17 DE MAIO.

A.N.T.

Que razóns levan a recuperar o carácter reivindicativo do 17 de Maio?

A idea é que teña futuro e que sexamos capaces de todos os anos ao redor do 17 de Maio facer un acto reivindicativo. É unha data que se cingue á literatura, que é importante, pero pensamos que o carácter reivindicativo se perdia. Cada ano queremos adicarlo a un tema en concreto; este ano escollémos a situación da lingua nas xeracions más novas. As organizacións convocantes coincidímos na importancia de manter a reivindicación e nos parémos importante que a xente se habitue.

Aprecia entón certa relaxación na reivindicación da lingua?

Penso que o espírito de reivindicación da lingua está un tanto anestesiado, en parte por esa mensaxe bombardeante desde a Xunta de que todo o mundo ten plena liberdade para expresarse en duas línguas. Os datos e a situación do galego levánsenos a seguir sendo militantes do idioma, a manter tensión na cuestión da lingua, sen ter tamén pouco que consideralo un problema. Hai que combatir cos datos enriba da mesa, sen ser catastrofista.

Cal é a proposta da Mesa en relación á mocidade?

É urxente deseñar un plano sório e contundente. A clave non está en accións illadas, senón nun plano xuvenil que se dirixa aos ambetos nos que se desenvolve a xente nova. Inevitavelmente o ensino, que sigue sendo desgaleguizado. Pero hai outros elementos, que teñen que ver co lecer. Non é bon que o galego sexa só a lingua da escola. Hai que complementalo cos campos aos que están vencellados os mozos como poden ser a música e os medios de comunicación.

En relación aos medios de comunicación, Fraga pediu máis galego o 17 de Maio.

Forma parte do xogo de pantalla dese data. Por outro lado subvencionan con moitos cartos a medios nos que a presencia do galego é mínima. Non se condiciona o idioma nas concesións de emisoras, nem nas subvencións ás meios escritos, que reciben millóns de pesetas. Fraga non ten ningún tipo de rubor en dizer iso o 17 de Maio e ir dous días despois a inaugurar a lonxa de Vigo, rotulada completamente en castelán. Cando non se cre no que se di, o que se fai é

dar bandazos. É a política fracasada do galego.

Estamos en campaña eleitoral. Como ve a utilización do galego neste proceso?

Hai dous aspectos. O primeiro é a utilización do idioma tantos nos mitins como nos materiais que se editan. Até agora conseguírase que os políticos tivesen certo pudor. Esta vez non sequera vai ser así; hai organizacións que van facer a sua campaña en castelán. Amosan que era un uso realmente de pantalla. O segundo punto, o realmente importante, é o tema do galego nos programas; nos apresentamos en Febreiro unha taboa de reivindicacións a todos os grupos. Algunxs reformularon as propostas e incluíronas no programa. Outros non fixeron ningún uso delas. Cando un grupo político se marca como máximo obxectivo cumplir a lexislación non deixa de ser pobre. Ese é un punto de partida, non un obxectivo.

A Mesa fai fincapé na importancia dos servizos de normalización municipais.

Hai moi poucos concellos que teñan un servizo de normalización estable. Despois hai os

que, atendendo ás subvencións da Xunta, se crean durante dous meses. Na maioría dos casos, non fan traballo de normalización; traducen documentos e, ao cabo duns meses, desaparecen.

Na maioría dos concellos, o servizo está dentro dunha concellería; pero debería depender directamente da alcaldía para que se entenda que actua de maneira unitaria. Hai que dotálos de persoal, non pode haber unha soa persoa en concellos como en Santiago ou Vigo para atender todas as necesidades de normalización. Cómprase implicar ás empresas, aos bancos que operan nos concellos, convençelos de que investir en planos de normalización non é un acto de caridade, senón que lles pode trazer beneficios. O idioma precisa diñeiro.

É significativo que en Lalín buscasen unha persoa para o servizo sen exixir o galego?

Tras as queixas, recitificaron as bases da convocatoria. O único que querían é que alguien traduzise o plano xeral de ordeación urbana cunha subvención da Xunta. É o exemplo da desidia que hai; a coordenadora de traballadores pola normalización leva tempo cun plano enriba da mesa para coordinar os servi-

zos. Se un concello está interesado en normalización sempre pode recoller información noutras experiencias que se levan a cabo. Tiveron que ser os propios traballadores os que formasen a coordenadora e organizasen cursos para si mesmos e para intercambiar experiencias. É ridículo.

Voltando aos rapaces, como entende que falen en castelán tendo unha atitude positiva cara o galego?

Estamos falando dunha franxa de idade na que a personalidade estase formando, non se lle pode pedir aos mozos que sexan heróis. Hai que reconducir esa teórica atitude positiva cara un uso real. Non atopan elementos que reforcen unha boa atitude. É unha idade na que ser diferente pode ser un factor importante pero tamén catastrófico.

O cine é lecer. Vostedes solicitan unha implicación da Xunta na galeguización da pantalla, que está en mans privadas.

A galeguización do cine non é algo novo, estaba lexislado desde hai quince anos. Non se pide nada extraordinario. Asinar un convénio cunha distribuidora é só un xesto, quedouse aí. Un filme con subvención como *Nena* está tendo dous pasos en castelán e un en galego. A Xunta ten que chegar a acordos que non fagan retroceder o pouco que se conseguiu. O ideal sería iniciativa privada e galego pero a realidade cando se fala de diñeiro as empresas teñen receos. As salas de cine, medo de que a xente non vaia, consecuencia de moitos anos de ausencia do galego. Hai que abrir portas; non estou de acordo con que o galego, sexa no cine ou noutras ambetos, estexa eternamente subvencionado. Os cartos de Política Lingüística están aí para facer viábeis proxectos, sen ter que perpetuar-se a situación. A responsabilidade da incorporación do cine e da Xunta e polo tanto é quem ten que sentar nunha mesa ás distribuidoras para coñecer os problemas. Claro que non se poden eternizar; ano tras ano convócanse axudas para as empresas e non hai un seguimento dos cartos investidos.

As contas das empresas non se poden apresentar en galego e nos servizos de atención de telefonía din que non o entenden. Chega coa lei?

É a proba de que a lexislación é fundamental pero non chega, que hai que facer presión. No caso de Telefónica, ao chamar a información, pode respostarnos un operador de Madrid ou Andalucía. Non é o noso problema; somos clientes e pagamos as facturas. Podemos exigir que se nos atenda no noso idioma. Hai dous anos fixeramos un envío de tarxetas pidiendo a atención en galego e, aos quince días, publican un anuncio na prensa pedindo a los teleoperadores co requisito de dominio do galego oral e escrito. Co noso comportamento os que podemos amosar que o galego non ten que estar subsidiado eternamente, que é un idioma util socialmente, que pode implicar emprego e cartos.♦

Parece umha das pessoas mais informadas quanto ás necessidades sanitárias em nefrologia desta comarca.

Eu som umha pessoa afectada por umha doença que pode ser mortal. Desse ponto de vista, as pessoas atingidas somos as mais indicadas para termos consciéncia das nossas necessidades e sermos protagonistas da nossa própria saúde. Se falarmos das iniciativas que se estão a tomar, encaminhadas a dotar a comarca de Ferrolterra dumha unidade de nefrologia, tenho que dizer que somos três associações as que estamos a levar esta luta: a "Asociación de diabéticos de Ferrolterra", "Asociación de enfermos de Lupus(AGAL) e a "Asociación de Loita contra das enfermidades do Ril (ALCER)".

Como focan a problemática das pessoas com insuficiencia renal?

Na Galiza, ainda sendo umha das zonas do estado com maior número de doadores, as listas de espera para realizar um transplante vam aumentando. A verdade é que a populaçom com insuficiencia renal aumenta, fundamentalmente pola esperança de vida que também tem aumentado. Neste momento só se realizam transplantes no Hospital Juan Canalejo da Corunha e no Hospital Geral de Compostela.

No ano 97, das 20.000 pessoas que morreram na Galiza, só por volta de 70 tinham doado os seus órgãos. Ainda que nom é umha quantidade nada desprezível, é preciso aumentar as doações. Mas o que nos tem profundamente preocupadas às três associações que mencionava antes, é a situação da zona sanitária de Ferrol. Neste momento, o único tratamento a que pode ter acesso umha pessoa doente nesta zona é á hemodiálise. As outras técnicas, tratamentos, consultas... temos que realizá-las em Juan Canalejo ou no Hospital Geral. Isto significa que umha urgência, umha hospitalizaçom... pode ser mortal. A área sanitária de Ferrol comprehende nove concelhos e as distâncias som grandes.

Os custos económicos polos deslocamentos vêm agravar as economias das famílias que tenhem a doença na casa.

As doenças de rim desta área sanitária significam 3.000 dias de hospitalizações em Juan Canalejo, mil consultas ao ano, um número também elevadíssimo de urgências... Nom entendemos como umha das áreas sanitárias mais povoadas carece deste serviço de nefrologia. Desde Ferrol estamos solicitando desde há anos a criaçom deste serviço. Apresentamos um informe bastante completo sobre as necessidades e situação das pessoas enfermas nesta área, acompanhado polas assinaturas das pessoas que estavam submetidas nesse momento a hemodiálise ou transplantadas. A primeira entrevista co responsável sanitário na "Junta", desenvolveu-se com muita cordialidade e parecia haver muito entendimento a respeito desta problemática. Chegou-se-nos a dizer que no prazo de dous anos estaria funcionando. Este prazo cumpriu-se no mês de Fevereiro, quando mantivemos umha nova entrevista co actual director de Assistênciá Sanitária. Desta volta já nom saímos tam contentes.

Rafael Rodríguez Martínez

'Ferrol precisa dum serviço de nefrologia'

♦ LUPE CES

Rafael Rodríguez Martínez leva seis anos transplantado dos rins. Umha pessoa que morreu e tinha feito doação dos seus órgãos, coincidiu que tinha compatibilidade genética com ele. Assim foi como apartir do mês de Fevereiro de 1993, recuperou parte da qualidade de vida que lhe roubara umha doença e que o obrigara durante dous anos a escravizar-se da hemodiálise para poder viver. Controlos mensais e várias hospitalizações ao ano, nom lhe impedem agora levar umha vida normal. É mestre em activo, cuida e desfruta da sua filha de meses, habitual no trabalho de solidariedade com Cuba, tem tempo a maiores para se converter numha das vozes que se levantam na comarca de Ferrolterra para reivindicar melhorias sanitárias para as pessoas que padecem como ele insuficiencia renal.

'Na Galiza ainda sendo umha das zonas do Estado com maior número de doadores, as listas de espera para realizar um transplante vam aumentando'

Que alternativa lhes ofereceu a administraçom depois destes dous anos de espera?

Deu como primeiro passo a actuaçom dum nefrólogo dependente do Arquitecto Marcide que realizaria diagnósticos e um estudo sobre a situação

nefrológica da área sanitária. Umha medida totalmente insuficiente pois as consultas, tratamentos, hospitalizações e urgências vam continuar dependendo de Corunha. Quero lembrar que umha urgência pode ser mortal nestes casos. Corunha está saturada.

Qual considera que podem ser as razões da Administraçom para nom ter criado este serviço de nefrologia?

A desculpa nom pode ser económica. A "Junta" acaba de receber mais de 8.000 milhões dos fundos europeus com que

se están a reformar as instalações do Arquitecto Marcide. Por outra banda, a razom económica nom pode baralhar-se quando falamos de sanidade pública, que tem que entenderse como um serviço, nom como umha actividade económica. Nefrólogos e nefrólogas com o MIR feito, há avondo, mas estão trabalhando noutras especialidades. Nós solicitamos que o que se pode fazer na Corunha se poda fazer em Ferrol. Aqui só podemos fazer hemodiálise trés dias da semana. Se tés que fazê-la em sábado ou domingo, tés que deslocar-te à Corunha. A área sanitária de Ferrol abrange um quarto de milhom de pessoas, é umha das mais grandes da Galiza. A área de Lugo, tem hemodiálise em Burela, Lugo e Monforte, ademas do serviço de nefrologia, e som 340.000 pessoas.

Todas as partes consultadas da Administraçom vem a necessidade de amanhar isto, mas convinha mudar as boas palavras por feitos. Os sindicatos e partidos políticos da comarca apoiam as nossas posições, mas a realidade nom muda.

Que mais resta por fazer? Que tenhem projectado?

Temos umha recolhida de assinaturas em marcha entre a populaçom. O Bloco vem de comprometer-se a levar este tema como pergunta parlamentar. Outros grupos como o PSOE e E de G. também vam levar adiante umha série de iniciativas. Nós estamos aguardando que o Conselheiro nos receba. Temos esperança de que os meios de comunicação recolham esta problemática e se poda entre todos um pouco, conseguir o nosso objectivo. Nós, como colectivos, nom podemos fazer muito mais. Somos pouca gente organizada e muita gente doente, com as limitações que todo isso implica. O nível socioeconómico das pessoas atingidas e das suas famílias é muitas vezes mui baixo, quando nom está complicado com doenças mentais, emigraçom... ou a idade média, que é mui alta também.

Como descreveria em cifras esta doença?

Umha hemodiálise som 22.000 ptas, multiplica isso umhas doze vezes por mês. Que economia familiar pode defrontar isso? Mesmo que seguro sanitário privado pode ofertá-lo? Um transplante som três milhões de pessetas. A medicação de umha pessoa transplantada pode chegar ás 100.000 ptas mensais. Isto só o pode afrontar a solidariedade e justiça social que representa a sanidade pública. Nos EE.UU., onde nom existe o direito á sanidade pública, muitas pessoas nom podem permitir-se um transplante por nom poder cos custos da medicação. Mesmo, tenho documentos que assim o corroboram, no ano 94 deixou-se morrer umha pessoa transplantada de coraçom por nom poder custear os gastos médicos. É importante também para a sanidade pública aumentar o número de transplantes porque afora em gastos a respeito da hemodialise. De quatro milhões anuais, pode-se passar a um milhom anual de gastos sanitários. As 70 pessoas que estão atendidas em hemodiálise neste momento em Ferrol, só podem ser mantidas com vida pola sanidade pública.♦

COMARCAS

Apoiados polo cura desta parróquia de Covelo percuran axuda na Xunta

Os vellos de Bárcia de Mera queren convertir a casa reitoral nun centro social

"Queremos recuperar o edificio e darré un uso social xa que a terceira parte dos habitantes de Bárcia de Mera son vellos", comenta Xoán Rial González, cura nesta parróquia pertencente a Covelo. A casa reitoral, na que el ten instalada a sua vivenda, data de 1752, e está rodeada dunha finca de 17.000 metros cadrados. A construción é propriedade da diocese Tui-Vigo. "O bisbo animame a seguir adiante con esta iniciativa, agora o que necesitamos é a resposta da Xunta e, tamén, do concello", sinala o párroco.

A idea que manexan Xoán Rial e os maiores de Bárcia de Mera, é, atendendo aos propios regulamentos da Xunta, a de construir dous bloques de doce camas cada un. "Trataríase dunha residencia de réxime completo aberto para que os vellos, cando quixesen, non tiveran que estar sós nas suas casas. Bárcia de Mera ten aproximadamente setecentos habitantes pero, durante a semana, aquí hai pouco máis de duacentas persoas. A xente fuxe do rural e nesta parróquia non sequera temos estradas que nos comuniquen. Tamén sería positivo que o próprio centro puidera atender ás necesidades da xente maior de sesenta e cinco anos", comenta.

O pazo conserva o esquema de mansión señoril ainda que só é habitábel a parte que ocupa a

O pazo rematouse de 1752. O párroco Xoán Rial sinala que con vintecinco millóns de pesetas poderían empezar as obras.

vivenda do párroco. As fachadas posuen unha rica decoración, na que cabe destacar un escudo cuoxo remate representa un Atlas condeado por Xupiter a sostener un globo celeste perpetuamente sobre os seus ombros. Dentro da mesma casa hai un muñío, un forno e unhas calzaderas. "Todo está por facer se queremos que sexa habitábel. Son consciente de que se

precisan máis de cen millóns de pesetas pero se a Xunta destinase só a cuarta parte poderíamos empezar a arranxalo", di o párroco.

Rial González está pendente dunha reunión co alcalde Xosé Costa Diz e co presidente da Deputación de Pontevedra, Manuel Abeledo. Polo de agora, tanto na consellaría de Sanida

de como na de Cultura a idea cuálala ben "pero se pasan a responsabilidade dun departamento ao outro e temos que ir detrás deles". Segundo explica o párroco, con este proxecto recuperaríase o valor arquitectónico do edificio, acolleríanse aos vellos, povoación maioritaria, e se criarian postos de traballo. "É necesario, vivimos nunha zona moi deprimida", conclúe. ♦

Despois das eleccións retomarase o proxecto inicial incluindo un vial

Acordo entre Cuiña e o alcalde de Poio para paralisar o recheo portuario

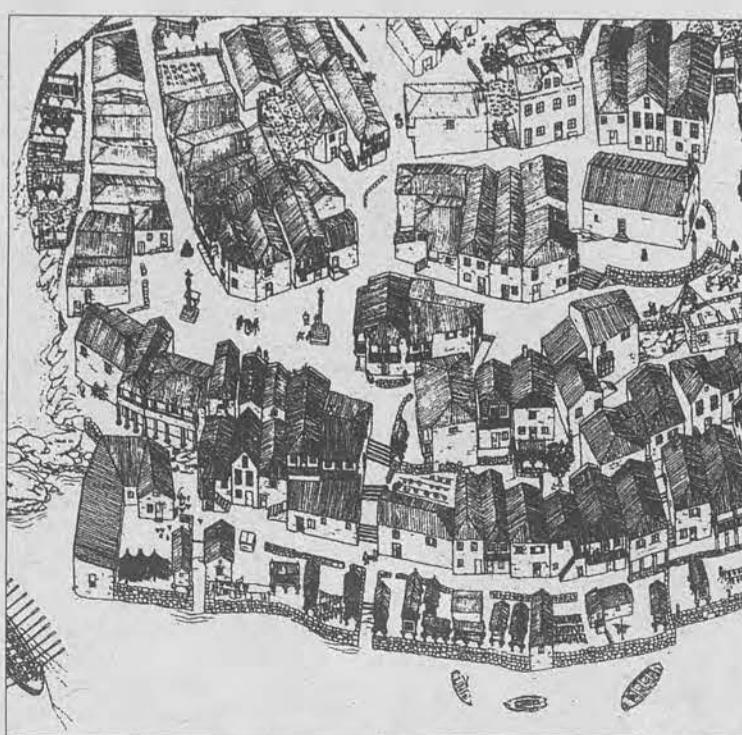
Un acordo entre o conselleiro de Política Territorial, Xosé Cuiña, e o alcalde de Poio, Luciano Sobral, permitiu que a Consellaría deixe a un lado o seu proxecto de construir un recheo en Combarro que afecte ao núcleo histórico e introduza un vial de doce metros de conexión entre dous portos. Despois das eleccións Cuiña visitará Poio para revisar o proxecto, que destas retomará un proxecto inicial de Demarcación de Costas, pero incluindo un vial máis estreito do previsto por Cuiña.

O concello de Poio e a viciñanza consideraban inaceitábel un recheo de grandes dimensións (4.500 metros cadrados) no que prevalecía un vial de doce metros de ancho para unir dous portos. O concello prefería peatonalizar e en todo caso incorporar o vial, pero non de xeito prevalente, de forma que non fose tan ancho. Deste xeito, o concello amosaba sensibilidade ante unha petición de certos usuários de facer o vial. Como novidade,

incorporarase unha conexión coa comarcal 550, que liberaría de tráfico portuario ao casco histórico de Poio.

Con esta decisión será posibel realizar un recheo considerablemente menor que o que figuraba no proxecto da Consellaría e que ademais permitiría o cumprimento do Plano Director de Combarro, que fora aprobado polo Parlamento en 1994 e que era inviábel cun recheo de grandes dimensións.

Deste xeito, a Consellaría renuncia a adjudicar as obras e pospón a medida. O alcalde de Poio, o nacionalista Luciano Sobral, que estaba disposto a recorrer a todos os meios legais para defender o núcleo histórico de Combarro, amosouse satisfeita pola decisión do conselleiro e afirmou: "para nós é moi positiva a intervención de Cuiña, cun acordo que se pospón a despois das eleccións para evitar acusacións de eleitoralismo".

Debuxo de principios de século de Francisco Guerra, que reconstruye o casco histórico de Combarro e o seu litoral.

A Xunta aproba

os cartos para os viais do plano Paradai en Lugo

A proximidade eleitoral tamén se percibe na cidade de Lugo, que ven de ver como a Xunta aprobaba o investimento de 1.780 millóns para os viais do plano Paradai, que en realidade ten un prazo de execución de cinco anos. A primeira obra será a ponte Romai, que enlazará a avenida Duquesa de Lugo co Camiño da Roca. Antes, o Goberno municipal ten que aprobar definitivamente o plano Paradai, algo que pretende facer o PP no vindeiro pleno para que a Deputación poda adiantar 240 millóns para así poder principiar as obras antes das eleccións. ♦

O PP de Moaña

desmárcase e apoia o fin da peaxe en Rande

Mentres o Congreso dos Deputados aprobaba a abertura sen peaxe do tramo de Rande a Puxeiros da Autoestrada do Atlántico (o PP votaba a favor apremiado pola proximidade eleitoral), no Morrazo a Plataforma Contra a Peaxe segue adiante na súa campaña para suprimir o cobro para atravesar a Ponte de Rande. Destas, a cercanía de datas eleitorais tamén fixo recuar en parte ao PP, así o alcaldábel popular de Moaña decidiu sumarse ás mobilizacións da Plataforma, ainda que o seu partido criticou as actividades desta organización. O candidato do PP, Xabier Barreiro, xustificou mudar de posición ante o número de persoas que demandan esa medida. ♦

Catro anos de retraso

no saneamento

da ría de Ferrol

Máis que o inicio do saneamento da ría de Ferrol estaba previsto para hai catro anos, no ano 2000 ainda non terá começado, segundo denunciou o BNG. A demora agravase porque a Xunta prometera hai oito anos o comezo das obras para 1995. A ría de Ferrol recibe diariamente 60.000 metros cúbicos de resíduos sen depurar. O pasado mes de Febreiro o Ministerio de Fomento asegurou ao deputado do BNG Francisco Rodríguez que haberá as consecuentes consignacións orzamentarias para comenzar a obra, posto que esta foi declarada de interese xeral. Contudo, tampouco hai datas para o Estado comenzar a financiar esta obra. O BNG local manifestouse por boca de Xaime Vello a prol de facer unha deputadora forra da ría cun emisario de augas profundas que garanta a salubridade da ría. ♦

REE marcha da Coruña pero obtén grandes beneficios

A empresa estatal de transporte de electricidade, *Red Eléctrica de España* (REE), desmantelará en catro anos o seu centro de control na Coruña, para centralizar en Madrid e Barcelona a sua actividade. Isto significará un maior afastamento no deseño e trazado de liñas, nun país con grande producción enerxética -Galiza é excedentaria-. Así, reproduciranse casos como o de Merza, onde unha liña de alta tensión pasa porriba dun punto habitado. Por outra banda, en 1998 REE incrementou os seus beneficios denantes de impostos nun 21%, até once mil millóns de pesetas. Isto significa que as razóns de operatividade e beneficio aducidas pola empresa non son tais.♦

Denúncian que o concello da Coruña quer urbanizar o polígono industrial Agrela-Bens

A Asociación de Empresarios do polígono industrial Agrela-Bens denuncia que Concello non atende as demandas dos servizos mínimos de alumado, limpeza viaria, rotulación de rues e rede de sumidoiros. Tamén dispoñen de depuradora e as liñas eléctricas de alta e media tensión seguén ser subterráneas, pese a ser un dos requisitos que establece o novo Plano Xeral. Así llo comunicaron ao BNG nunha reunión mantida co seu portavoz, Xosé Manuel Beiras e o candidato a alcaldía da Coruña Henrique Tello, que aponta que esta desídia responde a intención de "deixar morrer o polígono para posteriormente especular cos terreos". Os empresarios tamén afirmaron coñecer a intención do Concello de querer urbanizar o solo industrial. O polígono acolle perto de cincuenta empresas e dá traballo a seis mil persoas.♦

Por que en Galiza a povoación activa non chega ao 50% dos maiores de 16 anos?

O Governo central terá que explicar como valora a evolución per cápita na Galiza en relación coa media da UE e do Estado español entre 1990 e 1998. O deputado do BNG Francisco Rodríguez interpelou ao Executivo para que explique porque no país existe tan pouca povoación ocupada, cunha povoación activa que non chega nem ao 50% dos maiores de 16 anos e, ao tempo, cunha taxa de paro do 18,4%. En concreto, Rodríguez pregunta como está a influir a restrukturación do sector naval e pesqueiro, derivada dos acordos coa UE.♦

Só asistiron 50 membros das 150 cooperativas

A consellaria convoca unha reunión eleitoral pola venda de Leyma

• A.E.

A Xunta deixa en mans das cooperativas a recuperación da maioría do capital de Leyma e a futura formación do Grupo Lácteo Galego. Castor Gago, o conselleiro de Agricultura, non explicou cales son os planos do Goberno autonómico para o futuro, nem aportou a documentación da situación anterior de Leyma e na que está agora, despois da venta do 75% do capital a Puleva. A reunión cos cooperativistas galegos, á que só asistiron medio cento, convertiu-se nun acto eleitoral do PP: explicación para consumo na campaña.

"Unha reunión eleitoral para protexerse e darrle consignas aos caciques locais de como defender na campaña a venda de Leyma a Puleva". Así calificou un cooperativista asistente a reunión convocada polo conselleiro Castor Gago coas cooperativas galegas, ainda que asistiran únicamente os más afins ao PP. Os dirixentes das cooperativas que teñen voz e voto no Grupo Lácteo, sobre todo Colaga, boicotearon a reunión.

A explicación do conselleiro Gago e do subdirector xeral, Secundino Grovas, valéndose de filmínas, resúmese un asistente deste xeito: "nós fixemos todo o posíbel para pór a andar o Grupo Lácteo Galego. Puxemos todo o diñeiro para que sobrevise Leyma, pero Taboada e Calo (os presidentes das cooperativas) traicionáronos. Non podíamos facer outra cosa. Non tiñamos poder de decisión pois, polo organigrama, a Xunta estaba na dirección de Agroinés, e non no Grupo Lácteo".

Pero os máximos representantes das cooperativas, sobre todo Calo e Taboada, así como outros directivos de Colaga, os accionistas do Grupo Lácteo, non estaban presentes. Un destes directivos xustificaba a non asistencia con estas palabras: "cando vendemos xa sabíamos que íamos ser os traidores. É o único xeito que ten a Xunta de lavar a cara. Despois de nos estar insultando durante un

mes, que querían, que foramos pór a outra meixela coma tontos? Nós non somos os borregos cos que está afeito a tratar Fraga".

Agaca pretendía convocar unha reunión na súa sede para o Vernes, e ali tratar "do futuro do Grupo Lácteo". A Xunta, ante o descontento existente nas bases rurais do PP, decidiu convocar unha reunión na consellaria da Presidencia. Agaca non aceitou, aínda que si estaba disposta a que fose o Martes ás 5 da tarde nos locais de Agaca. Castor Gago insistiu que tiña que ser na consellaria da Presidencia e os cooperativistas non aceitaron. O Luns, 17 de Maio, dia das Letras Galegas, os membros de Agaca estiveron desconvocando aos responsables das cooperativas afiliadas, sobre todo aos de Colaga. Unicamente asistiron os más afins ao PP. Das 150 cooperativas fallaron máis de cen. O que ia ser unha reunión clandestina, descubriuse ao realizar o anuncio o BNG o mesmo Martes á mañá nunha rolda de prensa.

"Para o que había que ouvir, mellor quedar na casa traballando", afirmaba un dos presentes. Castor Gago non expuxo nengún plano, depois de "crucificar a Calo e Taboada por traidores", deixou todo en mans das cooperativas afirmando que colaborará con calquier decisión que tomen. Unha das posibilidades é mercar outro 25% de Leyma a Puleva, pero sen dizer como. A outra, forzar á empresa andaluza a negociar. Tamén explicou os planos neste sentido. Outra solución do conselleiro sería "emprender accións xurídicas". O conselleiro referiu-se a que os cooperativistas non foron informados.

Desde as cooperativas considérase moi negativa a postura da Xunta, "xa que, na vez de procurar solucións, o que se intenta é confrontar a unhas cooperativas con outras, esnaquizando ainda máis o tecido que tanto traballo nos custou formar", afirma un dos representantes asistentes, presidente dunha cooperativa de primeiro grado.♦

Despois das Letras Galegas

MANUEL CAO

Passado o Día das Letras Galegas parece que xa está todo feito polo noso idioma e só procede esperar ao ano que ven para, unha vez discutido o persoero ao que se adicará a xornada do 2000, preparar os actos protocolarios ou non e as edicións correspondentes de libros e revistas para que se poidan lucir ou xustificar a súa adicación á lingua determinadas institucións e personaxes da cultura oficial ou oficiosa da nosa terra.

Sobre a figura de Blanco Torres, tapada até hai pouco polo pesado testo do esquecemento, centróuse este ano o 17 de Maio e xa é sintomático que home tan importante e non excesivamente comprometido con ideoloxías nacionalistas nem de esquerda tivera que esperar tanto tempo para ser rescatado da memoria histórica. As características de represión franquista fixeron que calqueira personaxe algo ilustrado fora sospeitoso e candidato ao fusilamento. Así, foi eliminada unha grande parte da élite que empezaba a agrumar e que sería fundamental para a construcción dunha sociedade democrática e que podería organizar e conducir un modelo de convivencia que daria frutos en términos de actividade económica e progreso social. O feito de estar afinda en proceso de formación as organizacións políticas favoreceu a captura de moitas persoas pacíficas e indefensas incapaces de entender e fazer frente ás accións criminais dos defensores do 18 de Xullo. Esta represión foi, así, más efectiva e veladá razón de que haxa que esperar máis de 60 anos para rescatar algunas das figuras más importantes. Probabelmente, a maioria dos defensores da causa nacionalista e republicana asasinados ou desterrados serán xa esquecidas para sempre privando á nosa sociedade dunha información valiosa e que só a nós pertenece que contribuirá a empobrecer afinda máis o noso patrimonio histórico e cultural comú.

A lentitude en recuperar a memoria histórica é correlativa da lentitude en afortalar as nosas sinaturas de identidade como o idioma. A destrucción física deste grupo intermedio na Guerra Civil radicalizou innecesariamente o discurso nacionalista favorecendo a assimilación lingüística e cultural dos vencedores que agora poden presentarse xa, sen dificultades, como legitimadores de posicións que noutro momento non dubidian en someter polas armas. Cando en 1966 morre a muller de Blanco Torres na Peroxa, o actual Presidente da Xunta era ministro de Franco e agora, pasados máis de 30 anos, a propia Xunta patrocina homenaxes e xornadas sobre unha figura política e social da que a súa soa mención pode ser causa de ingreso no cuartelín da Garda Civil.

Avanza ou retrocede o idioma galego con este tipo de situacione e comportamentos? Existen dúbidas razonábeis en ambos sentidos pero o caso é que pasados xa máis de 20 anos de democracia o noso idioma languidece no seu uso e, sobre todo, nas novas xeracións e nas elites dirixentes non son perceptibles cambios a mellor. Convén non enganarse, as elites políticas elixidas polo povo galego traducen unha escasa consideración ao factor lingüístico como relevante á hora das preferencias eleitorais. Isto, en si mesmo, é lóxico pero negativo para o proceso de normalización lingüística.♦

A. PANARO

'Cando en 1966 morre a muller de Blanco Torres na Peroxa, o actual Presidente da Xunta era ministro de Franco'

RAMON MACEIRAS

Guerra, economía e cábala

A OTAN, baixo a éxida dos EEUU, desenvolve unha guerra contra Sérbia coa intención de imponer a economía de mercado nos Balcás, ainda que a propaganda de guerra xustifica a intervención sobre a base de defender a autonomía do Kosovo e frear a limpeza étnica contra os albanos-kosovares.

Agora ben, que consecuencias económicas globais pode carrejar esta guerra? A pergunta debate-se no mundo político e económico dos que cortan o bacallau. Como se verán afectados os vecíños de Iugoslávia na Unión Europea e os países que loitan por sair da crise económica global que comezou en 1997? Que implicacións terá o alargamento da guerra nos Balcás para a prosperidade económica de Estados Unidos e o mercado alcista de Wall Street?

A historia económica ofrece toda unha variedade de experiencias en tempos de guerra. A Guerra Napoleónica, entre França e os aliados de Gran Bretaña a principios do século XIX, tivo consecuencias inflacionarias predecíbeis e de requentamento da actividade económica. Logo da derrota de Napoleón en Waterloo, en 1815, produciuse unha deflación de posguerra semellante á que chegou despois da Guerra Civil norteamericana de 1861-65. O mesmo ocorreu durante a serie recesión posterior á I Guerra Mundial.

Pero tamén todos saben que a economía non é unha ciencia exacta. Non existe un patrón que permita formular predicciones exactas. Logo da II Guerra Mundial non foi precisamente a recesión o que chegou. O Plan Marshall acelerou a recuperación europea da posguerra e desbrozou o camiño para que o Mercado Común promocionara o libre comercio europeo de bens e servizos. Semellante cousa ocorreu no Xapón co plano do xeneral McArthur, procónsul do império ianqui no sur de Asia.

Pero o bombardeo contra Iraq non tivo maior repercusión na economía norteamericana de 1991. Esta nova guerra, que tende a ser longa, produce-se nun ambiente económico enrarecido e marcado pola borbolla especulativa imobiliaria en escala planetaria e a exuberancia dos prezos das accións en todo o mundo.

O cálculo da OTAN era rematar rapidamente co liderazgo de Milosevic. De ser así o balanzo económico non rexistarían variacións significativas. Pero a realidade sinala que a guerra se alonga e de ser necesaria a intervención terrestre para rematar con Milosevic, os presáxios para economía mundial poden ser inquietantes.

A Europa interesa-lle que se manteña a prosperidade de EEUU, importadora da producción que non absorve o mercado interno europeo. O que está claro e que até os países máis alonxados no núcleo do conflito compartirán os custos da guerra xunto con Europa e EEUU.

Política, guerra e economía volven a estar en xogo conxuntamente. O empeño político en derrubar a Milosevic pode ter consecuencias incalculables hoxe para a economía mundial. A política do poder pode resultar un negocio doloroso para as grandes corporacións multinacionais. A aventura bélica da OTAN nos Balcás só é viável hoxe cunha intervención terrestre. O custo global de tal feito é para coller palco e sentar-se a ver. ♦

Manifestación en Iugoslávia contra a intervención de OTAN.

De ser necesaria a intervención terrestre para rematar con Milosevic, os presáxios para economía mundial poden ser inquietantes.

Redes de narcotráfico, xefes da guerra sucia, proxenetas, casos de corrupción, grupos neofascistas, ETTs, sectas, negocios suicos, vertidos ilegais, malos tratos,...

Moi axiña, alguén vai tirar do fío

Ti podes facer que no outono naza no noso país unha nova publicación especializada en xornalismo de investigación. Unha revista mensual que tiraría do fio de maneira seria e comprometida, sen medo e coa verdade por diante; como faciamos en EGIN os compoñentes do seu EQUIPO DE INVESTIGACIÓN, que somos quen promovemos este proxecto. Agora queremos proseguir aquel traballo, coa xente da rúa, do pobo, como a nosa mellor fonte e a nosa mellor axuda.

Somos traballadores, e unha publicación así esixe financiamento popular para garantir a súa independencia e evitar o monopolio das distribuidoras. Por iso, a revista só se poderá conseguir mediante suscripción.

Se logramos que un mínimo de dez mil persoas cubran un cupón de suscripción coma este, a revista verá a luz no outono. Mándao hoxe mesmo para que arrinquemos canto antes.

Só che pasaremos o recibo cando saia o primeiro número.

Recorta, fotocopia e difunde.

Recorta o cupón de suscripción e envíalo a:

Arakatzen S.L. 22 P.K.

20.100 Orreka - Gipuzkoa

**ARDI
beltza**

revista mensual / xornalismo de investigación

**12 revistas e
4 libros ao ano:
12.000 ptas.**

Nome e apelidos

DNI _____ Endereço _____

Código Postal _____ Localidade _____ Provincia _____

Tel. _____ Fax _____ E-mail _____

Entidade bancaria _____

Número de conta (20 díxitos) _____

Forma de pago _____ Trimestral Anual

Autorizo á miña entidade bancaria a pagar á Arakatzen S.L. un recibo trimestral de 3.000 ptas / Anual de 12.000 ptas, con cargo á miña conta.

Sinatura _____

'Perdes os amigos, a familia e, na maioría dos casos, o traballo'

As transexuais intentarán introducir no Parlamento un debate sobre a sua situación

• P. CASTRO

Logo de moitos anos de continua presión para que foran aceitadas as suas demandas, a comunidade homosexual ten recoñecidos, cando menos, uns direitos mínimos. Pola contra, o debate sobre a transexualidade ainda está comezando. A fin de que se recoñezan os seus direitos como persoas que libremente optan por unha forma de vivir a sua sexualidade, preténdese abrir un debate no próprio Parlamento galego, coa fin de informar á cidadanía e fomentar un maior grao de tolerancia.

"Trátase de promover unha atitude diferente por parte da sociedade que nos permita vivir con normalidade. Queremos que non se nos marxine". Diste xeito comeza Laura Bugallo a retratar a situación na que se atopa a comunidade transexual e ela mesma. O 12 de Novembro de 1989, o Parlamento Europeu aprobaba unha *Resolución sobre a discriminación dos transexuais*. Mália esta resolución, que en todo caso non tiña carácter vinculante e os distintos pronunciamentos a respecto da transexualidade realizados polo Tribunal Europeu de Dereitos Humanos, as distintas lexislacións europeas seguén sen recoller medidas que prevean ou eviten os problemas que se producen cando unha persoa opta por cambiar de sexo.

Os custos derivados da operación de cambio de sexo non corren a cárgo da Seguridade Social en nengún dos estados membros da UE. Ao tempo, os transexuais padecen toda sorte de attitudes discriminatórias, provocadas pola marxinación e criminalización social á que se lles submete. Un dado ben significativo é o índice de desemprego, que se achega, durante a fase de cambio de sexo ou período de transición, a un 80%.

"O rexeitamento social provoca a perda de amizades, o afastamento familiar e o despido do posto de traballo nas máis das ocasións", sinala Laura. Incluso sinálanse casos, mesmo de catedráticos universitarios que, ao realizar o cambio de sexo e aparecer como mulleres, son afastadas das aulas e relegadas á investigación para evitar a sua aparición en público. Laura Bugallo, traballadora do sindicato nacionalista CIG, tivo más sorte porque non se cuestionou a sua continuidade no posto de traballo.

O illamento social e os problemas laborais conseguentes son os que provocan que no 90% dos casos de transexualidade, a persoa teña que optar pola prostitución. En todo caso, Laura subliña que "non se pode vencellar unha cousa á outra, como se ten feito en numerosas ocasións. É a presión social a que impide o normal desenvolvemento da persoa transexual e deixa como única alternativa a prostitución para sobrevivir".

amparo legal serviría para "conseguir uns mínimos que hoxe non existen de respeito e tolerancia", sinala Laura.

Asistencia sanitaria

O proceso anterior e posterior á operación conleva toda unha serie de probas físicas, analíticas e medicacións que incrementan substancialmente os custos. Laura conta experiencias perso-

nais que poñen os pelos de punta. Desde as reticencias do persoal sanitario até a negativa do urólogo a atendela. "Estou farta de ter que pedir de favor que me atendan dentro do sistema da Sanidade Pública". Tamén foi difícil atopar un psicólogo que lle prestara o necesario apoio.

Neste momento hai 14 persoas que sufren a mesma problemática que Laura na Galiza. As ati-

tudes na Sanidade denotan un descoñecimento da legislación. Ainda que no sistema sanitario público non se recolle a posibilidade de facer a operación, si teñen que dar a asistencia precisa e cobrir os gastos das receitas.

Laura ten a intención de apresentar, através do BNG unha queixa no Valedor do Povo, para que se faga eco da problemática que sofre este colectivo e que investigue o comportamento do Sergas a respecto do seu caso concreto.

Identidade legal

Outra das dificuldades engadidas ao proceso de transición social é a lentitude do cambio legal, que pode chegar a demorar até dous anos. Durante este período de tempo, os papeis que identifican á persoa transexual seguén a figurar cunha identidade que xa non se corresponde coa da persoa. "Esto provoca graves prexúzos mentres esperas a que se legalice a tua nova situación".

Con todo este conxunto de circunstancias, prevése un debate intenso que se quer facer chegar ao próprio Parlamento de Galiza através do BNG co apoio dunha coordinadora de asociacións feministas. Témese que se repitan as discusións "estériles" protagonizadas polo PP, que centra a cuestión nunha diferenciación entre casos de transexualidade cromosómica e a provocada por factores múltiples, "cando ese non é o problema, senón a necesaria tolerancia social para superar os medos internos e os inducidos pola presión de toda unha tradición cultural que ubica e acouta os papeis que debe desenvolver cada individuo nesta sociedade".

Multado na Pastoriza por ser o 'coordenador' da tratorada

"Na concentración no lugar coñecido como Paraxes, no termo municipal da Pastoriza (Lugo), os ali concentrados cortaron o tránsito rodado, motivo polo cal foron re-

queridos por parte dos membros da Garda Civil ali presentes a fin de que depuxeran a sua atitude e deixaran expedita a via, requerimentos que foron dirixidos ao grupo de concentrados en xeral e que se concretaron asimismo na persoa de Xosé Antón Ledo Pan, que pola súa atitude evidenciaba coordinar a actividade das persoas concentradas, sen que ditos requirimentos fosen atendidos".

Esta é parte da sentenza emitida polo xulgado de instrución nº 2 de Mondoñedo, que ven de condear a Xosé Antón Ledo a unha multa de trinta mil pesetas por unha "falta contra a orde pública".

O pasado 18 de Febreiro celebrabase en Mondoñedo o xuizo contra Ledo Pan e António Rodríguez Nieto por resistirse á autoridade nas tratoradas dos días 6 e 7 de Marzo de 1998. Ali foron detidos, acusados dunha falta leve por resistencia aos axentes. Se ben ao gandeiro António Rodríguez foille notificada a absolución un mes despois do xuizo,

Ledo Pan, coordinador do Sindicato Labrego na zona de Meira, coñeceu a sua multa hai uns días. "A condeña é xustificada –denuncia o SLG– por ser o coordinador das mobilizacións e unha das cincocentas persoas concentradas ás que se lles requirió que deixasen libre a estrada. É de significar que as duas detencións efectuaránse despois da carga dos antidisturbios e cando xa fora liberada a estrada".

Ledo Pan ven de apresentar un recurso de apelación diante da Audiencia Provincial de Lugo alegando erro na apreciación das probas e interpretación incorrecta do que se entende por falta contra a orde pública. Pero os xuízos polas tratoradas continúan. O Martes 18 de Maio, en Lugo, dezanove persoas foron xulgadas. Os responsábeis do SLG lembran que son 554 os expedientes sancionadores abertos que están derivando en xuízos.♦

Dia da Mulher

Antimilitarista en Ourense

Ainda que xa celebraran concentracións locais de protesta contra a militarización da sociedade nos últimos anos, as *Mulleres Nacionalistas Galegas*, xunto a ANA-ANOC, organizan a nivel nacional a primeira manifestación polo *Dia da Muller Antimilitarista*, comemorado o 24 de Maio. "Nem guerra que nos mate, nem paz que nos opriña" é o lema desta protesta que parte o Sábado 22 ás seis da tarde da delegación de Defensa na cidade das Burgas. Ao rematar a manifestación, un grupo de mulleres ten pensado elaborar un mural antimilitarista na Asociación Cultural Auriense. Está previsto a saída de autobuses tamén desde Vigo e hai un teléfono de contacto 986-281781.♦

Vacas en extinción na Semana Verde

Do 26 ao 30 de Maio celébrase en Silleda a *Semanas Verdes de Galicia*, que chega a sua 22ª edición. A Fundación, que preside Xosé Maril, e que este ano mellorou a sinalización do recinto para a chegada de visitantes de todo o país, fai fincapé no atractivo de poder ver razas españolas de gando en perigo de extinción baixo o amparo do Xacobeo 99. Os responsábeis desta semana, que nacerá co obxectivo de renovar o mundo agrícola, fixeron públicos datos sobre o sector gandeiro, que supon o 57% da producción final do agro galego. No caso do sector agrícola, representaría o 26,5% do total.♦

No Bierzo

manifestanse polo galego

Outro anos máis, o colectivo *Fala Ceibe do Bierzo* celebrou o *Dia das Letras Galegas* denunciando que o idioma quede ao chou nesta zona pola falla de iniciativa política. Ponferrada foi o escenario das suas actividades neste data, na que houbo exposicións de cartaceas, debates con escritores e unha entrega de sinaturas reivindicativas: querer que a biblioteca da Casa da Cultura de Ponferrada teña libros en galego. "As administracións públicas non poden impedir por máis tempo que a xuventude berciana estude voluntariamente o idioma galego. A pasividade institucional raia a ilegalidade ao abeiro do novo ordeamento estatutario de Castela León", sinalan no manifesto que lerón o 17 de Maio, no que apontan a necesidade do compromiso das organizacións políticas co galego no Bierzo ante as eleccións do 13 de Xuño.♦

Borrell non quixo queimarse nestas eleccións ante a falta de apoio partidario

Almunia será o candidato do PSOE se lle gaña a Aznar no 'debate da nación'

• A. EIRÉ

O aparato do PSOE volta retomar o control partidario. O seu secretario xeral, Joaquín Almunia, será tamén o candidato á presidencia do Governo sempre que supere a José María Aznar no debate do "estado da nación", a celebrar na segunda quincena de Xuño. As irregularidades cometidas por algúns dos seus más directos colaboradores puxeronlle a Josep Borrell unha ponte de prata para unha idea que había tempo que estaba machingando: a sua renuncia a ser candidato do PSOE á presidencia do Governo, por mor dos atracos partidarios para facerlle chegar á sociedade unha mensaxe propia.

"Son un corredor de fondo", declaraba Josep Borrell. "Borrell será o candidato socialista, agás razóns de causa maior", afirmaba Joaquín Almunia. "O candidato é o que ten que decidir se está ou non tocado", reflexionaba Felipe González. A executiva socialista mostrábase "toda a sua confianza e apoio a Josep Borrell". Tan só unha semana despois, o Venres 14 de Maio, o PSOE quedaba sen candidato á presidencia do Governo estatal. Borrell dimitía.

Aparentemente, nada tiña sucedido para que Josep Borrell tomase unha decisión tan dástica en poucas horas. O escándalo dos seus subordinados en Facenda, Huguet e Aguiar, xa fora levantado un mes antes por *El País* e, no partido, "non observaban razóns suficientes para que apresentase a sua dimisión".

Pero a renuncia de Borrell era algo que xa viña machigando desde había tempo. Segundo algúns dos seus colaboradores, "desde que se deu conta da imposibilidade de facerlle chegar a súa mensaxe á sociedade". Borrell cavilaba cando gañou as primarias que habería un congreso extraordinario e que el sería o secretario xeral. O aparato partidario opúxose redondamente. Borrell tivo que pactar con Almunia unha "cohabitación" que lle impedia impulsar ao partido nunha nova dinámica.

Por se fose pouco, Felipe González non renunciaba a ser o referente, ollando sempre cara o pasado. As visitas á cadea de Guadalajara, para arroupar a Barrionuevo e Vera, os apoios aos seus compañeiros procesados, que Borrell tivo que asumir como custe necesario, estaban a desanimar ao candidato.

Xa se debatía o seu sustituto

Por se fose pouco, os inquéritos mostraban un constante ascenso do PP e a consolidación de José María Aznar. Borrell tiña que renunciar a facer oposición

Borrell con Pérez Touriño, nunha pasada visita a Santiago.

A. PANARO

No partido estabase xa a debater quen debía sustituir a Borrell ante o previsíbel fracaso no 13-X, que lle cargarian na súa conta.

e os intentos de remexer no mundo económico foron contestados cun significativo "iso non se toca", e unha sonora labazada poñendo de manifesto as irregularidades na Facenda barcelonesa.

Os opositores no partido comenzaron a acusar a Borrell de ser incapaz de remontar nos in-

queritos e xa se ouvían a cada más voces que lle cargaban na súa conta o fracaso nas

postos.

No partido estabase xa a deba-

próximas eleccións municipais e europeas, nas que a Borrell lle impuxeron non só a cabecera de lista, Rosa Díez, senón que foi incapaz de situar a homes da súa confianza nos primeiros

postos.

No partido estabase xa a deba-

é o que quere queimarse?

Pídese que o debate sobre o sucesor de Borrell non se escomece no partido, pero González descártase de antemán, ainda que mostra quen manda, pedíndolle a Almunia que poña o partido a traballar. Chaves tamén afirma que el seguirá en Andalucía e Bono non quer ainda voltar de Toledo. Só a Francisco Vázquez lle gustaría dar o salto a Madrid. Hai anos que o ven soñando.

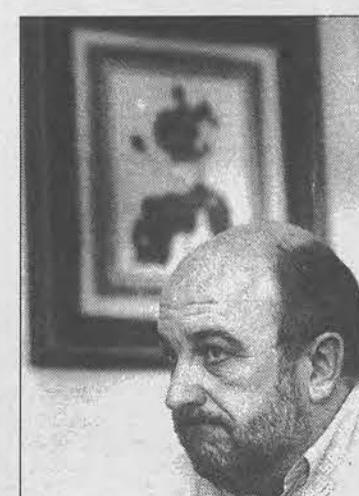
Quen non se descarta é Almunia. Sabe que agora ten moitas posibilidades de gañar. Se

ter quen debía sustituir a Borrell ante o previsíbel fracaso no 13-X, que lle cargarian na súa conta. O aparato estaba disposto a aproveitar a circunstancia para desfacerse de Borrell e emendar o fallo de cálculo que cometiera Almunia cando convocou as primarias. Francisco Vázquez, Ibarra, Bono, Chaves... começaban a sacar para fora o debate aberto. O alcalde coruñés propuña publicamente a un presidente autonómico ou alcalde para liderar o partido.

Borrell ollábase como perdedor dentro e fora. O seu declive comenzou no debate do *estado da nación*. O que forá o famoso efecto Borrell esfareouse. As bases rebeláranse contra o aparato socialista, apostando por unha nova política, con rachar co pasado que os hipotecaba. A dirección non tivo outro remédio que deixar andar ante o erro de cálculo. Pero á primeira ocasión, comenzaron a segarle a herba debaixo dos pés. Así, os medios afins aos socialistas son os que proclaman *urbi et orbe* que Borrell perde estrepitosamente con Aznar, cando o debate non era para tanto. Despois comezan a lanzar a idea que o efecto Borrell se desinflaba.

"Son un corredor de fondo", afirmou Borrell. Non quixo queimarse, agardando tempos mellores para dar a batalla interna no partido e recuperar todo o protagonismo que agora lle negaron. As denúncias contra Huguet e Aguiar era unha boa disculpa. Non o afectaban tan directamente como para quedar seriamente tocado en política e, ao mesmo tempo, era unha baixa que podía xogar o seu partido fronte ao PP, polo que tamén pouco podían acusalo de deslealdade. Ao mesmo tempo, Borrell mandaba un forte recado interno: el retirábase da cena por algo moiño más sinxelo que Felipe González e outros moitos dirixentes socialistas. Aviso ás bases e aos eleitores. É por iso polo que se nega a participar na campaña eleitoral como lle piden os seus compañeiros. Borrell vaise para voltar, se pode, nun congreso.♦

Almunia contento

O aparato partidario volta controlar a situación. Trata de imponer a lei do silencio, que Guerra e os más directos colaboradores de Borrell non aceitan, denunciando o primeiro aos que están a acabar co partido e os outros a falta de apoio que tivo o candidato. A executiva decide que non haberá congreso extraordinario nin eleccións primarias para nomear candidato. Será o consello federal, a proposta da executiva, quen o nomee. Agardarán a despois das eleccións municipais. Ás voces que piden un referente canto ántes tápanles a boca: quen

os resultados das eleccións municipais están na franxa na que Borrell situou ao PSOE, Almunia postularase. Pero terá que agardar ao debate do *estado da nación*, a celebrarse na última quincena de Xuño. Se Almunia lle gaña no debate a Aznar, será entronizado como aspirante á Moncloa. Conta con apoios mediáticos suficientes para "demonstrar" que el o fixo mellor que Borrell. A única eiva é como vender a un candidato que rexeitaren as bases do propio partido. Pero nada é imposible para os grandes impérios informativos.♦

Os máximos dirixentes de PNV, EH, e EA, xunto co lendakari Ibarretxe, asinan o histórico acordo de goberno o pasado dia 18.

Folga xeral en Euskadi en defensa das 35 horas

EH garantirá desde o parlamento a estabilidade do goberno PNV-EA

• M.V.

Con ETA ou sen ETA, Euskadi segue a ocupar más do 50% da información diaria dos medios de comunicación do Estado. Esta semana produciuse a sinatura do acordo de goberno polo que Euskal Herriarrok axudará no parlamento a sostener o goberno en minoría formado polo PNV e EA.

Madrid ve neste acordo a man de ETA, demostrando o seu atraso na análise, simétrico ao que sufriu a propia ETA durante moitos anos, ao ver a man do exército en todo canto se facia en Madrid.

O texto establece no preámbulo que todas as partes asinantes se ratifican na via democrática e política e pon o acordo a salvo de calquer novo abrillar das diversas formas de violencia. O pactado vai, en todo ca-

so, na liña do tratado en Lizarra.

Ao mesmo tempo, a asamblea de HB pronunciouse en favor da participación nas Xuntas Forais, mesmo asumindo responsabilidades de goberno se así o deciden as urnas. Os feitos demostran que a apostila política da esquerda abertzale é decidida e que o entendemento co PNV é firme.

Con todo, na base habitual de HB mantense a inquietude polo pouco conseguido até agora a respecto dos presos. Os familiares dos reclusos abertzales lembran de cote en privado que "hai rapaces con cinco anos de cadea por romper unha cabina, en canto Barrionuevo e outros responsables do GAL están libres".

Folga convocada polas centrais nacionalistas

A actualidade basca móvese ta-

mén noutra dirección. O Venres 21 terá lugar unha folga xeral a prol da 35 horas e contra o paro e a precariedade. A iniciativa da folga partiu dos sindicatos nacionalistas ELA e LAB que critican a actitude inmobiliista da patronal. CCOO e UGT decidiron, pésie ás reticencias iniciais, darlle o seu apoio, pero só na Comunidade Autónoma basca e non en Navarra.

Os sindicatos nacionalistas, que tiveron e teñen grande protagonismo no acordo de Lizarra, demostran con esta iniciativa que non abandonan o seu terreno e que están dispostos a que "a maioria sindical" abertzale manteña a iniciativa. CCOO e UGT quedan collidos entre a espada e a parede. Ou seguen a ELA e LAB na defensa das 35 horas ou demostran que o seu é non mobilizarse por nada, nem polo proxecto de construcción nacional basco, nem pola defensa

dos intereses laborais dos traballadores, moitos deles inmigrantes e base na que intentan ancorarse as forzas estatalistas.

Coa folga, ELA e LAB intentan, por outra parte, situar a Euskadi na vanguarda da reivindicación das 35 horas. Unha loita que xa deu os seus primeiros frutos leigais en Alemaña e Francia. De conseguir algun resultado nesta defensa de obxetivos sociais, o nacionalismo basco sairía tamén reforzado polo seu flanco esquierdo. O intento é demostrar que o nacionalismo porta en si mesmo metas más democráticas e progresistas que as forzas de ámbito estatal.

Outro dos que quedan descolados nesta dinámica sindical é o PSE-PSOE que se ve ante o dilema de quedar situado á direita dos nacionalistas ou romper coa práctica neoliberal do resto do partido.♦

XOSE M. MEXUTO

Sen candidato e sen presidente

Desagregado o candidato polo aparato temeroso da desagregación da indivisibel realidade unitaria española e sen outro horizonte previsibel alén de afortalar ao partido maioritario da grande coalición agachada (un frentismo españolista ainda non avondo explicitado), a política camiña no Estado cara a inevitabilidade fatal da mayoría absoluta, todo a maior gloria do Governo forte contra o Inimigo Interior. O guión está escrito e non admite muitas engádegas, se callar só algúna corrección do rumo, non vaia a ser a absoluta absolutísima e fiquemos orfos dun dos peares do réxime sacrosanto. Non se nos vaia a mao.

Ao candidato desagregaro-no con luz e taquígrafos e sen grandes problemas de conciencia por parte dos mandarins do aparato, un traballo profesional, limpo e seguro, os cronistas da historia a glosar a morneza do candidato (nunca foi outra cosa do que 'o candidato'), o aparello mediático a pór de relevo a sua magreza, a sua falta de carácter, non ten bandullo, non atura nem unha má cotelada, sensibel de máis o rapaz para as augas turbias da política, así como imos derrotar ao impávido alugueiro da Moncloa.

E eis temos partido sen candidato. E cuase Governo sen presidente. Sen presidente, si,

ou cando menos sen presidente en exercicio, viaxa a Moscova e Ieltsin permite-se o luxo de non o receber no pazo presidencial, o enfermo imaxinario a desprezar ao líder dos españoles, por otanicamente submiso, por otanicamente irrelevante, por otanicamente insubstancial, por otanicamente súbdito do emperador Clinton.

Así que: oposición sen candidato e governo sen presidente. Lóxico que no interín os nacionalistas bascos aproveiten para se afortalar no interior do seu país, Pujol poña orde na casa e os galegos se apresten a liderar o asalto á fortaleza.♦

O 18% do caos aéreo, consecuencia dos bombardeos, di o Governo

O subsecretario de Estado para Infraestruturas, Albert Vilalta, estimou nun 18% a porcentaxe de incidencia que terian no caos aéreo prolongado desde hai semanas no Estado os bombardeos da OTAN sobre Iugoslávia. Vilalta daba estas explicacións nunha comparecencia no Congreso. O deputado nacionalista Francisco Rodríguez aproveitou as explicacións para reseñar que Galiza estaba padecendo gravemente as consecuencias ao non ter ferrocarril como medio alternativo e que o caos aéreo non ten como único motivo a folga dos pilotos. Vilalta negou que se reduciran os vols na Galiza e asegurou que os enlaces cos aeroportos galegos medraran respeito a 1998.♦

Falece un líder histórico do sindicalismo portugués

Ven de faceler en Lisboa Manuel Correia Lopes, dirixente histórico da Confederación Geral de Traballadores de Portugal (CGTP). Nado en Coimbra, ben novo trasladouse a Lisboa e trabou relación co sindicalismo na ditadura de Salazar. Posteriormente é recrutado e trasladado a Guiné, de onde regresa e forma parte activa na loita contra a ditadura, fundando a Intersindical Nacional, antecesora da CGTP. Neste último sindicato encargouse de labores de responsabilidade e tamén foi deputado nacional entre 1980 e 1985 nas fileiras do Partido Comunista de Portugal. Faleceu con 56 anos.♦

Abren unha investigación xudicial na central nuclear de Trillo

Despois de sobreseir as dilixencias en 1996, un xuíz voltou a abrir unha investigación sobre a central nuclear de Trillo (Guadalajara) a raiz dunha denuncia interposta polo colectivo ecologista Aedenat. Na denuncia citábanse cincuenta posibles defectos de deseño e problemas no sistema de emrxéncia. Ademais os ecologistas acusaban aos responsables da central de detectar anomalías no seu funcionamento durante catro anos sen facer nada por solucionáelas. Ainda que o Consello de Seguridade Nuclear recorriu a apertura do caso, a Audiencia Provincial de Madrid non o admitiu "polo enorme perigosidade que puidera derivarse dos feitos denunciados". O fallo sinala que resulta aconsellábel unha exaustiva investigación.♦

GUERRA NOS BALCÁNS

Os informes do Ministério de Exteriores alemán, anteriores á guerra, non constataban a existéncia de nengunha persecución política

Pero existiu de verdade a limpeza étnica?

• MANUEL VEIGA

A limpeza étnica, supostamente levada a cabo polos sérbios en Cosovo, serviu para desencadear o primeiro bombardeo contra un país europeo desde 1945. Sen embargo, cando están a piqües de cumprirse dous meses desde o inicio desta acción da OTAN, destinada a frear "o desastre humanitario", non apareceron ainda probas contundentes de que a limpeza étnica tivese lugar.

En primeiro lugar e como matizaron, entre outros, o Ministro de Exteriores ruso, Igor Ivanov, e o xornalista polaco-francés K.S. Karol, traslado de povoación ou deportación non é o mesmo que limpeza étnica, non é sinónimo de xenocidio, outro termo habitual da prensa occidental para referir ao problema de Cosovo. Por outra parte, o exodo dos refuxiados non comezou a producirse, cando menos en número significativo, até o 24 de Marzo, día de inicio dos bombardeos, e para comprobarlo abonda con acudir ás propias fontes informativas da OTAN. De feito, unha das críticas realizadas por moitos dos partidarios iniciais da intervención foi a de que esta non lograra frear o problema da represión en Cosovo, senón acrecentalo, dando lugar a unha fuxida masiva de albanos-cosovares cara a fronteira.

O pasado 29 de Abril *El País* publicaba varias fotografías, baixo o título: "Primeiras imaxes da limpeza étnica desatada hai un mes en Pristina". As fotografías foran captadas, segundo o propio periódico, o 31 de Marzo. Ningun explicaba, sen embargo, porque esas fotografías ou outras semeillantes non foran difundidas antes, tendo en conta os poderosos medios informativos dos que disponen os aliados. Pero, ademais, as imaxes mencionadas non resultan nada clarificadoras dos feitos ocurridos, nem constituen proba palpábel da represión, nos termos anunciados.

As fosas comuns

A auséncia de probas prácticas da limpeza étnica levou a vários comentaristas de rádio a dirixirse aos críticos coa guerra de lugoslávia con palabras como estas: "xa verán cando empiecen a aparecer as fosas comuns". As fosas comuns constituyen, sen dúbida, a pedra de toque do conflito. Percíbese no ton destes líderes de opinión un anejo (paradóxico, desde o punto de vista humano, pero lóxico desde o da defensa ardente dun argumento) de que esas fosas aparezan. Tal sería, abofé, o único modo de seguir sostendo no futuro o castelo de naipes da intervención norteamericana.

Até agora, e a salvo do que poida ocurrir máis adiante, a única alu-

Confusa imaxe publicada, en portada, por *El País*, o pasado 29 de Abril para xustificar a existéncia de limpeza étnica en Cosovo.

Os cidadáns de orixe albanesa sofrian unha considerábel represión, pero traballaban nas suas terras, gozaban de liberdade de movementos, tiñan os seus periódicos...

sión a fosas comunes foi realizada hai xa máis dun mes por un militar occidental, de alta graduación, ante un numeroso grupo de xornalistas. O militar afirmou, en concreto, que "poderían ter aparecido fosas comunes". Ante a pregunta dos xornalistas: "en que se basea?", o militar respondeu: "en que atopamos terra removida". Un dos informadores inquiriu se esa era proba suficiente e o militar concluiu: "Non. Só o saberemos con certeza cando fagamos unha comprobación sobre o terreo". Non houbo más noticias sobre este feito, pero iso, claro está, non significa, que algun dia non poidan aparecer probas inequívocas nese sentido.

Un bon número de xornalistas optou por alíñarse a priori coa OTAN, nunha espécie de acto de fe, non dubidando, nalguns casos, en identificarse como "nós, os da OTAN" ou en falar de "o noso exército". Moitos pe-

riódicos, sobre todo os primeiros días, publicaban a sua información, sen especificar que provinía da OTAN, presentándola como se se tratase de información elaborada por fontes proprias.

A maioria dos medios de información renunciaron á norma de non afirmar nada en tanto non se posuen datos precisos, máxime cando se trata de algo que serve para xustificar unha guerra. A prevención, por outra parte, viría aconsellada por experiencias como a de Timisoara (Rumanía) cando a prensa occidental convertiu trecentos mortos en coarenta mil e non dubidou en manipular fotografías de cadáveres extraidos dunha morgue.

Outras fontes sobre o sucedido en Cosovo

Sen entrar a considerar as opiniões de persoas como, o ex-asesor de Mitterrand, Regis Debray e o escritor austríaco Peter Handke —ambos moi criticados por disentir do punto de vista oficial, pero sobre todo por terse internado no territorio en conflito, na procura de testemuñas de primeira man— existen fontes que aportan dados distintos dos oficiais sobre o carácter da limpeza étnica.

O pasado 13 de Maio, por exemplo, podíase ler en *El Mundo* un texto de Alfonso Rojo, reportero alleo a calquer simpatía cos sérbios, que começaba así: "O balance [da guerra] é nefasto e as previsões francamente sombrías. O 24 de Marzo, cando a OTAN iniciou o seu ataque contra Iugoslávia, a situación en Cosovo só era lamentábel. Os cidadáns de orixe albanesa residen-

tes nesa provincia sérbia sofrian unha considerábel represión, pero traballaban nas suas terras, gozaban de liberdade de movementos, tiñan os seus periódicos e até contaban coas suas propias escolas e hospitais *paralelos*. De cando en vez a policía mataba a alguén, pero os tiroteos eran escasos e case sempre estaban conectados á actividade guerrileira do ELK, o Exército de Liberación de Kosovo. Hoxe, transcurridos 50 días de guerra, 1,3 millóns de cosovares —as tres cuartas partes da povoación— abandonaron as suas casas e malviven nos campos de refuxiados de Albánia e Macedonia ou padecen fame e medo nos boscos do interior".

Un dia antes, o 12 de Maio, *El País* publicara unha información, datada en Bonn e titulada: "Informes contraditórios sobre Cosovo". Na noticia decíase que "até meados de Marzo os informes do Ministério de Exteriores [alemán] sobre a situación en Cosovo eran tranquilizadores e non constataban nengunha persecución política". Menos de duas semanas antes do ataque aéreo da OTAN, o Ministério de Exteriores escribia que a situación en Cosovo tiña cambiado sustancialmente tras o acordo logrado por Belgrado e o mediador norteamericano Richard Holbrooke. Os "incidentes", decía, "sobre todo, son ataques do Exército de Liberación de Kosovo (ELK) e o seu entorno co emprego de métodos terroristas". Estes informes foron anulados posteriormente e retirados da circulación por ser "contraditórios co novo estilo informativo".

"Para xustificar post-factum —indicaba a información de *El País*— os ataques aéreos da Alianza Atlántica, o xefe da diplomacia alemana, o verde Joschka Fischer, asegurou que o presidente de Iugoslávia, Slobodan Milosevic, tiña desde hai tempo un plano —o *plano ferradura*— para realizar unha limpeza étnica contra os albaneses de Cosovo".

O líder dos socialistas portugueses critica a OTAN

O ex-presidente de Portugal, Mário Soares, criticou recentemente en Barcelona "a marxinación" da ONU no conflito de Cosovo e queixouse do novo papel internacional asumido pola OTAN porque "deixou de ser defensiva para converterse en sancionadora dos atentados aos direitos humanos". Soares pediu a profundización na oferta de paz da ONU para conseguir o regreso dos cosovares á sua terra e o envío de forzas de interposición nas que participe Rússia.

O cabeza de lista do Partido Socialista Portugués ás eleições europeas afirmou tamén

que "non se pode iniciar unha guerra sen saber o que pasará despois, nunha segunda fase". Soares pediu que se utilizase a diplomacia para solventar o conflito e nesta mediación outorgar un papel protagonista a Rússia. Na sua opinión Rússia non pode ser tratada como unha potencia calquer. Soares tamén opinou que, na actualidade, a UE "non ten forza, nem unidade política". O líder portugués pediu, neste sentido, que se avanzase na "estruturación da Unión Europea en defensa, senón nunca seremos capaces de alonxarnos da estratéxia dos Estados Unidos".

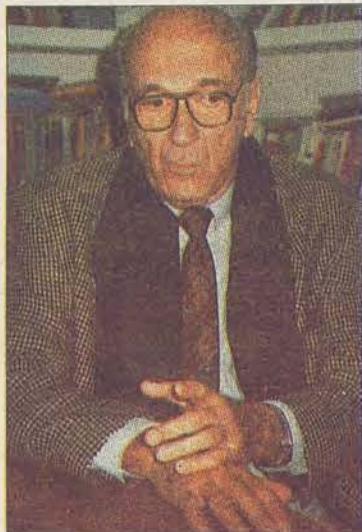

O ex presidente portugués, Mário Soares, pilotando un caça.

GUERRA NOS BALCÁNS

Orlando Fundora

'A fame é a maior bomba que hai no mundo'

• M.V.

"Se bombardean Iugoslávia pola limpeza étnica, deberían bombardear Inglaterra que leva séculos practicándola", afirma Orlando Fundora, presidente do Movimento Cubano pola Paz e a Soberanía dos Povos e co-presidente do Consello Mundial da Paz. Fundora participou entre os pasados 13 e 15 de Maio en La Haya na asamblea mundial da paz, na que participaron más de 200 delegacións internacionais.

"Din que actuaron para proteger aos refuxiados, pero segundo os seus propios dados antes da guerra había 70 mil e

agora multiplicáronse por dez", lembra Orlando Fundora, que está a visitar Galiza convidado pola CIG. O pacifista cubano lembra unha recente información do *Chicago Tribune*, segundo a cal o ELK está pagado con cartos do narcotráfico. Na sua opinión a intervención da OTAN, comandada polos Estados Unidos, representa "un puñal clavado no centro de Europa".

"Non hai paz sen desenrolo"

Para Fundora, a paz está intimamente unida ao desarme, pero tamén ao desenrolo. "Que paz pode haber cando o cólera

está repuntando en case toda Latinoamérica como non o facía desde a independencia. Ainda que mañá desaparecesen todas as armas seguirían a morrer miles de nenos de fame en todo o mundo. Cada tres días morren tantos nenos como coa bomba de Hiroshima".

O co-presidente do Consello Mundial da Paz lembra que na actualidade "hai 800 millóns de persoas no mundo sen auga potábel, mil millóns de seres humanos están mal alimentadas e outros tantos carecen de teito". "Cómpre –engade– que globalicemos a paz e o desenvolvimento. Se hai pobreza segu-

rá aparecendo xente entolecida que asalta tendas e provoca graves conflitos sociais. Hai 240 millóns de latinoamericanos na pobreza absoluta".

'Os primeiros

refuxiados albaneses foron os que cruzaron o mar até Itália fuxindo da miséria e alí foron devolto ao seu país"

"As migracións masivas –lembra Fundora– sempre tiveron unha orixe económica. Hai que lembrar que os primeiros refuxiados albaneses foron os que cruzaron o mar até Itália fuxindo da miséria e, por certo, que ali foron rexetados e devolto ao seu país".

En opinión de Fundora, en Europa "falta un liderazgo que lle plante cara aos Estados Unidos e que seña capaz de elaborar unha política propia".

PAREMOS A GUERRA

PAREMOS A OTAN, PAREMOS A AGRESSOM SÉRVIA CONTRA KOSOVA

PLATAFORMA GALEGA CONTRA A GUERRA DOS BALCÁNS

Quando levamos perto de dous meses de guerra nos Balcánis constatamos que a intervençom militar imperialista da OTAN contra jugoslavia nom só nom tem servido para atenuar a agressom do povo kosovar, senon que tem agravado o seu sofrimento e condicôns de vida.

O drama dos centenares de milhares de desprazados, –brutal expressom da limpeza étnica promovida polas autoridades sérviás, – é umha das consequências da imoral utilizacôm propagandística, mera moeda de câmbio, coa que as potências occidentais utilizam este imenso desastre humanitário.

O objectivo de alianças militares como a OTAN, o papel dos exércitos das potências occidentais, como instrumentos coercitivos do capitalismo, nom som mais que perpetuar a injusta orde internacional caracterizadas pola globalizaçom económica e a hegemonia militar occidental, que provoca a morte diária de cem mil pessoas em todo o planeta e condena à exploraçom, desnutriçom, miséria e morte a duas terceiras partes da humanidade.

As intervençons humanitárias ou intervençons de paz, eufemismo sobre o que se agocha a defesa dos interesses occidentais, estám sendo utilizadas para lavar a má image dos exércitos entre a nossa sociedade. Ao igual que em Kuwait, Bósnia ou Somália, as intervençons militares occidentais, nom som imparciais, nem estám movidas polo mínimo atisbo de altruismo ou de solidariedade. Será ingénuo acreditar, tal como nos transmitem os meios de comunicação, que a intervençom da OTAN em Jugoslávia pretende a defesa dos direitos humanos do povo kosovar. Todo o contrario, detrás da maior operaçom militar imperialista desde a Guerra do Golfo de 1991 acham-se um conjunto de causas, nas que o povo kosovar é umha magnífica excusa coa que justificar a agressom à República Federal Jugoslava.

Quando um Estado membro da OTAN como Turquia leva a cabo desde há mais de dez anos um genocidio contra o povo kurdo co consentimento da Alianza e dos países que a conformam (Ankara é o principal cliente de armas do Estado español, que

anualmente lhe vende mais de 61.000 milhões de pesetas), nom se pode conceder a mais mínima veracidade à grande patranha da propaganda imperialista que sostém que a OTAN está nos Balcánis para "defender os direitos do povo kosovar", conculcados pola agressom sérvia.

A OTAN, como vimos denunciando desde que comenzou o conflito, intervém para:

1- Reforçar o seu prestigio e justificar a sua existênciam entre a populaçom occidental.

2- Consolidar a sua hegemonia internacional lanzando un aviso os povos do mundo que desde agora só há umha única potênciam com capacidade de liderar o planeta: os Estados Unidos de América. A sua hegemonia militar garante o seu império e reprimirá qualquer tentativa que questione o seu papel ou desobedeça os seus ditames.

3- Ampliar a influênciam geoestratégica occidental nos Balcánis frente à adebitada Rússia.

4- Defender a estabilidade de política da regiom e impedir que o conflito se extenda aos estados da zona, especialmente Macedónia, Bulgaria, Albânia, Grécia e Turquía.

5- Provar com fogo real o seu novo armamento e dar-lhe saída á imensa maquinaria de guerra acumulada pola indústria militar ianque o final da guerra fria.

6- desputar a Moscovo e às potências regionais da área o controlo das imensas riquezas minerais de centro Ásia, na que os Balcánis som a melhor porta de entrada para Occidente.

O Passado 24 de Abril na cimeira de Washington, em pleno bombardeio de Belgrado e Pristina, a OTAN celebrava meio século de terror e morte, outorgando-se unilateralmente um novo papel. Na capital do imperialismo, a OTAN redifinía os seus objecti-

vos, métodos e ámbitos de actuaçom marcando-se como missom essencial a defesa da seguridade e os valores democráticos dentro e fora das suas fronteiras. Já nom necessita da autorizaçom do Conselho de Seguridade da ONU, tam só seguindo o seu espírito e fins considera que está legitimada para agir. O espaço euroatlántico de actuaçom incrementa-se para abrancar a coroa superior do hemisferio norte, num amplissimo território que vai desde Alaska a Vladivostock.

Na nova doutrina inclui-se a luta contra o genocidio, o terrorismo, as armas de destruição massiva, e consagra-se o direito de ingerênciam humanitária.

Ou seja, a OTAN, de teórica aliança defensiva contra o bloco soviético passa a converterse no novo gendarme mundial com capacidade para intervir onde queira, quando queira e como queira, acelerando deste jeito o processo de liquidaçom da ONU como organismo mundial encarregado de velar pola paz e a seguridade do planeta.

Kosova converte-se deste modo na cónica excusa, e Jugoslávia no banco de provas, no laboratório de experimentaçom da nova OTAN.

Desde o inicio denunciamos a agressom sérvia contra Kosova, denunciamos a política de limpeza étnica levada a cabo por Belgrado contra o povo kosovar, denunciamos o genocidio e a conculcaçom dos direitos da maioria da populaçom de Kosova polas políticas xenófobas do governo de Slobodan Milosevic, durante anos respaldadas polos mesmos que hoje cinicamente o bombardeiam.

O criminal ataque da OTAN contra Jugoslávia nom pode justificar o silêncio frente a repressom do povo kosovar: a repressom sérvia contra Kosova nom pode justificar o ataque imperialista da OTAN.

Neste conflito, como em quase todas as

guerras, as vitimas son as populaçons civis, som o povo jugoslavo e o povo kosovar.

Outra das consequências desta guerra é a destruiçom das infraestructuras económicas e a degradaçom dos recursos naturais provocando umha contaminaçom d'egraves dimensons.

Galiza non pode ficar impassível ante estes factos, cumple denunciar a guerra, sensibilizar e mobilizar a nossa sociedade contra a soluçom militar que impusieron os Estados Unidos co apoio do governo español, contra a vontade da imesa maioria dos galegos.

A ADEGA, a AMI, a ANÁ-ANOC, os CAF, os COSAL, os EI, a FEG, o MEU, e as MNG, como expressons organizativas do movemento ecologista, feminista, antimilitarista, estudantil, juvenil, internacionalista, da Galiza, consideramos necessário parar esta guerra, consideramos imprescindivel a mobilizaçom social para denunciar a atitude militarista do governo español, co apoio do PP e o PSOE, que justifican a participaçom, frente a opiniom da maioria da sociedade, do Estado español neste conflito. Quem vai pagar os custos da maquinaria bélica española nos Balcánis?, de onde vam sair as partidas orçamentáreas destinadas a seguir destruindo Jugoslávia?: da educaçom ou do sistema sanitario público?, de novos desempregados?, ou da destruiçom do nosso agro e industria?, dum novo adiamento na modernizaçom das nossas vias de comunicaçom?

É necesario cesar os bombardeamientos sobre Jugoslávia, parar a agressom sérvia contra o povo kosovar, facilitar a volta dos desprazados as suas casas, impulsinar umha mesa de negociaçons mediante a convocatória dumha Conferéncia Balcánica na que participem os representantes dos Estados e de todas as comunidades nacionais existentes nesses Estados, criando as condicôns para umha paz justa e verdadeira, que deve alicerçar-se sobre o direito de autodeterminaçom do povo kosovar, sem interferencias da spotências occidentais nem do governo de Belgrado.♦

Arafat ten en suspenso a declaración do Estado palestino

O trunfo de Barak en Israel abre unha nova fase no proceso de paz

• X.C.

A estrepitosa derrota de Netanyahu abre outra oportunidade ao proceso de paz en Palestina. Nunha sociedade militarizada como a israelí, onde todos os presidentes eleitos exhiben como garantía a folla de servicios militares, o novo primeiro ministro Ehud Barak pasa por ser "o xeneral más laureado" pero ao tempo considérase o herdeiro de Rabin nun laborismo que apostou en Oslo o futuro do Estado a lograr un acordo estable con Palestina.

Barak logrou o 56% dos votos, despois que se retirase os outros aspirantes ao cargo suprimindo de facto a posibilidade dunha segunda volta. Polarizada a elección o trunfo laborista permite tomar decisiones de contado, ainda que o parlamento amose

Ehud Barak.

una fragmentación de opciones habitual cun sistema eleitoral proporcional sen correccións que obriga a un constante pacto.

O novo primeiro ministro estivo en Oslo e tamén en Wye Plantation, cando se logrou un calendario para a nova fase do proceso de paz, axiña incumprido por Netanyahu. Os novos asesores de Barak, como o ex embaxador en España, Sholomo Ben-

Ami, xa anúncian que se porán en marcha sen más regateo, nas semanas imediatas.

Pero Wye non era máis que un intento de relanzamento no proceso que se tiña estancado logo do asesinato de Rabin e o trunfo do Likud. Barak ten que afrontar de contado unha nova fase, porque o plano de paz nado como compromiso público de James Baker para poder xuntar países na coalición contra o Iraque («paz por territorios»). A negociación con Síria, a retirada das tropas israelíes que ocupan unha parte do estado libanés e unha nova ronda de negociacións cos palestinos que adiaron a proclamación do Estado palestino, están no horizonte inmediato do novo goberno.

Os tres anos de Netanyahu encheron de pedras no camiño, tentando os falcóns israelís —o nome-

amento de Ariel Sharon como ministro era a sua provocación máis visible— que os palestinos perderan a paciencia e rompesen co logrado en Oslo. Arafat veu debilitada a súa posición, pero conseguiu pasar o trago do mandato do Likud, o que o coloca en posición de negociar con más fuerza para recuperar o tempo perdido.

O que resta de ano é decisivo, porque os americanos, verdaderos titulares de Israel, xa falan dunha nova ronda negociaadora nos Estados Unidos. Na longa partida de xadrez que se ven xogando desde Palestina foi ocupada e naceu o estado israelí, o presidente da Autoridade Nacional Palestina pode trocar agora o peso da sua paciencia nestes anos pola raiña da declaración do Estado palestino. Ou seguir ir indo devagar ante o novo curso hexagonalista da política mundial.♦

A Duma permite a continuidade de Leitkin

A situación internacional que vive Rússia —con crecente protagonismo deste país por mor da guerra de Iugoslavia— levou á Duma a non aprobar o proceso de destitución iniciado contra Boris Leitkin por alta traición e xenocidio. A celebración de eleccións legislativas no outono e presidenciais o ano vindeiro ia ser aproveitada por Leitkin para forzar unha antecipación da renovación da Duma. Por outra banda, a cámara legislativa tamén renunciaria a vetar o nomeamento do primeiro ministro Serguei Stepashin. Deste xeito, queda resolta a crise política, que podia ter desequilibrado a situación internacional de Rússia, feito que aproveitaria Leitkin contra os seus inimigos políticos.♦

O 31 de Xullo do 2000 data da referendo do Sahara

A Organización das Nacións Unidas xa escolleu a data definitiva para a celebración do referendo de autodeterminación nacional no Sahara Occidental —ocupado por Marrocos desde 1975—, que terá lugar o 31 de Xullo do ano 2000. Está pendente de rematar a elaboración do censo electoral, que Marrocos pretende inflar con persoas que non tiñan direito ao voto por non figurar no censo feito por España en 1975. Con esta xa son varias as datas designadas pola ONU para a consulta, que sempre tivo que demorarse polas dificuldades interpostas por Marrocos na confección do censo electoral.♦

CARTA ABERTA DESDE CENTROAMÉRICA CO CONFLITO DOS BALCÁNS NO FONDO

ANDRÉ CABANAS

A quien corresponda: No ano 2000, o maior problema de Centroamérica non vai ser o de axeitar os seus sistemas de computación ao novo conteo. A rexión accederá ao seguinte milenio con inéncias históricas e déficits abismais. Inéncias como a persistencia da violencia e máis a miseria: o 70% da povoación de Honduras, O Salvador, Nicaragua e Guatemala é pobre. Déficits coma o existente na educación: somentes o 55% da povoación en idade escolar de O Salvador, o 46% en Guatemala e o 62% en Nicaragua están matriculados nalguns dos niveis do ensino.

■ PASA UN FURACÁN ACOTÍO. Este istmo que voltou ser nomeado tras o paso deturpador do furacán Mitch, no outono e novembro de 1998, sofre unha desgracia arrepiante acotío. Se ben no universo mediático, Centroamérica somentemente existiu unhas poucas horas duns poucos días, o intervalo de tempo no que o furacán sementou a destrucción, no universo real a rexión vive e deixa de vivir a cada pouco. Escrebeu o poeta Roque Dalton: "País mío, no existes/ só eres una mala silueta mía/ una palabra que le cref al enemigo".

Ano con ano, morren miles de centroamericanos por enfermedades previsibles e de tratamiento sínxelo, por doenzas propias doutros tempos: cólera, diarrea, malária, chagas.

Aceleradamente estancados Centroamérica alimenta as suas paradoxas, entremédias a miseria. Un percorrido polas suas megaciudades (algúns de dous millóns de habitantes, como San Salvador ou a capital de Guatemala) semella unha carreira cara o desenvolvemento. Nas zonas 9, 10, 13 e 14 de Cidade Guatemala, os edificios de cristal rechamantes ocupan extensões enormes. E os grandes "hipermercados", que ofertan produtos de todo tipo, agroman máis do que os centros educativos. Mais as apariencias poden esnaquizarse, especialmente cando son de cristal: o 53% dos guatemaltecos e o 47% dos salvadoreños sobrevive con menos de 1 dólar diario.

Os veículos que circulan polas ruas de todos os países, corren, compiten, bradan, aceleran. Pero a imaxe real da rexión é a do retroceso ou a do estancamiento.

Crece, ademais, a brecha norte-sur e as desigualdades internas. O 20% máis rico da povoación salvadoreña ten un PIB per cápita de 10.710 \$ anuais. O 20% máis probe, apenas de 35\$, un nivel similar ao de Mali, Ruanda ou Etiópia.

Falando en termos de uniformización económica, a mundialización é un espello deformante. O mundo real excluye e marxina. Centroamérica importa contaminación, produtos prohibidos noutros países (3 dos 10 pesticidas considerados gravemente perigosos para a saúde, consumense aquí), e exporta (via a eterna débeda externa) o pouco capital de que dispón. Centroamérica é vítima das crises financeiras internacionais (as de México, Ásia ou Brasil), mais nunca recebe beneficios dos eventuais repuntes económicos.

O anterior pode semellar unha obviedade, mais cómpte reiteralo: mália os avances tecnológicos e o acceso xeralizado á información, a visión do Primeiro Mundo segue a ser cativa e máis egocéntrica.

■ COMENZAR EN CERO: O DIREITO A VIDA. En Centroamérica está todo por facer. O máis elemental dos dereitos, o direito á vida, continua a ser negado: pola delincuencia común, pola violencia política, de longo ciclo non rematado, ou pola miseria.

A fin dos conflitos armados e dos reximes militares durante a década dos 90, non deveu na solución destes problemas medulares. A paz eliminou un dos síntomas da profunda crise, mais, aliás algúns acordos parciais, non eliminou as suas causas.

A participación política ampliouse; as instituciones democráticas reabilitáronse; porén, un novo consenso social (incluyente e xusto) dista de estar presente. Unha convivencia política

relativamente harmónica conseguiuse, paradójicamente, no medio dunha convivencia económica progresivamente más precaria.

A propiedade desigual da terra e dos medios de producción, e os poucos avances logrados en matéria fiscal, constituyen exemplos nítidos do anterior. A democratización é apenas propaganda en países nos que a porcentaxe de nenos menores de 5 anos con peso insuficiente é do 27% (Guatemala) ou do 18% (Honduras). Nos que entre o 10% e o 15% da povoación morrerá antes de cumplir os 40 anos.

As democracias centroamericanas sonllas democracias con fame, mália a fame ser oposta ao concepto de democracia. Que esta situación anómala estoupe (organizadamente ou de maneira desorganizada, con sinais de descomposición social) é apenas cuestión de tempo.

■ A CONCIÉNCIA GLOBAL. Europa e máis o Primeiro Mundo teñen, no seu pátio de atrás, horrores abondo e contemporáneos dos que se laiar e polos que sentir suxas as suas conciencias: os milleiros de iraquianos mortos nunha intervención de obxectivos incertos; as masacres ou daños colaterais en Kosovo (non somentes as masacres de Milosevic, tamén as derivadas da intervención pouco virtual das forzas da OTAN).

Esta Europa, parafraseando ao Prémio Nobel Saramago, de grandes obras artísticas e imensas atrocidades, debe lembrar que ás portas do século XXI, milleiros de centroamericanos malviven con menos dun dólar diario, sen poder satisfacer siquera as necesidades de alimentación básicas. Neste mundo globalizado e interconectado, os europeos deben saber tamén que, como se di por estas terras, "máis dalgunha" responsabilidade acaíllas nesta catástrofe: por acción ou —de novo— por indiferencia.♦

A CIA desclasificará os documentos sobre Chile

Tanto a CIA como o mando militar chileno que desenvolveu o golpe de Estado de 1973 poderían quedar en entredito cando se fagan públicos os documentos que a Axencia Central de Intelixencia posue sobre esos sucesos. A decisión de dar este paso corresponde ao Congreso dos Estados Unidos. En 120 días a CIA debe enviar ao Congreso información sobre "o asasinato de Allende, o ascenso do xeneral Pinochet á presidencia da República de Chile e as violacións dos dereitos humanos cometidas por oficiais ou axentes do ex presidente Pinochet". O deputado autor da iniciativa sinalou que algúns feitos estiveron apoiados polos militares norteamericanos.♦

CUBA RECUPÉRASE, MÁLIA O BLOQUEO

MANUEL MERA

Vou camiño de Cuba a participar na manifestación do 1º de Maio e a recoller unha medalla (a do 30º aniversario da caída do Comandante Che Guevara) que me concedeu a Central de Traballadores "como recoñecemento á súa actitude solidaria coa Clase obreira cubana". Sen dúbida un recoñecemento ao sindicalismo nacionalista galego, persoalizado en min polo cargo que teño dentro da central. A medida que me achego ao aeroporto penso en cal será a situación económica e social actual. Estarán solucionados os problemas enerxéticos? Cal será a situación alimentaria? E a balanza de pagos? E o ambiente social?

Antes de iniciar esta viaxe, que é a terceira que fago á illa caribeña, pescudei informes económicos, tanto do goberno cubano como da CEPAL e outros organismos internacionais, pero pouca más información me dieron da que xa coñecía. Neles indicábase que Cuba acadou durante 1996 e 1997 un alto medre económico, que se relentizou en 1998 por mor dunha producción de sucre moi baixa e a queda dos prezos das matérias primas (níquel, café, etc.). Díse tamén, que en 1998 para realizar as importacións necesarias Cuba viuse obrigada a gastar reservas de divisas, algo preocupante, máxime nun país ao que lle resulta pouco doado acceder a cretos externos e que necesita destes para importar enerxía, certos alimentos, maquinaria e repostos.

■ UN NOVO AEROPORTO. Cando chego o primeiro que me chama a atención é o novo aeroporto. Fágolle este comentario a Noel (do Departamento Internacional da CTC que me ven a esperar, para levarme axiña ao local da central co gallo de manter unha reunión co Secretario Xeral Pedro Ros) e díme todo orgulloso: Fíxose nun ano. Está ben feito, verdade? Realmente é un edificio moderno, amplio, con tendas, cafeteria e pasarelas móbiles de acceso aos avións que chegan. Paréceme todo un síntoma, e non me trabuco.

A primeira impresión, despois de tres anos da última visita, é que hai máis coches polas rúas, máis tendas abertas e bares, continuaron remozando os edificios monumentais e resulta menos evidente a prostitución (ainda que segue existindo, como en todas partes). Cando falas coa xente, a alimentación xa non é, como en 1994 e 1996, un tema central, ainda que segue sendo unha eiva, especialmente o problema da carne, leite e froita. Pero, o máis duro quedou atrás (pensan a maioria dos cubanos) e iso nótase na rúa e na actitude da xente.

Sen dúbida a locomotora é o turismo (máis de un millón e medio de persoas en 1998) como se albísca na construcción de varios novos hoteis ou a renovación doutros na parte vella da cidade, nos coches e furgonetas do trinque utilizadas polas axencias, e nos centos de postos de venda de artesanía (xoias con coral negro, figuras de madeira, instrumentos de música tropical, etc.). Realmente La Habana é unha cidade monumental e bonita, a illa ten praias fermosas, hai unha atención estupenda, e os prezos son normais, sempre que non se fale por teléfono ao exterior.

Sobre todo isto falo con Pedro Ros, Durán (subsecretario da CTC), Leonel González (Secretario de Relaciones Internacionales da CTC), e Luis Felipe Vázquez (anterior cónsul xeral en Galiza e agora no Departamento Internacional do Partido Comunista), que me completan o panorama. Está aumentando a produción de níquel e petróleo (este ano van producir 2 millóns de toneladas, co que abastecerán un 40% da produción de enerxía), a zafra de cana de sucre vai ser mellor ca do último ano (mália a seca), a industria xa está en parte activa, hai un medre considerable da produción de peixe en estanques, etc. Pero a recuperación

Imaxe do remozado aeroporto de La Habana.

ción da gandeiría é máis lenta e unha parte da alimentación hai que importala, polo que, argumentan, compre aumentar a produción nacional, as exportacións e o turismo. Cunha balanza comercial máis favorable darase unha relación dólar-peso cubano máis real, evitándose deste xeito os desaxustes e inxustizas que xera a doble circulación de moeda. Non hai por tanto pasos atrás na apertura económica, nem se pretende afogar sectores privados da economía (como os *paladares*) só evitar a especulación, garantir a hixiene e o pago de impostos e manter as formas de propriedade social como alicerces do sistema. Queda aínda un treito para sair do túnel, pero todo está mellor que hai uns anos.

■ NA "ARTÍSTICA GALEGA". Xunteime en "A artística Galega", que ten os locais pertinho do Capitólio na parte vella da cidade, cunha dúzia de paisanos para falar de Galiza, pero tamén da colectividade. Vemos, antes de empezar a conversa, un documental sobre o *Caballero de París*; a vida dun galego de Negreira de Muñiz que toleou, morrera na rúa, e encheu coa súa desbordante imaginación de reinos e señoríos (sempre humanos e xustos) a vida de varias xeneracións de habaneros.

Na reunión entre outros están os irmáns Manuel e Faustino Díaz, ambos coroneis, e participantes da revolución e da Guerra de Angola (Manuel, o maior, foi membro do Comité central do PCC durante várias décadas); Roberto Ogando, que ocupou no seu día o Ministerio de Indústria Lixeira; e Aurora Pita, unha das atrizes de máis prestixio de Cuba (coméntame que estivo hai pouco en Galiza e ten un familiar que milita no BNG). Vendo o vídeo e falando con eles, un decátase da importancia que tivo en Cuba a emigración galega; tanto dos que foron por razones económicas, como os que alí deron azos a nosa cultura ou aqueles que contribuíron a facer grande esa República. Moito falta por investigar. Cando se fará un

convénio entre a Xunta ou a Universidade para microfilmar no arquivo Nacional de Cuba o material sobre os nosos emigrantes?

Ao rematar non me deixan marchar sen que vexa o que están facendo nun edificio a rente, cedido polo historiador da cidade, Eusébio Leal (do que todos din que é un dos artífices da recuperación da cidade). Lévanme a unha obra en construcción, da que me indica o Presidente de "A Artística", Guillermo Cardelle, vai ser un centro de acollida polo dia dun cento de galegos da terceira idade, e un tercio de cubanos dos arredores. Alí haberá lugar pra facer traballo manual e xogos de lecer, daráselles de xantar e unha botica na que se centralizarán os medicamentos recibidos de Galiza, para distribuir posterior-

mente entre as entidades sanitarias. Amosa a iniciativa que hai en moita xente en Cuba no momento actual. Unha obra meritória, que se leva costeado co esforzo dos socios e os beneficios que obtén dun bar e unha discoteca. Pero faltanlle 80.000 dólares e a Xunta de Galiza non parece moi disposta a realizar esta contribución solidaria, até o momento só fixo unha donación cativa. Fraga, cando estivo en Cuba, prometeu, pero aínda non se concretou ren. Pergúntase un: como o goberno galego non apoia unha obra necesaria e solidaria como esta, feita en grande medida co esforzo dos 900 afiliados de A Artística? Será polos poucos votos que o PP recolle en Cuba? Acaso os cartos cos que se apoia aos nosos emigrantes non son de todos os galegos?

■ CUN DIRIXENTE DA FEU. Un día antes de voltar, Julio González Pages do Movimento Cubano pola Paz e a Soberanía dos Povos, preséntame ao presidente da Federación de Estudiantes Universitarios da Facultade de Filosofía e Historia. Mentre me ensina a Universidade falamos dos estudos e dos grandes cambios que se produciron nos últimos anos. Díme, que ainda que a súa carreira, filosofía, chámase igual (Filoso

sia Marxista Leninista) o plan de estudos é totalmente novo. Xa non siguen só os manuais soviéticos, que praticamente se cinguan en exclusiva ao estudo do marxismo e do leninismo, senón que tamén ven outras tendencias filosóficas e, moi especialmente o pensamento filosófico cubano, ao que lle adican os últimos anos de carreira. Agora analizan todas as correntes do pensamento e, dentro das socialistas, tamén aquelas que se poden considerar desviacións do mesmo.

Resulta unha conversa interesante, cun estudiante que amosa un gran coñecemento da historia cubana e da importancia da filosofía e destas mudanzas no programa, que sen dúbida permitirán dar novos pulos á teoría marxista. Mientras o escoito penso que nas distintas persoas coas que falei había unha crítica ao conservadurismo, ás posicións cómodas, e deume a sensación dunha búsqueda de renovación dentro do pensamento socialista cubano. Como exemplo, non asusta que se lles fale de ponto de encontro entre nacionalismo e marxismo e intereseanse moi pola experiencia do movimiento nacional galego. Na cidade hai un calor que esmaga a calquera, córreme o sudor pola camisa, que está empapada e bulo para o hotel a ducharme.

Sen dúbida quedanme sensacións e cousas no tinteo, que podería contar, pero non hai vagar para todo. Só facer unha mención. Cando visitas o memorial de Martí, na Praza da Revolución, e unha das guías che vai lembrando a vida deste home egrégio, decástase do sobranceiro da súa figura. Non se pode considerar menos a unha persoa que con 16 anos se incorpora as ideas recolucionarias, fai os seus primeiros escritos, é detido, condeado a seis anos de prisión, e posteriormente deportado a España. Un home que albísca o perigo que os Estados Unidos representan para Cuba e que volca en 27 tomos sensacións, análises e proxectos, mália morrer en 1995 en combate, con 42 anos. Merece a pena ler a Martí e ir a Cuba, falar coa súa xente, atoparse con eses paisanos revolucionarios (con iniciativa), e apoiar a este pequeno país que se engrandece na súa loita digna por manter a soberanía e un modelo de xustiza, mália o bloqueo, a falla de medios materiais e o bombardeo mediático dos poderosos amos do mundo neoliberal. ♦

nifestar em teoria contra a droga e na prática contra os drogadictos. Agora, os autores dos cartazes que apareceram no Centro de Drogodependencias, aproveitando magistralmente a conjunta, dão-lhe forma de literatura escrita ao suporte ideológico da "heróica" causa dos vizinhos e vizinhas de Longas; como melhor mostra, duas sesudas e inteligentes reflexões contidas nos pasquins deixados à própria porta do Centro: *Sidosos, fuera de este mundo e qué diferencia hay entre un heroinómano y un porrero?*

Eu, que sou sidoso, inmigrante, pobre, okupa, prostituta, homosexual e, por cima, galego, tenho uma resposta para eles: que entre um heroinómano, um cocainómano, um fumador de haxixe, um alcoólico e uma pessoa que só bebe água há, por cima de todas as diferenças que queiramos pôr por diante, uma coisa em comum: que todos são pessoas e que a linha que afasta o não consumir drogas de consumir-las é demasiado fraca para andarmos com maniqueismos, igual que a linha entre padecer a enfermidade da SIDA e não padecê-la, que é inclusivo ainda mais difusa. Portanto, se os atacam a eles, atacam-me a mim, já que eles são dos meus. Adivinhem então qual é o meu rosto e venham por mim. Agora eu pergunto, o que opina disto a Federação de Associações de vizinhos? A quê esperam para condenar os factos? Vocês têm uma responsabilidade social com a que devem cumprir! Menos teorizar sobre tolerância e mais compromisso real com os problemas que afectam à nossa própria gente! Não são os toxicomanos e as suas famílias vizinhos dos nossos bairros?... ou não será que temos o inimigo dentro e que estamos a compartir espaço com os próprios autores dos pasquins ou com gente que pensa como eles? Quantas vezes terei eu ouvido as duas frases antes citadas? Em momentos como este, ficam em evidencia as missérias da sociedade da tolerância. *

RAMIRO VIDAL ALVARINHO
(LIANS - OLEIROS)

Mais sobre o aspergillus e a sanidade pública

No número 881 de ANT, do 6 de Maio de 1999, publicouse un artigo co seguinte título: "Un brote de aspergillus en Montecelo desata un movemento en defensa da Sanidade Pública". Nel disce que "nunca antes tantos traballadores do centro se implicaran na defensa da Sanidade Pública". No centro da páxina aparece a foto do Xefe de Servicio de Cirurxía, Carlos Echávarri, protagonista do «conflicto do aspergillus» no Hospital Montecelo e que, ao parecer, convertise en heroe e defensor da sanidade pública.

Resulta preocupante a pouca seriedade coa que se aborda esta información. Obviamente H.V., que asina esta crónica, non contrastou esta información porque sería imposible situar a Echávarri, áinda que sexa indirectamente, como o defensor da

sanidade pública. Este cirurxán, que compatibiliza o seu traballo en Montecelo con duas clínicas privadas de Pontevedra, representa ao sector más conservador e oposto á potenciación da sanidade pública, que son os xefes de servicio vitalicios, os auténticos detentadores do poder na meirande parte dos hospitais públicos, que sairon do «conflicto do aspergillus» como claros vencedores e co seu poder reforzado. Sen nengun tipo de aval científico, erguendo unha bandeira tan manipulable como é a invocación abstracta a evitar-lles riscos aos pacientes, sen dicer de que risco concreto se trataba nen da sua importancia, Echávarri decidiu interromper a actividade cirúrxica a pesar de que o Servicio de Medicina Preventiva, departamento técnico encargado de definir se existian ou non condicións de seguridade biolóxica nos distintos tipos de quirófanos, indicara que non existía motivo para suspender a actividade nos quirófanos de cirurxia xeral.

Suspender o traballo duns quirófanos é unha decisión moi grave. Quen tome esa decisión, desobedecendo á dirección do hospital, debe ter razóns moi sólidas para facelo, e en calquera organización se lle esixiría responsabilidades por ela.

Por outra banda, compre salientar que o motín de Echávarri coincidiu cunha situación de elevada conflitividade no Complexo Hospitalario de Pontevedra, debido á improvisación coa que se está levando a sua constitución e da falta de diálogo que a dirección mantén cos profesionais e cos sindicatos, o que en parte pode explicar os sorprendentes apoios iniciais que atopou, por exemplo entre algúns sindicatos.

É necesario contrastar mellor a información e coidar máis os titulos dos artigos. O Dr. Echávarri e demás prebostes da sanidade privada pontevedresa aínda deben estar rindo a cachón se leran ANT do 6 de Maio: que algúen vise neles aos defensores da sanidade pública. É más do que nunca imaxinaron que poidera chegar a suceder. O tratamento informativo deste conflicto parece máis o que faría o folleto sensacionalista británico *The Sun* que o que debería facer un periódico sério que quer contribuir a enriquecer o debate sanitario neste país.

Finalmente, o articulista H.V., difama sen contemplacións e sen pudor a un vello militante do nacionalismo e da defensa da sanidade pública, Francisco Vázquez Vizoso, ao dizer que a sua postura veu determinada pola súa interinidade no posto de traballo e por facerlle as beiras ao xerente. Que frivolidade! Os que o coñecemos, sabemos ben que Paco Vizoso ten arriscado en moitas ocasións o seu futuro profesional precisamente por figurar públicamente na defensa do nacionalismo e da sanidade pública. Que inxusticia!♦

RAMON VERAS CASTRO
MÉDICO E MILITANTE DO BNG
A CORUÑA

Montecelo e sanidade pública

Dende a Asociación Galega para a Defensa da Sanidade Pública queremos manifestar a nosa solidariedade co noso asociado Francisco Vizoso, Xefe do Servicio de Medicina Preventiva do Hospital de Montecelo, que foi claramente agredido e posta en cuestión a sua honorabilidade tanto profesional como persoal, na información que aparece no semanario, referida ao problema da "aspergilose" detectada no Hospital Montecelo de Pontevedra.

Consideramos que Francisco Vizoso non é merecedor do trato que lle foi dispensado nese informe pois para calquera profesional do periodismo miníma informado serialle facilmente contrastábel que a sua persoa tense caracterizado ao longo da súa vida por unha defensa, sen fisuras, do sistema sanitario público sen anteporlle os seus intereses particulares ou de estatus profesional. Polo tanto pedímoslle que tome as medidas que considere oportunas para as necesarias rectificacións que deixen clarexado tanto a xenese e os planlexamentos que se deron durante ese conflito como quen son os verdadeiros defensores do sistema como quen son os que o parasitan.♦

LUIS ÁLVAREZ
SECRETARIO DA ASOCIACIÓN
GALEGA PARA A DEFENSA DA
SANIDADE PÚBLICA

Información sanitaria profisional

Como profesional da saúde, nacionalista, e subscriptor do semanario que vostede dirixe, sigo moi perto as informacions que atinxen ao mundo da sanidade e debo dicirle que me sinto moi decepcionado polo tratamento que se lle están a dar dende ANT aos temas sanitarios.

O nacionalismo estase a preparar para governar a nosa terra e para iso precisa contar con

O ataque á
embaixada china en
Belgrado descubriu
que os obxetivos
militares son
seleccionados pola
CIA. Nas
chancelerias
europeas non houbo
escándalo, nem se
inmutaron. Charles
De Gaulle estase a
remexer no
cadeleito.

No programa
Kosovo, adeus de
TVE-1 do 18 de
Maio, un xornalista
non sabe distinguir
entre Sérbia e
Iugoslavia e di: "O
presidente sérbio,
Slobodan
Milosevic...". O
problema non seria
tan grave se o
xornalista non fosse o
director dos
servizos informativos
de TVE, Javier
González Ferrari.

Moita esquerda
culpa a Gorbachov
do esfarelamiento da
URSS. Seguro que
con razón.
Esquecen, con todo,
que os actuais
dirixentes do PC
ruso, empezando
polo seu líder
Ziuganov, votaron a

PRESENTACIÓN

A CORUÑA

DE
"A CORUÑA NA HISTORIA"
DE EDICIONES A NOSA TERRA

XOVES 20 DE MAIO ÁS 20 HORAS NA
FUNDACIÓN CAIXAGALICIA (MÉDICO RODRÍGUEZ 2 E 4)
COA INTERVENCIÓN DE

HENRIQUE RABUÑAL, autor,
XOSÉ RAMÓN BARREIRO, historiador,
CESÁREO SÁNCHEZ IGLESIAS, editor.

prol da disolución do Estado soviético e do PCUS, en contra do que opinaba o mentor da perestroika.

Se o Estado
retirase de Euskadi a Garda Civil, policías, xuices especiais, burócratas da loita contra ETA e famílias respeitivas, marcharian do País Basco más de 22 mil persoas. O PP perdería probabelmente dous escanos.♦

organización e hexemonia social. Pois ben, cando menos no eido sanitario, na miña opinión e na da maioria dos sanitarios nacionalistas que coñezo, a información que ANT fornece non está á altura das circunstancias e das necesidades do movemento social e política nacionalista. Con excesiva frecuencia a información de ANT sobre temas sanitarios é pouco seria e anecdótica, de xeito que pouco contribue a que o nacionalismo acade mellorres posicóns nun sector no que, tradicionalmente, a sua influencia sempre foi escasa.

Concretamente no tocante á pandemia do VIH, paréceme incribel que se saque en portada, como ocorreu meses atrás, a posición dun grupo de persoas que non reconócen ao próprio virus como o responsável das mortes que merman á povoación mundial. Este tipo de información condiciona que se cuestione por parte da opinión pública e dalguns enfermos a eficacia das terapias que acadan supervivencias impensábeis hai poucos anos, e o posibel abandono des-

Os que coñecemos a Paco Vázquez Vizoso sabemos que ten demostrado sobradamente a sua capacidade de oponerse ao poder establecido cando compre facelo.

tes tratamentos por algúns enfermos coas consecuencias nefastas que isto provoca.

Por outra banda, dende hai oito meses, está tendo lugar na Atenção Primaria de Galiza o maior conflicto social cando menos desde a transición, por mor da aplicación do Decreto 172/95 da Xunta que desmantela os servi-

cios de urxencia existentes, e que obriga a que os mesmos profesionais que realizan a xornada ordinaria traballen tamén tardes, noites, sábados e festivos, co conseqüente deteriorio da calidade asistencial. O seguimento deste conflito por parte de A Nosa Terra é penoso, sofrindo un tratamento marxinal, intrascendente e con importantes errores.

Pero o que supuxo un desbarre manifesto foi o relato sobre o ficticio abrocho de *Aspergillus* en Montecelo no nº 881 do pasado 6 de Maio. Caracterizar o conflito como de "movimento en defensa da sanidade pública" e poñer ao xefe de Cirurxia Xeral do Hospital como abanderado da sanidade pública resulta espetacular ao tempo que demonstra o absoluto despiste do redactor da noticia. O Dr. Echavarri ten o fundamental dos seus intereses na sanidade privada, opera a cotio no Hospital Santa Rita e no Sanatorio Domínguez de Pontevedra, e en toda a sua vida profesional nunca lle importou un pito a defensa da sanidade pública. Por outra banda, as afirmacións que o periodista Horacio Vixande realiza sobre o xefe de medicina preventiva, Francisco Vázquez Vizoso, son especialmente graves e merecen o calificativo de calumnias, porque calumnia é acusar con falsidade, con maldicia e co obxectivo de causar dano. Os que coñecemos a Paco Vázquez Vizoso sabemos que, alén de ser un excelente profesional, é un home de esquerdas e nacionalista que ten demostrado sobradamente a sua capacidade de oponerse ao poder establecido cando compre facelo, así como o seu profundo compromiso coa defensa da sanidade pública.

Sr. Director de A Nosa Terra, por favor, traten con maior seriedade os temas sanitarios.♦

XULIO CASTAÑAL CANTO
MÉDICO E MILITANTE DO BNG
(Nigrán)

Paremos a Guerra

GALIZA CONTRA A O.T.A.N. E A REPRESSOM SÉRVIA EM KOSOVA

Como cidadáns e cidadas galeg@s non podemos ficar impassíveis ante os graves sucessos que estam acontecendo nos Balcáns.

A intervençom imperialista da OTAN a Jugoslávia nom vai, nem pretende solucionar, as políticas de limpeza étnica contra o povo kosovar exercidas por Belgrado. Ocidente é cumplice do que vem acontecendo nos Balcáns nos últimos 10 anos, consentindo prácticas genocidas, violaçom de direitos humanos, e obstaculizando a autodeterminaçom das naçons que configuravam a velha República Federal Jugoslava. A actuaçom da OTAN, violando a legalidade internacional, é injustificável. Frente às soluçons negociadas e a diplomacia impulso-se a barbárie militarista co apoio

cúmplice do governo español do PP.

Perante o exterminio do povo kosovar pola política criminal do governo de Slobodan Milosevic, frente à destruiçom da Jugoslávia polas bombas da OTAN, solidários coa populaçom civil kosovar e sérvia, únicas vítimas do conflito, manifestamos:

— Alto à repressom do governo sérvio sobre o povo kosovar.

— Imediato cessamento dos bombardeamentos sobre a Jugoslávia.

— Reconhecimento do direito de autodeterminaçom para Kosova.

— Volta à mesa de negociaçons que permita um acordo pacífico baseado numha paz justa e verdadeira.

Galiza, Maio de 1999

Xosé Abilleira Sanmartín
Fernando Acuña Rúa
Mercedes Alonso Padrón
Igor Álvarez Lugrís
Amanda Álvarez González
Xosé Andión Cachaceiro
Benito Andrade González
Aurora Anceiros Gutierrez
Xosé Luís Armeto Barbeito
Manuel Ayán Díaz
Antón Baamonde
José Luís Barreira Rodríguez
Anxo Beiras Torrado
Olegario Beloso Garco
Ramón X. Beltrán Carballeira
Mº do Carme Bergantíos López
Xosé Carlos Bermejo Barrera
Francisco X. Bernárdez Solla
Iñigo Berriochoa Esnaola
Marina Blanco Gorgoso
Genoveva Blanco Fernández
Begoña Caamaño Rascado
Marinha Cabaleiro Domínguez
Carlos Campoy Vazquez
Joán Casas Rodríguez
Sónia Castelo Pérez
Mauricio Castro López
Guadalupe Cés Rioboo
Elvira Cienfuegos López
Xesús Menéndez Coba
Pilar Condal Vila
Mercedes Conde
Xavier Costas Esteves
Xúlio Costas González
Celia Couce Cachaza
Pablo de Prado Díez
Júlio Diéguez Gonçalves
Xesus Domínguez
Marta Domínguez Domínguez
Ofélia Dorado Campou
Olga Farinós López
Jacob Fernández Casal
Manuel A. Fernández Domínguez
Celso Fernández López
António Fernández López
António Fernández Oca
Paula Fernandes Outeiro
Xan Fernández Pinal
José María Fernández Pinheiro
Silvia Fojo Lamas
Luz María Freire Abeledo
Antía Gándara Hermida
Manoel García
Rubén García
Júlia García Docobo
Domingos A. García Fernández

Xosé García Lapido
Miguel García Nogales
Bernardo García Novoa
Loreto García Vázquez
Gonzalo García Vesada
Alberto Gil
Maria do Carme Giraut Forján
Maria Xesús Gómez Rei
Pedro Gómez Valadés
Rocio González Afón
Carmelo González Maya
F. Manrique González Rodríguez
Gonçalo Grandal Crespo
Emilio Graña Mosquera
Francisca Guillán Aragunde
Xulia Guntín Araujo
Xosé Lois Hermo Parrado
Vitória Iglesias
Manuel Jordán Rodríguez
Leandro Lamas Ermida
Susana Lestayo Braga
Mariña Lois Mosquera
Ana López Correa
Marta López López
Diego López Pazos
Xoán Francisco López Pérez
Luis López Tosar
Julio López Villaverde
Maria Carmen Lorenzo Díaz
Víctor Lorenzo Mosqueira
Francisco Lourenzo Penelas
Emilio M. Barreiro
Pedro Magariños Lores
Antónia Maica Lago
Miguel Marloa da Límia
Ozna Martínez Nogueira
Cándido Martínez Rodríguez
Vítor Martins Cacharrón
Clara Martins Domingues
Antón Masa Vázquez
Anabela Mata Quintanilla
Carlos Méixime Quinteiro
Carlos Miguélez Val
Maria J. Miramontes Castro
Juan Antonio Miras Portugal
Carlos Morais
Anxo Moure Mosqueira
Borja Neves Hernansaiz
Xosé Manoel Núñez Seixas
Maria Carmen Novo Casal
Camilo Ojea Bouzo
Xan N. Olleiro
Luísa Ocampo Pereira
Xesus Oreiro Pensado
Magdalena Oro Silva
Xoáma P. Lijó

Mónica Padim Diaz
Maria do Carme Pallares Leal
Antón Parada Fernández
Celso Parada Fernández
Arturo Pardavila Fraga
Maria do Pilar Patinho Penya
Joán Francisco Paz López
Pilar Paz Rodriguez
Carmen Pazos
Xaquin Penas Patiño
António Pérez Casas
Alexandre Pérez Fernández
Sabela Pérez Murias
Francisco Pillado Maior
José Puentes Hernández
Anxo Quintela González
Sagra L. Quintela Tornera
Carlos Quiroga
Vicente Reboleiro González
Rosa Reboreda Vázquez
Ramiro Recouso Liste
Ramón Regueira Varela
Luís Rei Núñez
Maria J. Rey Vilas
Noa Ríos Bergantinhos
Esther Rodríguez Muñoz
Ana Romani Blanco
X. L. Salvadores Cobas
Jaime Sánchez Quintela
Maria Xosé San José Penda
Carme Santana
Marcelino de Santiago V.
Alfredo B. Seixas
Manuel Soto Castañeira
Manuel Suárez Varela
Maria do Carme Táboas Pérez
Carlos Taibo
Aurora Tasende Pombo
Elias J. Torres Feijó
Ángela Troitiño Cobas
Carlos Vales
Lola Varela
Carmen Vázquez
Pilar Vázquez Prieto
Pilar Veiga Rodrigues
Xosé Veiras Garcia
J. A. Viéitez
Pedro Vila Táboas
Maria do Carme Vilas Iglesias

Para colaborar economicamente
coa Plataforma:
Caixa Galiza
2091/0375/86/3000027358

Liderado consolidado.

A principal entidade financeira galega, abreille as súas portas ó seculo XXI orgullosa dos seus resultados. Números que se teñen en conta para poder seguir realizando un activo labor no eido asistencial, educativo, cultural, a través da Obra Social e Fundación. Para que cada día que pase supoña un maior apoio ó desenvolvemento das nosas raíces, cultura e realidade galega.

1.035.486

millóns de pesetas
en créditos
concedidos a clientes.
[6223,40 MILLÓNS DE EUROS].

1.762.596

millóns de pesetas
xestionados de clientes.
[10.593,42 MILLÓNS DE EUROS].

2.927 empregados.

620 caixelos.

588 oficinas.

**5.460 millóns
de pesetas
en Obra Social
e Fundación**

[32,81 MILLÓNS DE EUROS].

265.933 asistentes a
2.230 actos culturais
e deportivos.

75.726 beneficiarios
de actividades
infantis e xuvenis.

12 programas de
creación de empresas
con **330** proxectos.

CAIXAGALICIA
a nosa Caixa

Tinamos un problema
e xa está solucionado

J. M. Aznar

Cinco notas sobre a realidade basca que non aparecen na prensa: 1.-Juantxo Molina perdeu o ollo esquerdo despois dunha intervención policial. Non recebeu nengun tipo de indemnización. 2.-O etarra Geresta Mujica, que oficialmente se suicidou, tiña o dedo pulgar no bolsillo. 3.-Esteban Nieto, preso de ETA, enfermo dun cancro hepático terminal, foi posto en liberdade. A Asociación de Vítimas do Terrorismo presentou recurso xudicial en contra. 4.-Nas sedes de *Egin* de Bilbo, Iruña e Gasteiz, precintadas pola policía, desapareceron cámaras de fotos, gravadoras e vídeos. 5.-Os policías que entraron en *Egin* encabuxáronse, máis que nada cando viron as imaxes de Indurain, Julen Guerrero e Andoni Egaña saudando aos leitores desde os carteis dunha campaña de apoio ao periódico.

Paradoxas. O Centro de Investigacións pola Paz de Madrid mostrouse dacordo co bombardeo de Iugoslávia.

Unha rectificación

Na coluna da miña autoría publicada no número 882 do 13 de Maio, baixo o título "non calar", faltan catro palabras cuxa auséncia distorsiona considerablemente o significado do exposto. Onde di "O anti-belicismo, a loita contra todos os exércitos -si, tamén contra os sérvios- xa se ve que é só..." deve pór: "O anti-belicismo, a loita contra todos os exércitos -si, tamén contra o UCK, tamén contra os sérvios- xa se ve que é só...". Por que as grillas nunca son inocentes?♦

PILAR PALLARÉS

Avanzándomos en aberracións

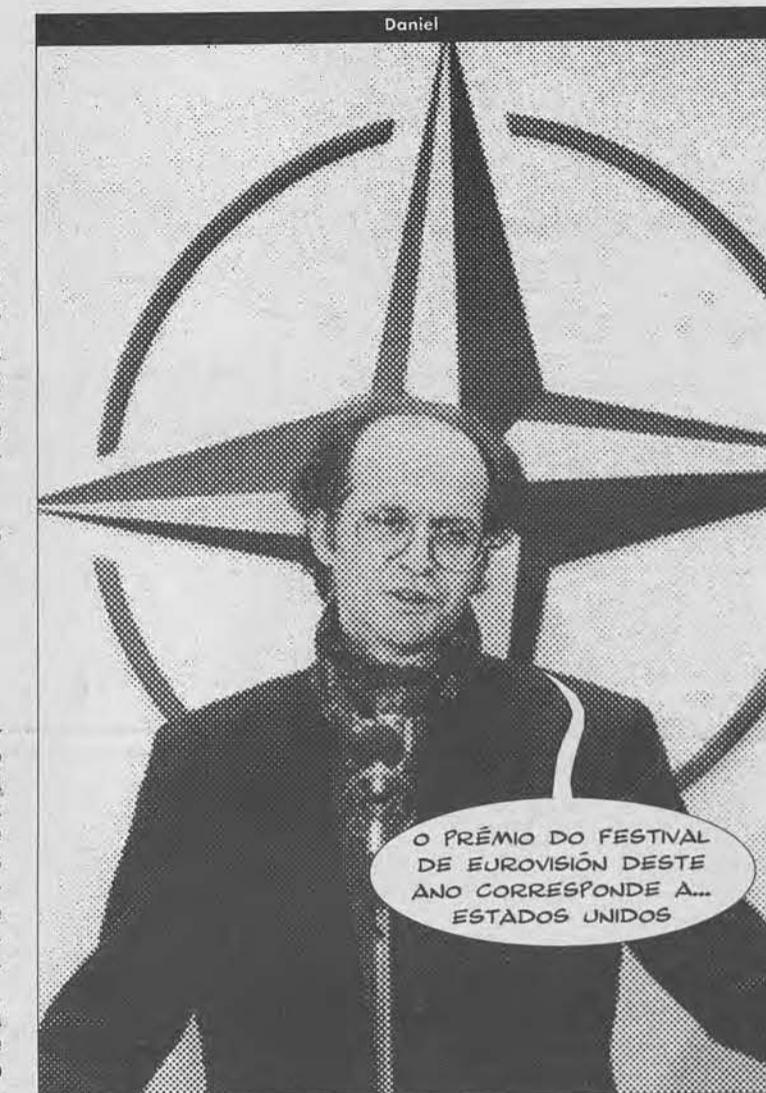
Cun lema parecido, "Avanzándomos en Igualdade...", o BNG vén de ter unha campaña en defensa dos dereitos da muller, con motivo do 8 de marzo, Día Internacional das Mulleres. O que me leva a escribir neste semanario non é nin unha crítica a esa campaña, nin apuntar algo que considere mellorable ou rexeitable, senón simplemente facer unha pequena análise de como se está a empregar o galego no único sitio onde realmente estamos preocupados por el, no nacionalismo galego.

¡¡Avanzándomos!! Onde se ten mirado un xerundio conxugado. Eu, o primeiro día que vin o devandito cartel, xa quedei algo impresionado, pero sabedor do coidado lingüístico que impera no BNG, e más cando estamos a falar de campañas que se realizan a nivel nacional, quedei coa dúbida.

E consultei. Coas diferentes normativas (ILG-RAG, AS-PG, AGAL) e en ningunha aparece tal cousa (xerundio conxugado); e falei con xente que controla moito do asunto, e o mesmo. Vamos, puiden constatar que ese lema era un atentado lingüístico como moitos, pero se cabe máis doloroso por vir de quem viña.

Despois puiden constatar (e lembrar) que non era a primeira vez que pasaba algo así. Nos propios documentos da VIII Asemblea Nacional do BNG aparece na portada "Ponencias Asemblearias", que se analizamos pormenorizadamente pode ser calquera cousa menos galego. Primeiro porque a palabra "Ponencia" non existe en ningún galego. Como non existe "silla" por exemplo. E segundo, porque, sabendo que o BNG emprega a normativa da AS-PG, "asemblearias" tería que se escribir "asembleares" (ou cando menos, sendo igualmente incorrecto "asembleárias" con til).

Desgraciadamente isto, exemplos que poderán parecer de nenos pequenos e de repelentes, non son más que probas da desgana que na maioría da militancia do BNG hai sobre o

tema da lingua. E tamén doe moito non escotitar en todo un Señor Mitin nin unha soa mención á problemática da lingua na mocidade. Parece que molesta incluso que se fale disto coa xente.

¿Que é o que nos está a pasar? Que cando hai un deterioro en español onde falta un só til, nin-

guén falta á cita de criticar e de esixir que iso se escriba correctamente (e falo dos españoles falantes); e mais cando les un "acera, ponencia, sótano, oficina,..." nun documento redactado en galego, pobre de ti como digas algo, mesmo entre persoas que están pola causa.

-Total, está en galego, que más

CLÁUDIO LÓPEZ GARRIDO

O dia das Letras Galegas

A recuperación da figura de Roberto Blanco Torres fixo que o dia das Letras Galegas perdera este ano, em parte, o seu anodino carácter. A sombra que a Guerra Civil, aos 60 anos de concluída, ainda proyecta sobre a nossa sociedade parece mais oscura e próxima do que, a forza de querer esquecer, acreditamos.

Tal como foi concebida esta celebración, non parece lógico que se honre a um escritor distinto do designado pola Academia, mesmo se tiver méritos maiores, como fixo o concello de Zas. Que seja un alcalde do PSOE quem boicotee o acto de homenaxe em Entrido, seria anecdótico, se antes outro alcalde socialista, o de Cuntis, nom empecese, durante anos, os intentos da asociación cultural "O Meigallo" para resgatar a memoria do jornalista passeado. Non é casual que na información oficial se apresente o assassinato como um fusilamento ou como um inexplicável accidente como na ver-som da TVG: "foi encontrado o seu cadáver". Nem parece justificável que o Ramón Piñeiro nom publicasse os trabalhos que sobre o autor se tenhem feito em tam benemérita institución.

Talvez todo seja casual. Talvez se deva a que o Governo Galego esteja presidido por un ministro de Franco ou a inexistencia de nexo entre o PSOE histórico e a real banda que usufructua as suas siglas na actualidade. Talvez se deva a um simples deterioro do material genético, como se deduz dos artigos do sobrinho do homenageado, que parecen ditados polo seu companheiro de partido, o ascendente de Atapuerca, Paco Vázquez.

Contudo, esta festa sirve para nos lembrar a carencia dum jornal diario independente em galego e para celebrar a milagre da pervivencia de publicacións periódicas como este semanario ou como o hebdomadario comarcal "A Peneira", que acaba de cumplir quince anos da mao de Guillermo Rodríguez Fernández, perante a indiferencia e a insolidariedade.♦

dá que estea ou non escrito correctamente. Non é más que unha lingua en extinción. Ou polo menos é o que a xente deixa sentir coa súa actitude.

E pasa o mesmo no ensino. Os mestres de lingua galega imparten nun nivel ínfimo. Eles alegan que se se poñen estrictos o alumnado acabaría odiando o galego. ¿É que acaso non o odian xa, ao falar sempre en español? O único que conseguem estes mestres é que haxa cada día máis analfabetos na nosa nación, e que esta mocidade adore a clase de galego porque "lo pasas guay y apruebas sin estudiar".

De seguir así, non haberá estes problemas nese futuro do que non paramos de falar, e que curiosamente nos afastamos máis do que nos achegamos. Daquela todo estará en español, e seguro que sen incorreções.♦

ROMÁN FERNÁNDEZ RUGUEZ.
(VIGO)

As escandalosas missérias da sociedade da tolerância

Eu não os considero tolos. Não lhes vou conceder tal beneficio. Considero-os o que realmente são: covardes, mesquinhos e miséraveis. Porque assim é o seu discurso e assim é a sua praxe. O fascismo é especialista em propaganda, sabem confundir e enganar como ninguén. O medo e a ignorancia são o caldo de cultivo ideal para o seu lixo. Garante-lhes impunitude e mesmo pode que a sociedade os arroupe e saia na sua defesa. Como os vai rejeitar um sistema do que são produto e para o que mesmo actuam às vezes de mamporreiros? Mas a mim não me enganam. Sei como são e como funcionam, quase poderia dizer que sei quem são, se me apuram. O que me preocupa é que cheguem a enganar ao meu compañero na associação de vizinhos, à minha compañeira no sindicato, ou aos membros da junta directiva da comunidade de proprietarios do meu edificio. E não é uma preocupación gratuita, porque pelo transcorrer dos acontecimentos é o que vejo que se está a passar. Para que acontecerá o que aconteceu no Centro de Drogodependencias da Coruña teve que haver antecedentes indicativos de que eles podiam passar à acción, ou acham que estes arriscam o mais mínimo quando começam uma ofensiva propagandística?

Os fascistas nunca actuam de jeito improvisado. O antecedente foi Lonças e este era o sinal que eles aguardavam desde as suas tobas. Os tolerantes e democráticos vizinhos daquele bairro coruñés saíram à rua a fazerem-lhe o caldo gordo ao narco-trânsito, é dizer, a se ma-

Os fascistas
nunca actuam
de jeito
improvisado.

Oferenda a Roberto Blanco Torres no lugar onde foi asasinado en 1936. Na fotografía, de esquerda a direita, Manuel Peña Rei, Alonso Montero, Isaac Díaz Pardo e Xoán Blanco Valdés, sobriño do escritor.

PIU PROL / Voz Noticias

Fraga elude participar nos actos institucionais do Dia das Letras Coa homenaxe a Blanco Torres a Académia reconece o xornalismo e o compromiso co país

• H.V.

A figura do xornalista Roberto Blanco Torres (Cuntis 1891 - Entrimo 1936) centrou os actos do Dia das Letras, que se desenvolveron o pasado dia dezaseste de Maio e a fin de semana que precedeu a esta data. Unha homenaxe en Entrimo, onde foi fusilado, outra no seu Cuntis natal e a entrega dos Prémios da Crítica foron os actos institucionais más salientábeis. A ausencia das cerimónias de Manuel Fraga e do conselleiro de Cultura, Xesús Pérez Varela, puxo de manifesto a incomodidade que esta figura provoca entre os herdeiros políticos do franquismo.

Os actos centrais do Dia das Letras desenvolvérónse na vila de Cuntis o próprio Luns dia dezaseste. A Académia, organismo encarregado de designar a figura homenaxeada cada ano, realizou un acto académico que se celebrou na Casa da Cultura de Cuntis e na que os seus membros Salvador García Bodaño, André Torres Queiruga, Carlos Casares e Francisco Fernández del Riego glosaron a sua figura, repartíndose catro aspectos da vida do xornalista; a saber: o seu compromiso coa cultura e a democracia (Salvador García Bodaño), o seu asasinato a mans de falanxistas (André Torres Queiruga), a sua obra (Carlos Casares) e os detalles biográficos (o presidente da Académia, Francisco Fernández del Riego).

Previamente, no parque público da vila, foi descuberto un busto do xornalista, obra do escultor local Elisardo Pego. Neste acto, Carlos Carballo resaltou o significado de rescatar do esquecemento unha figura como a de Roberto Blanco Torres, recuperación que en vida sempre anceillou a sua viúva, Xilia Sánchez, que repetía aos que lle arrodeaban que "algún dia virán a interesarce por Roberto".

Despois da descuberta do busto de Blanco Torres na alameda da vila e do acto académico na Casa da Cultura, neste mesmo recinto tivo lugar un recital poético con versos do xornalista, interpretados e musicados por Manuel Vázquez, Manoelle, que estivo acompañado por unha arpa.

O dia anterior, o Domingo dezaseis, en Entrimo, o alcalde Santiago Cerqueira (PSOE) puxo a nota discordante ao impedir que se celebrase como estaba programado o segundo acto dos previstos na localidade, xa que non asistiu á homenaxe e deixou pechada a biblioteca municipal, polo que as persoalidades asistentes houberon de realizar cadansúa intervención na alameda. O escritor Xesús Alonso Montero amosou a sua indignación ao dicer que "se podería pensar que algun sector do PP fose hostil con este acto, pero se lles pedíramos a biblioteca e eles desen a palabra de que a ofrecieran, estaría aberta". O autor do Informe dramático... se

cadra trabucábase, o presidente Manuel Fraga eludía participar nas actividades programadas (unicamente enviou ao seu conselleiro de Cultura, Xesús Pérez Varela, tan só a Cuntis), cando no Dia das Letras dun ano antes, destas dedicado a figuras tan pouco polémicas como os trovadores medievais, Fraga tratou de acaparar o protagonismo destes actos.

Anteriormente ao acto académico, unha homenaxe no lugar no que Blanco Torres foi fusilado -no quilómetro 67,8 da vella estrada entre Entrimo e Celanova, algo separado do lugar preciso porque este foi ocupado polo encoro de Lindoso-, concitou a presenza de destacados intelectuais como Isaac Díaz Pardo, Bernardo Graña ou Xesús Alonso Montero, ademais dos familiares do xornalista, que tamén participaron activamente. O acto adquiriu un ton poético pero reivindicativo. As intervencións, a meio de poesía e prosa, de destacados intelectuais, estiveron precedidas da colocación dun mollo de xestas atado con fitas coas cores da bandeira da República española, institución á que estivo vencellado Blanco Torres, pola que foi Gobernador Civil de Palencia e chefe de prensa do Ministério da Gobernación, cargo que ocupaba no momento do golpe de Estado de Xullo de 1936.

Prémios da Crítica

Na noite do Sábado quince, o

escritor Carlos Casares, a xornalista Ana Santorum, o director da Agrupación Musical do Rosal, o fotógrafo Virxilio Viéitez, o músico de Milladoiro Antón Seoane, o alcalde de Allariz, Anxo Quintana, e o historiador Xosé Ramón Barreiro, recibieron en Vigo os galardóns que anualmente outorga a Fundación Prémios da Crítica de Galiza.

"Galeguizar Galiza" foi o lema escollido este ano pola Fundación organizadora dos prémios. O seu presidente, Xosé González, fixo balanzo desta organización e afirmou que "a actividade cultural nos vintedous anos de prémios medrou e, se cadra, medrou máis en galego do que en castelán".

Carlos Casares recollía o prémio de Críaçón Literaria por "Un País de palabras", Anxo Quintana, alcalde de Allariz, o de Iniciativas Culturais, Virxilio Viéitez o de Fotografía, a xornalista Ana Santorum recollía, en nome próprio e da súa irmá Marcela, o galardón de Ensaio e Pensamento por unha obra dedicada a Luis Seoane, o historiador Xosé Ramón Barreiro, o de apartado de Investigación, pola súa obra acerca dos cincocentos anos da Universidade de Compostela e o director da Agrupación Musical do Rosal o do capítulo de Música. Por último, a Fundación Prémios da Crítica entregou o galardón de Galego Egrégio ao grupo musical Milladoiro, sendo Antón Seoane o encargado de recollelo. ♦

Elsa Osorio

LOIS DIÉGUEZ

De súbito chega unha voz da Arxentina contando-nos terríbeis histórias de torturados e desaparecidos, así, con moita força e riqueza de expresión, coa vida toda incendiando ese recuncho do noso cerebro onde cocemos as histórias como se as vivésemos. Pero as histórias sempre amosan o espello da vida, ainda que as inventemos. Como inventar algo que non no-lo dean o tempo e o espazo onde nos movemos? Non é posibel fuxir desta realidade, ainda que ás veces digamos o contrario para agachar outro tipo de intereses. Non é o caso de Elsa Osorio, desde logo, porque a ela non a atraen as pantamas do auto-ódio ou da colonización destrutora. Ser libre resulta así de natural.

Elsa Osorio veu a Galiza estes días para apresentar a súa "A veinte años, Luz" así coa vírgula separadora para que non fagamos a frase de corrido (Luz é a personaxe que guia a novela). Ten a súa importancia á hora de interpretá-la. E trouxo a voz dos seus familiares, galegos, como ia ser, emigrantes na Arxentina; a súa voz e o acento íntimo e suave doutra nación que no seu día acolleu tamén a escritores e políticos nosos cando fuxian do terror franquista ou doutras misérias (Blanco Amor, Castelao, Suárez Picallo, Seoane, Lorenzo Varela...) As personaxes de Elsa Osorio tamén queren fuxir dos asasinatos e outras torturas militares, mais non poden, e nesa loita "por una sociedade más justa", como repete arreto Mirian, a prostituta, van-nos contando todo o que senten no ciclo completo da vida, na sua ampla riqueza, como sempre que se trata valentemente das distintas capacidades do ser para se interpretar a el mesmo.

No é doadoo coller hoxe unha novela de máis de cincocentos páxinas e le-la de corrido coa impaciencia e a tensión que nos vai metendo sen que decaia un só momento. Para iso hai que construir o interese da mesma historia, avivar diálogos, monólogos e explicacións, xogar acaidamente cos tempos da narración, e construir con moito estudo, moita intelixéncia, a estrutura que ha de sostener, como o esqueleto, o corpo dela. Cando se acerta ocorre ese milagre da construcción do diálogo entre a autora e o leitor ou leitora. Non nos privamos nós de ir facendo, mentres as páxinas eran vencidas, o retrato da autora, como sempre que un libro nos interesa. Cando falamos, na presentación de "A veinte años, Luz", coa Elsa, tivemos a sensación de que a coñecímos desde sempre, e perguntamos-lle se a estructura da novela fora traballosamente preparada. Dixo que si, que fixera varios borradores.

"A veinte años, Luz" é a historia de case vintecinco anos da Arxentina, desde a ditadura militar (1976-83) até os nosos días. E neste tempo onde asasinatos e torturadores seguén agachando os seus crímenes, outra xeración nacida nos cárceres e roubada ás propias familias dos desaparecidos, trata de buscar a súa identidade. No proceso, as Avoas da Praza de Maio, fan o traballo máis revolucionario na percura destes nenos e nenas sacrificados. Son, portanto, as mulleres as verdadeiras heroínas, o corpo central das personaxes. O folletín é utilizado por Elsa Osorio dun xeito plástico, cinematográfico, moi enriquecedo literariamente. Quizás sexa esta a clave do seu enganche. Le-la enriquecerá-nos na arte, na práctica da vida e na solidariedade, que falta fai nestes novos tempos do império e asasinios. ♦

■ Congreso sobre A Fala en Extremadura

Os días 20 e 21 de Maio celebrouse o congreso sobre A Fala nos concellos do Noroeste extremeño Valverde do Fresnu, As Ellas e San Martín de Trevellu, no val de Xálima. A Fala é unha modalidade lingüística do bloco galaco-portugués que apresenta un grande paralelismo co galego actual pero con influencia do extremoñ e do asturiano. A sua conservación non conta con nengun apoio institucional, de aí a importancia que os organizadores dan a este congreso, que inauguran os alcaldes da zona. Desde Galiza participan Xosé Henrique Costas e Francisco Fernández Rei, profesores nas universidades de Vigo e Compostela respectivamente, que analisan os vencellos co galego. Pero ademais participan nestas xornadas Clarinda D'Azevedo, da Universidade de Coimbra, Antonio Salvado e María Dolores García Oliva, da universidade extremeña, Alonso Zamora Vicente, da Real Academia da Língua Española e Enrique Gargallo, profesor na Universidade de Barcelona.♦

■ Lembran a Floréncio Delgado Gurriarán no Barco de Valdeorras

Desde o 14 de Maio está aberta, na Casa da Cultura, a exposición "Floréncio Delgado Gurriarán. Bebedero dos ensos", no que se lembra ao autor de *Bebedera e Galicia infinda*. Nacido nesta comarca en 1903, Delgado Gurriarán, poeta e avogado, foi un incansante defensor do idioma e da cultura tanto no país como en América, onde foi compaño de doutros galeguistas como Elvio Rodríguez, Carlos Velo ou Luís Tobío. "Paréceme ben o emprego do plural valdeorrés en ois, tan enxebre e que tanto se achega á variante portuguesa da nosa fala común luso-galaica-brasileira.

Penso como Carvalho Calero, Paz Andrade, Rodrigues Lapa e moitos máis, que a salvazón do galego como língua de cultura está no achegamento ás variantes irmás xa cultivadas, sen perder, non faltaba máis, a nosa enxebreira". As palabras, as imaxes e a obra de Delgado Gurriarán son lembradas nesta mostra comisariada por Ricardo Gurriarán.♦

■ O Freixo Rock abre as suas portas ás maquetas

Até o 15 de Xuño está aberta a inscrición dos grupos que quieren participar coas suas maquetas no Freixo Rock, o festival que organiza a pena do mesmo nome do bairro de Valadares en Vigo e que xa chega este ano á VII edición. Criado "en vista do pouco apoio que reciben os grupos pequenos por parte das instituciones, para darles a oportunidade de tocar ao lado doutros que xa gozan de certo nivel", o Freixo conta este ano con *El último ke Zierre*, de Castellón, *Skalavik*, de Pamplona, *Canturias da Bouzuboa*, *Os Cipriani e Janusinos*, do Freixo. As maquetas deben ser enviadas á Peña Freixo, Estrada San Xoán 195, CP 36315 Freixo-Valadares (Vigo).♦

■ Martiño Maseda, gañador do premio Ourense de contos

Todo por un teima é o título do relato gañador da XVI edición do Prémio Ourense de Contos, cuxo autor é o vilalbés Martiño Maseda, que o resume como "unha fábula dunha loita entre a amizade e a xenreira no interior da natureza humana e o seu sometemento final ao poder redentor da gadaña". O premio está dotado con cen mil pesetas. Hai catro accésit más, que tamén se van publicar, e que recairon nos contos *Cuarto baleiro*, de Xurxo Gende, O proxecto McGuffin, de Santiago

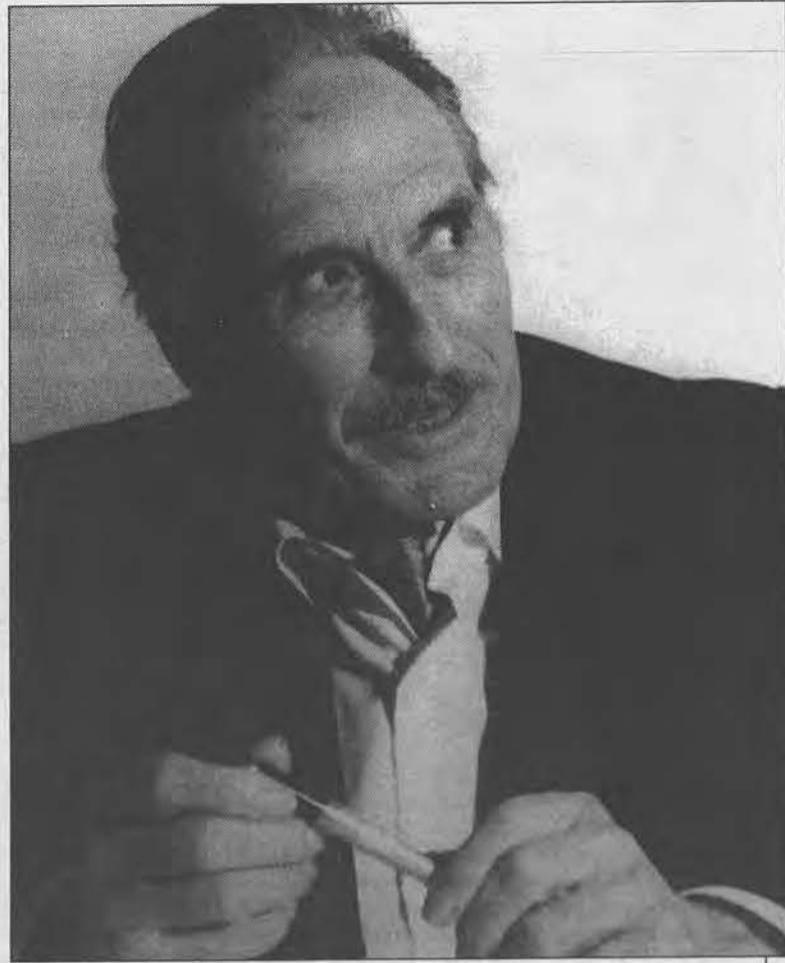
Bergantinos, *Metamorfose numha noite de chuva*, de Beatriz Lorenzo, e *Auga Salgada*, de Marta Fernández López. Tamén houbo unha mención especial para *O home da trompeta*, de Eva Moreira. Os premios entregaranse na Feira do Libro o 29 de Maio.♦

■ A asociación Monteira organiza a VIII Festa Folk

O dia 22 de Maio ten lugar a VIII Festa Folk organizada pola asociación Monteira nos locais vecinais do bairro vigués de Candeán. Monteira, que funciona desde hai dez anos, pretende recuperar o espírito da danza tradicional participativa, para ao cal non só convida a grupos galegos senón a grupos extranjeros que den a coñecer o seu xeito de bailar. Intervenirán nesta festa, que comeza ás dez, *Sants & Fot*, un grupo catalán, *Cal Mela*, formado por músicos extranjeros asentados na Galiza, *Avalon*, e o grupo de pandeireiras *Augas de Maio*.♦

■ Nomean Honoris Causa a Méndez Ferrin en Vigo

Na tarde do Mércores 19 de Maio Xosé Luís Méndez Ferrin foi investido doutor Honoris Causa pola Universidade de Vigo, tras a proposta dos membros do departamento de Filoloxía Galega, entre eles, Camiño Noia, que actuou como madriña no acto. "Sabemos que nos encontramos perante a personalidade más sencilla, polifacética e controvertida do panorama da literatura galega dos últimos corenta anos", sinalan no departamento. Na investigación, que tivo lugar na facultade de Humanidades do Campus de Vigo, reseñáronse as suas facetas de poeta, narrador, investigador e colaborador xornalístico, desde os tempos de Dosinda Areces en *La Hoja del Lunes* até a seu labor como director da revista de pensamento crítico galego *A trabe de Ouro*. Tamén se tivo en conta o feito de que sexa o escritor vivo "que mellor nos representa internacionalmente".♦

Unha das derradeiras imaxes de Ramón de Valenzuela.

Propoñen chamarlle Ramón de Valenzuela ao instituto de Vilalonga

A exposición *Unha vida de fidelidade a Galiza* centrarse na sua figura

Tras unha vida digna de pelcula, — retratada nos libros *Era tempo de apandar* e *Non agardei por ningúen* — Ramón de Valenzuela xace no cementerio de Adina en Portonovo. Escolleu esta vila como o lugar onde pasar os últimos anos da sua vida; durante os anos setenta foi un incansábel colaborador da asociación cultural local *Inquedanza*. Tendo en conta que o instituto de Secundaria e FP de Vilalonga está orfo de nome, a equipa de normalización lingüística deste centro ven de propor ao consello escolar que "bautice" o instituto co nome de quem escolleu ese conceito "como pequena patria de adopción".

Para os membros da equipa de normalización do instituto de Vilalonga a elección deste nome é todo menos casual. "Prendiamos reivindicar a sua figura inxustamente esquecida no noso contorno, mália a sua directa vinculación en diferentes momentos da sua vida coas vilas de Vilalonga e Portonovo: en Vilalonga dirixiu, de 1946 a 1949, a extracción de arxila dos barreiros; e en Portonovo, onde elixiu vivir os seus derradeiros anos e descansar definitivamente, foi guieiro cultural de mozos e mozas e amigo insustituable dos homes do mar", din.

A vida de Valenzuela, casado con Vitória Villaverde, filla do último alcalde republicano de Vilagarcía, está marcada por

feitos que algúns non imaxinarian nen no cine. Membro do Partido Galeguista, mobilizado polo franquismo, pasouse ao bando republicano na Guerra do 36. Interno nun campo de concentración, tras a desfeta do 39, colaborou na liberación da Franxa cando a ocupación alemana. Pero axiña foi devolto polos alemáns aos franquistas. Pedironlle en consello de Guerra duas penas de morte; finalmente quedaron nunha condeña de vinte anos. Da sua experiencia como preso de Franco e da sua volta á Bandeira natal, dá conta en duas novelas tan autobiográficas como execelentes, *Non agardei por ningúen* e *Era tempo de apandar*. Despois, viría o exilio en Arxentina e o seu traballo como secretario de Castelao.

A equipa de normalización do centro de Vilalonga reseña as suas cualidades como escritor e conferenciante así como o seu compromiso que o levou a presentarse como candidato do Partido Comunista nas primeiras eleccións xerais da democracia. A peripecia vital de Ramón de Valenzuela, morto en 1980, recóllese tamén na exposición "Unha vida de fidelidade a Galiza", instalada no instituto de Vilalonga e que se pecha o día 22. Unha mostra que xustifica a proposta da equipa de normalización, que se terá que debatir en datas próximas no Consello Escolar.♦

■ Milladoiro presenta Auga de Maio

Tras chegar dunha xira polo Sul de Estados Unidos, con concertos en Nashville, Chicago e tamén no Canadá, os componentes do grupo Milladoiro presentan na Galiza o que é o seu último traballo *Auga de Maio*. Neste elixir atopan os músicos de Milladoiro forza para continuar "reiventando a frescura" tras máis de vinte anos de traxectoria. O venres 21 de Maio, ás dez e media da noite, presentan o disco no Centro Cultural Caixavigo.♦

Leituras

O osíxeno das musas

Título: No ventre do silencio
Autor: Xosé L. Méndez Ferrín.
Editorial: Xerais.

Agardábase, impacientemente, como todo escrito procedente da pluma que privilexiaron as musas dándolle o nome de X. L. Méndez Ferrín, para o noso deleite e para que a posteridade aprenda. Hoxe por hoxe, no panorama da literatura galega, a palabra de Ferrín é ouro, é ouro cada vocábulo da sua escrita. Razóns hai moitas, pero sobre todas toma notoriedade de unha: Ferrín é indiscutiblemente Ferrín, a súa escrita resulta inconfundible porque sempre é consecuente. Gustará ou non gustará, pero o universo ferriniano é denso e significativo como o dos grandes mestres; á vez que o identificamos, como moura máxica, lévanos da man a un outro mundo que só sospeitabamos. Eis o primeiro a salientar: que ningúen diga que "xa leu" *No ventre do silencio* antes de pechar a derradeira páxina, porque hai novelas das que calquera pode asegurar que xa as leu inclusive antes de seren escritas. Trátase de algo tan complexo como é a orixinalidade, orixinalidade que, eis un bon exemplo, só podemos atopala en quien fai da escrita un acto de fe, enésima dimensión na cal expandir a súa personalidade. A fin de contas é algo tan simple e tan difícil como saber dominar ti os recursos ou que eles imponían a súa tiranía sobre a tua escrita. Quen sabe dominar (meillor ou peor) os recursos da escrita, logra obras persoais que deben ser avaladas precisamente partindo

Xosé Luis Méndez Ferrín.

do do feito de que el sexa o dominador; do contrario estaremos ante escritas más ou menos agradables, más ou menos entretidas. Af té, leitor, a diferencia entre ser escritor ou exercer de escritor.

O que este servidor non desexaría é estar na pel de quien teña que traducilo. Porque *No ventre do silencio* é unha de esas obras intraducíbeis. Comenzando pola peculiar lingua, Ferrín é recoñecible xa desde aí. E continuando polo feito de que o enfiado entre as diferentes partes do discurso – e comenzando polo máis baixo, polas oracións e parágrafos – non seguen os comúns parámetros de causa, consecuencia etc. Unha das primeiras cousas en facer peculiar esta novela ferriniana é o feito de que é a propia dinámica narrativa a que establece esos parámetros. Evidentemente existe un narrador, pero un narrador tan hábil como para deixar que as cousas se vaian poñendo en relación, sen que esta teña que ser friamente lóxica para os intereses do leitor. E conste que o fio que comentamos refírese ao mi-

croestilo. Porque, dado o carácter aberto da obra, non quixeremos que ningúen pensase que estamos falando, mesmamente, da estrutura. Estamos a comentar o primeiro aspecto que para calquera sobresaí: a mestria do narrador, tanto home como muller. A novela comeza como remata. O que non quere dicir que haxa unha disposición cíclica, todo o contrario: trátase da exposición de diferentes acontecementos da Compostela dos anos cincuenta, expostos de maneira consecutiva, ás veces, pero sempre temporalmente sucesivos (analepses e prolepses, ou non existen ou teñen valor moi relativo). Posibilidade de falar en

Un
conxunto
de relatos
coa clara
intencionali-
dade de
mostrarnos
a vida na
Compostela
dos
cincuenta

multiperpectivismo, co perigo, coa peculiaridade que iso conlleva en escritas tan persoais como esta. Haberá quien diga que son relatos, e non sen razón, que o son, a diferenza está na intencionalidade. Pois que a (in)definición de novela nolo permite, encadrómolo polo tanto dentro dese xénero toda vez que non se dubida a intencionalidade. E dentro dese xénero, para dar unha imaxe correcta, acollámmonos á fragmentariedade, como fragmentaria é a realidade, que nunca a damos apreixado totalmente. Así imos debuxando a imaxe de *No ventre do silencio* como un conxunto de relatos (capítulos, 42) coa clara intencionalidade de mostrarnos a vida na Compostela dos cincuenta, cos paseos, as represálias, a moralidade cicamente e estreita, o amor (sempre o amor) e o desamor (o desamor, tamén sempre o desamor), a rabbia, a inxustiza, a política de cuartos escuros, a relixión de cuartos más escuros... Personaxes reais e personaxes inventadas (este é un dos xogos de autobiografía). Maître Obscur, María Xosé, Pulleiro, Santi Amezaga, Bela Heloisa, Carlos Maside, Leira Pazó, Narda, Príncipe... bailan coa orquestra dos Chicos del Jazz no Castiñeiriño, decántanse por un bolero ou por outro mentres fuman Chester ou Pall Mall ou Lucky ou Celtas prenendo os pitos con un ronson, tertúlian no Café Español e discuten de se Sofía Loren, Gary Grant ou Robert Mitchum estaban ben, mentres toman un gin-fizz e fóra están chovendo chuzos falanxistas, jonsistas, a destro e a sinistro. Velaí o seu valor fundamental: un precioso labor de ambientación con personaxes ben configuradas e interiormente moi ricas, que navegan os mares de Heidegger, Sartre, piñeiro, Caste- (Pasa á páxina seguinte)

conta de libros

Anxo Angueira
desmiuza
a Heriberto Bens

Di Xosé Luis Méndez Ferrín que coficeo a Heriberto Bens no ano 1968 cando era "un raparigo que non cadraba co clima xeral de apapahostamiento que dominaba nas comunas e tabernas do Santiago esquerdistas". A relación foi frutífera e Ferrín asinou con ese pseudónimo a *Antoloxía popular*, de 1972, e *Sirventés pola destrucción de Ocitania*, publicado en 1975. O poeta Anxo Angueira é o encargado da edición de *Poesía enteira de Heriberto Bens*, en Xerais, na que desmezuza o estilo e o contexto no que o autor de Celanova escribeu as suas elexias ás figuras do pasado da Galiza. ♦

Manuel Murguia e o folletín

A asociación viciñal Manuel Murguia de Oseiro, en Arteixo, ven de editar *Desde el cielo*, obra do escritor que lle dán nome. "Home ou muller, xoven ou nena, se acaso olleas este libro nas tuas horas de tédio, derrama unha bágoa sobre el", escribia Manuel Murguia sobre este drama que el concebiu como unha novelía e que rematou sendo publicada como un folletín no periódico "La Iberia". O home de Rosalía de Castro escribeu esta peza con dezasete anos. ♦

Algás e fungos de Santiago Prol

Polas páxinas de *Algás e fungos* pululan personaxes á espera de chamadas definitivas, nostálgicos de amores perdidos ou escépticos cheos de frio que xa non agardan nada bon da vida. Santiago Prol escribe e edita o seu poemario cheo de referencias á vida cotiá, aos obxectos que nos dominan e, tamén, aos autores "culpábeis" dos seus versos preferidos. Palabran que dan sentido á existencia cando semella que o mellor xa quedou atrás. ♦

A tuberculose na Galiza

Declararse tuberculoso a principios de século na Galiza supuña estar estigmatizado socialmente; sufriános más os que pertencían ás clases altas. No traballo *La paciencia al sol, o médico* António Pereira Poza elabora unha historia social da tuberculose durante a primeira metade deste século, adicando o seu libro a todos os sanitarios que pasaron a súa vida coidando e tratando aos que padecían esta doença. Está publicado en Edicións do Castro. ♦

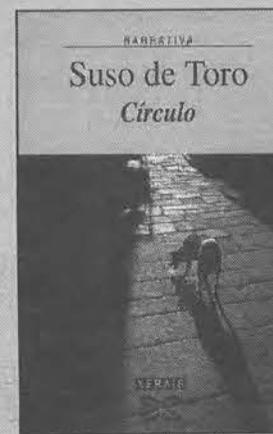
AS LETRAS DA FIN DO MILÉNIO

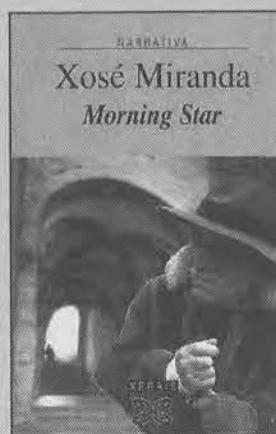
O LAPIS
DO CARPINTERO
Manuel Rivas

O FÁCIL
QUE É MATAR
Alfredo Conde

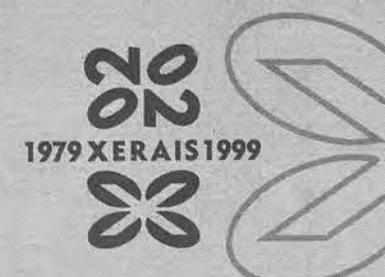
CÍRCULO
Suso de Toro

MORNING STAR
Xosé Miranda

NO VENTRE
DO SILENCIO
X. L. Méndez Ferrín

Leituras

(Ven da páxina anterior)
lao, Faulkner, Stein, Husserl,
D'Ors e un longo etc..

Pero sendo unha novela compostelana, hai tamén momentos para outros lugares. Ourense, Allariz, Vigo, A Coruña, Valverde do Fresno... a novela faixe itinerante desde a múltiple procedencia dos seus protagonistas... Club Vigués, Trianos Redivivos, estas denominacións tamén serven (ademas de para transcreber a ánsia de fraternidade querendo evitar tantas paredes que oen, que están abertas en frentes polas que entra e sae Maître Obscur), tamén valen para que o leitor non se perda. Con todo é innegábel o carácter fragmentario, o que tamén vai permitir leituras demoradas, intensas pero escasas de tempo, coa seguridade de que se atoparán páginas autenticamente antolóxicas (oxalá puidéramos dizer que todas) nas que non hai lugar para o superfluo, para o circunstancial. Iso é tanto así que mesmo se forza a lingua narrativa como o faría un poeta, mesmo ás veces en demasia. A correspondencia coa realidade? Xa é outro cantar que nós no encetamos. Abónanos coa verosimilitude.

Á está, a ver como acollen os portugueses esta escrita tan persoal. Xogamos ás adiviñas e vaticinamos un gañador portugués para o próximo ano!♦

XOSÉ M. EIRÉ

**As venus
de Leiro**

Autor: Francisco Leiro.

Lugar: VGO (López de Neira 3, Vigo), até o 29 de Maio.

Nos seus últimos traballos o escultor de Cambados Francisco Leiro está recuperando a expresividade anatómica nas suas obras. Isto non quer dizer que as suas tallas teñan pes e mans, ou mesmo rostros definidos. "Podes facer un home coas mans cortadas e dicer moito", sinala o artista. As pezas de Leiro coas que a galería VGO inicia a sua andaina pertencen aos últimos tres anos e, por tanto, á percura dessa expresividade, neste caso, protagonizada pola muller. Na sala de VGO reciben ao visitante duas embozadas, figuras de muller "oprimidas" por un sombreiro español. Unha amarela e outra vermella, pero ambas expoñentes da bus-

"Podes representar un home coas mans cortadas e dicer moito" di o escultor de Cambados

ca da expresividade. De como Francisco Leiro concibe os exagerados corpos destas mulleres só hai que ver e sentir as suas pernas: pernas nas que están estudiados os detalles, desde os formidos xemelgos até a caída da carne de *A venus da ameixa*, unha perfecta figura de catro peitos que se funde co bivalvo.

As vellas suxas na madeira de *O baixista* reafirman este conxunto escultórico, exemplo da combinación de madeira e metal da

Arte

Francisco Leiro nun dos seus estudos.

que Leiro consigue auténticos conxuntos irónicos. Figuras que cargan coa sua pesada vida ao lombo, que non atopan o seu lugar, que erran desubicas. "A ironía forma parte de min. Góstame o esperpético", afirma o artista a cabalo entre Nova Iorque a Cambados cando é interrogado sobre as motivacións da sua obra. Así os novos Hércules son xogadores de baseball, bate incluído, e por suposto, caídos do pedestal como praticamente todos os personaxes criados polo

cambadés. Contrastan cos Duendes que o artista resgata do Miño ao seu paso por Arbo, As Neves, Monção e Valinha. Había máis de dez anos que Francisco Leiro non expuña na Galiza –onde asegura que non vende mália os encargos institucionais– e é chamativo que sexa nesta nova galería de arte, a menos de cen metros dunhas das pezas das que se sinte más fachendoso, o Sireno.♦

A. ESTÉVEZ

UNIVERSIDADE
DA CORUÑA

Programa de actividades • GALICIA 1999

A CORUÑA

ENCONTROS

Código 2001
DEMOCRACIA MUNDIAL E ESTADO DE DEREITO
Centro de Estudios de Caixa Galicia, do 12 ó 14 de Maio
Director: Perfecto Andrés Ibáñez. Magistrado

Código 2002
OS NACIONALISMOS E A ESPAÑA DO SÉCULO XXI
Centro de Estudios de Caixa Galicia, do 5 ó 7 de Xullo
Director: Xavier Rubert de Ventós. Catedrático de Estética. U. de Barcelona

Código 2003
DIETAS DE ADELGAZAMIENTO. REALIDADE E FANTASÍA
Fundación Pedro Barrié de la Maza, do 19 ó 21 de Xullo
Director: Gregorio Varela. Presidente da Fundación Española de la Nutrición

Código 2004
A UNIVERSIDADE NA SOCIEDADE DO CONOCIMENTO
Fundación Pedro Barrié de la Maza, do 26 ó 28 de Xullo
Director: Fernando Tejerina. Catedrático. U. de Valladolid

Código 2005
PENSANDO A POLÍTICA: 80 ANOS DESPOIS DA GUERRA CIVIL
(II Curso de pensamento español contemporáneo:
Carlos Gurméndez)
Pontedeume (Convento de Santo Agostino), do 28 ó 30 de Xullo
Directores: Xosé María Dobaro. Catedrático de Filología Gallega e Portuguesa. Universidad da Coruña. José Luis Tasset. Catedrático de E.U. da Universidad da Coruña na área de Filosofía Moral

IBERIA
transportista oficial

Patrocinadores

FUNDACIÓN CAIXA GALICIA

Fundación Pedro Barrié de la Maza • Dirección Xeral de Universidades/Xunta de Galicia • Concello de Pontevedra • Unión Fenosa • Fundación Juana de Vega • Fundación Vicente Risco • Fundación Santa Teresa • Fundación das Cajas de Ahorro Confederadas para la Investigación Económica y Social (FUNCAS)

SEMINARIOS

Código 2006
ARTE E PODER. O PAPEL DAS INSTITUCIONES NA PROMOCIÓN DA ARTE
Sala Picasso do Museo de Arte Contemporánea Unión Fenosa, do 5 ó 9 de Xullo
Directora: María Luisa Sobrino Manzanares. Catedrática de Historia de Arte. U. de Santiago

Código 2007
ECONOMÍA E SOCIEDADE A FINAIS DO SÉCULO XX
Centro de Estudios de Caixa Galicia, do 19 ó 23 de Xullo
Director: Víctorio Valle. Catedrático de UNED. Director Xeral de FUNCAS

Código 2008
FUNDAMENTOS DE TRAUMATOLOGÍA DEPORTIVA II: LUCES E SOMBRIAS
Fundación Pedro Barrié de la Maza, do 26 ó 30 de Xullo
Director: Rafael Ariaza Loureda. INEF de Galicia

INFORMACIÓN, MATRÍCULAS E BECAS

Secretaría de Alumnos da UIMP
Palacio de Congresos
Glorieta de América, s/n
15004 A Coruña
Teléfono 981 140 830
Fax 981 140 831
R/Arzobispado Malvar, 1
36001 Pontevedra
Teléfono 986 853 407
Fax 986 804 311

Dirección en Internet: <http://www.uimp.es>
Correo electrónico: alumnos.sag@uimp.es

CAIXA DE PONTEVEDRA

ENCONTROS

Código 2009
RELACIONES INTERGUBERNAMENTAIS EN EUROPA
Do 1 ó 3 de Setembro
Director: Ramón Cotarelo. Catedrático de Ciencia Política. U. Complutense de Madrid

Código 2010
A CONTAMINACIÓN ACÚSTICA
Do 13 ó 17 de Setembro
Director: Luis Espada. Catedrático de Enxeñería Química. U. de Vigo

Código 2011
A REVOLUCIÓN DOS CARAVEIS 25 ANOS DESPOIS
Do 20 ó 22 de Setembro
Director: Hipólito da Torre. Professor T. de Historia Contemporánea. UNED. Madrid

Código 2012
GALICIA E AMÉRICA LATINA: UNHA PERSPECTIVA ECONÓMICA
Do 27 ó 29 de Setembro
Director: Luis Carrión. Catedrático de Economía Aplicada. U. de Santiago

Código 2013
IMPACTO DO EFECTO 2000
Do 29 de Setembro ó 1 de Outubro
Director: Manuel Sobreira Seoane. Doutor Enxeñiero de Telecomunicación. Professor Titular. Universidad de Vigo

Código 2014
O ESTADO ESPAÑOL A DEBATE
Allariz, do 6 ó 8 de Outubro
Director: Xusto G. Beramendi. Catedrático de Historia Contemporánea. U. de Santiago

Código 2015
NARRATIVAS DA TRANSICIÓN
Do 27 ó 29 de Setembro
Director: Manuel Vázquez Montalbán. Escritor

Código 2021
TEATRO E LITERATURA
Director: Alfonso Sastra

SEMINARIOS

Código 2015
GALICIA-PORTUGAL NA ÉPOCA MEDIEVAL
Do 6 ó 10 de Setembro
Directores: Humberto Baquero Moreno. Catedrático de Historia Medieval. U. de Porto. Manuel C. Díaz y Díaz. Catedrático de Latín. U. de Santiago

Código 2016
CULTIVOS MARINOS
Do 13 ó 17 de Setembro
Director: Xosé Labarta. Instituto de Investigación Pesqueiras. CSIC. Vigo

Código 2017
MODÉLOS DE TELEVISIÓN PÚBLICA NO SÉCULO XX
Do 13 ó 17 de Setembro
Director: Francisco Campos Freire. Director CRTVG

OBRADORES

Código 2018
PROXECTO E CIDADE HISTÓRICA: OS CASOS DE PONTEVEDRA E GUIMARÃES
Do 6 ó 10 de Setembro
Directores: Fernando Távora. Doutor Arquitecto. Ex-diretor E.A.T.S. de Porta. César Portela. Doutor Arquitecto. Professor E.A.T.S. de A Coruña

Código 2019
OBRAZOIRO DE COMUNICACIÓN
Do 22 ó 24 de Setembro
Director: Manuel Campo Vidal. Xornalista

Código 2020
NARRATIVAS DA TRANSICIÓN
Do 27 ó 29 de Setembro
Director: Manuel Vázquez Montalbán. Escritor

Código 2021
TEATRO E LITERATURA
Director: Alfonso Sastra

CICLO DE CONFERENCIAS ABERTAS
PONTEVEDRA LITERARIA
Coordinador: Víctor F. Freixanes

UNIVERSIDADE
DE VIGO

DEPUTACIÓN DE PONTEVEDRA

XACOBEO'99
Galicia

Ánxel Gómez de la Cueva e Manuel Ríos, retiran a fita inaugural do monumento ao alcalde de Bueu, fusilado en 1937

Johan Carballeira retornou a Bueu

♦ X.E.A.

Quedou cumprido o sono dos amigos de Carballeira. Logo de anos de ilusión primeiro, e moito traballo despois, o seu anceio reñador acadou a fin bon porto.

Xunto o mar, a rente mesmo das areas da praia, Manuel Paz sentou a sua negra pedra de Moaña tallada cal homenaxe a Johan Carballeira.

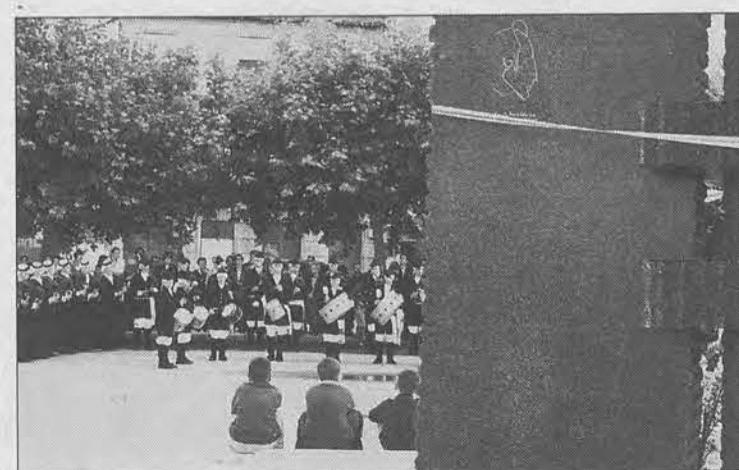
O sol agradecíase nas primeiras horas do serán cando o pasado Domingo unha banda de gaitas abria o comunal desfile levando con pompa á viciñanza de Bueu até o pé mesmo do monumento co que agasallan ao seu antigo alcalde. A memoria do galeguista fusilado a beiras do Lérez un dia de 1937 voltaba de novo á vila.

Vellos compañeiros naquelas xornadas republicanas e autonomistas como Manolo Ríos e o seu

irmán Anxo Gómez de la Cueva mantinhan a emoción e o fio que teceu Xosé Novas cando, fachendoso, pronunciou as palabras precisas para agradecer aos promotores do monumento o seu labor.

Novas citou un por un os méritos de Carballeira como político, escritor, xornalista e cidadán, arroupado polos centos de persoas que quixeron estar presentes no acto. O librero Patiño recuperou e leeu un vello poema que Urbano Lugris adicara a Carballeira como limiar á descuberta da fita que rodeaba o monumento.

Mentres soaban outra vez as gaitas, Manolo Fazáns, Manolo Ríos e Ánxel de la Cueva e o alcalde Novas abrían ao seu povo unha peza ideada cal libro aberto e onde os versos de Carballeira percorren solemnemente a veta da pedra: *E o dia que o fundo de bondade do povo quede ceive non haverá forza meirande que a sua.* ♦

O monumento a Carballeiro foi realizado en granito negro polo escultor Manuel Paz.

Celtrópolis: os habitantes dos castros fan música no 2000

Alberto Conde fusiona folk, jazz e funk no seu novo traballo

♦ A. ESTÉVEZ

"Que pasaria se os habitantes dos castros aterrassen na sociedade actual? A resposta dá idea do que quero construir con Celtrópolis, unha combinación do tradicional e do moderno, mesturar os ataques de tráfico coas cuncas de viños, a ponte de Rande coas vellas pontes romanas", explica Alberto Conde, que estes días presenta o seu segundo proxecto individual. "De calquier xeito, é un disco baseado no grupo, que conta cos instrumentistas como os que deciden as pezas que se poden facer", engade o pianista e compositor, de orixe ourensá pero viciño de Vigo, que desde sempre se sentiu atraído polo jazz.

A lagoa dos Atlantes era o título do seu anterior traballo. "Sigo a estela daquel traballo pero este é un disco más universal, con más traballo de equipa. Conseguimos nalguns temas que gaitas e frautas, más limitadas tecnicamente, obteñan un resultado más que bon. Só hai unha peza tradicional, o resto son composicións miñas ou de Kim García", sinala. Alberto Conde adicouse á música clásica até o ano 1978. Estudiaba con Tomás Camacho, quen apreciou a sua tendencia cara ao jazz. Foi el quen o introduciu neste xénero e, a raíz da experiencia, marcha a Estados Unidos. Á volta, monta unha academia en Ourense co suxeito nome de *Baio Ensemble*. Ademais de exercer de mestre, a década leva ao seu piano a diferentes encontros de jazz.

As orquestras tamén foron unha boa escola para Conde. O interés pola música tradicional chegaria algo máis tarde. "Supón que influí que miña xenética é de aldea e que sempre me atraí moi o ir ás orquestras, ás romarias. Celtrópolis ten un son fundamentalmente galego, pero con influencias do jazz, do funk ou dos boleros. É un disco de viaxe colorístico, como colgar un barco e ir disfrutando dos vencellos co mar. Hai unha peza no disco, *O bo ar do cormorán*, que é unha banda sonora, como se filmaramos musicalmente o vo da ave", sinala. A queréncia polo mar, pola auga, como fonte das suas composicións venlle a Alberto Conde polas historias coas que lle quentan o ouvido os amigos navegantes. "Ademais teñío a fortuna de ver o mar desde a casa, vexo aos barcos sair. É xa un punto de mira da miña obra", di.

Para esta Celtrópolis tivo que formar unha banda, un grupo co que poder facer directos e que está composta por Marcos Campos, Andrés Rivas, Xosé Luis Miguélez, Aurora Filgueira, Paco Juncal, Marcos Padrón e Kim García. "No anterior traballo contei con colaboradores de lujo no mundo do folk como Uxía, Xosé Manuel Costas e Anxo Pintos. Pero precisaba ter un grupo. Pense que agora a no-

Alberto Conde.

P. BERGANTINOS

sa música está máis traballada, afondamos máis nela e, ao tempo, é más asequible para todos os públicos", conta. Ademais dos compañeiros de travesía musical, Conde continua a dar clases e reseña que algúns dos seus alumnos xa teñen académicas propias nas que tamén son mestres.

"Cando a idea que tiñas na mente ao programar o disco queda plasmada nel, síntese orgulloso.

Se acadas a expresión da idea primordial mediante unha boa producción, conseguiches o obxectivo. A parte comercial xa non depende do criador. É certo que ten que haber empresas que apoien o teu traballo. Hai un interese pola música galega e, a min, o tempo trouxome até ela. Non gravaría un disco se non quixese que se difundise", sinala o pianista e compositor, quen tamén produce o seu traballo. ♦

Dille Berce ao Inimigo

Blanco Torres e as eleccións

Neste ano ven de coincidir o Dia das Letras Galegas en plena precampaña eleitoral. Tempo que se pode aproveitar para a oferta e a demanda e tamén para facer reclamacións públicas e pedir responsabilidades. Para comenzar, unha petición a quien corresponda -agardando o que poda pasar a partir do 17 de Xuño- : que en Vigo se lle adique unha rúa a Roberto Blanco Torres, unha solicitude gardada no caixón desde que hai anos forá presentada pola Asociación de Prensa da cidade, que el presidira. Responsabilidades: ao alcalde de Entrimo e ao presidente da Xunta podeselle perguntar onde é que estaban nas comemoracións deste ano en tan sinalado dia. Só poden ser políticas as razóns que levaron a Manuel Fraga a non acudir ao acto da Academia en Cuntis, omnipresente el en toda parte e que mesmo navegou o pasado ano para inaugurar o monumento aos trovadores na Illa de San Simón. Fraga non deu dixerido que a Academia homenaxeara a un dos paseados no 1936. Reclamación: a dirección da TVG por repetirem un longo anuncio de autopromoción coa programación do dia e fotos fixas de escritores sen que en ningún momento mentase ao comemorado nem incluise a imaxe do escritor e xornalista de Cuntis. Tamén á axencia Europa Press, para quen Blanco Torres "morreu nunha estrada". ♦

Quince anos despois do anterior disco apresentan *Sempre e más despois* Fuxan os Ventos, ‘Con nós volveuse a cantar en galego nas festas’

• CARME VIDAL

O ruxe-ruxe levaba dous anos crecendo. A noticia de que *Fuxan os Ventos* ia editar un novo disco convertiase na máis relevante novidade musical da tempada. O grupo, nacido no 1972, non volvera grabar desde había quince anos, pero as suas canções continuaron mesmo así soando. Por iso a sua volta con *Sempre e más despois*, un disco de temas tradicionais, está a esperar grande interese, como se nunca tivesen deixado de cantar.

Conseguiran pegar na xente e as suas letras pasaran a formar parte das cantigas más repetidas no país. *Fuxan* tornáranse nunha sorte de “banda sonora” de festas e romarias, de actos populares e reivindicativos, de repertorio de orquestra e cantigas familiares. Iso foi o que de certo fixo que os seus temas sexan agora coñecidos mesmo para os que naceron despois do seu último disco. Mozos eran moitos os que o dia 15 de Maio se achegaron a un centro comercial vigués onde os membros da agrupación asinaban exemplares do novo traballo.

Se inusual é a permanéncia do grupo durante tanto tempo, extraordinario é tamén que se poideran ter xuntado os dez membros quince anos despois. En todos eles adivínase a ledicia que lle produce o regreso e tamén a seguridade que teñen no seu novo disco. “Está moi coidado na interpretación, na grabación, na

escolla dos temas tradicionais e na riqueza de arranxos. Dubidamos antes de sair de novo e só o fixemos cando entendimos que o resultado era bo” comentan, anunciando tamén a decisión de non volver actuar en directo - que, no entanto, todos botan en falta-, medida diante da que más dun deles dubida. “Tíña que ser un motivo moi grande, talvez un cambio de goberno...” insinúa, pola sua conta, Antón Castro.

Porque un dos sinais do grupo foi a sua presencia continuada en multitud de actuacións. “Desde aldeas a vilas e ciudades, tamén talvez por esa orde de intensidade. Daquela non eran os discos os que chegaban á xente, íamos nós directamente” comenta Carme Vázquez. “Chegamos a facer máis de 125 actuacións por ano” engade Xosé Luís Freire mentras Xoán Saavedra lembra que “de actuar en Vigo diante de 20.000 persoas se passaba a cantar en teleclubs nos que só había quince asistentes”.

De vocación tradicionais, reivindicativos por obriga-

Nos comezos había moitas canções reivindicativas no seu repertorio. “Cambiaron moitas cousas. No 72 estávamos nunha situación dual, por unha banda unha Galiza rural acomplexada pola súa cultura e unha urbana que descoñecía o patrimonio. A xente dicía que as canções non valían e nós colaboramos na superación dese complexo. A situa-

ción era grave e tiñamos a obriga de protestar contra todo aquilo, de arrimar o ombreiro” afirma Freire, lembrando que moitos dos seus temas como *O corvo* - que

dicia na sua letra: “pagar coma empresario, sen ter un can. /Hospitales, escolas /nen as cheirar.” ou *As Encrobas* foran proibidos - ou mesmo só autorizada a sua di-

Letra do *Corvo* co carimbo da censura da Dirección Xeral de Teatro e Espectáculos.

-TERRA- A

Fuxan os Ventos

Sol que alumeas as tréboas
dos condados sofridores,
vos que doutros vóades
nos vos siguiu a filiar
na montaña dos acutos
no espírito dos ventos
lo que querer das ríos
e no murir do mar.

Por ese en longas terras
de coitos d' e de doeres
os illos de Galicia
morrendo tristes ven,
tornáns acel emigrantes
voltada á vosa terra,
a nosa Patria d' e de
hai tanto que achegar.

Facer ó escravo libre
batir da casa a ruine
que o que traballou gane
que todos veñan para

que o trigo ancha as artoas
que fuxan os douras
que o non brilla calores
que veta a libertad
que dixo que era trabor
a rica Terra nova?
que dixo que esconden?
que dixo que esconde?
A nosa terra é nosa
a nosa esperanza nosa
compru facer justicia
xe é meu o zilar.

que dizen esa lexitia
de neno, e que hace lemoro
co riego un pachón
Cando morrer eu via,
o nome de galicia,
direito misturado
co nome do meu díos.

Letra: Xoán Carvajal, Alivi
música: Mimi

AUTORIZADO

-CORVO- P

Velo ehi te-lo servo,
no plisial,
meuro coma a vila parte,
soio agüirar,
as miserias que os homes,
non liña hab vir,
excedo de todos,
triste vivir.

Velo ehi te-lo servo
no plisial,
asei en DENEGRADO
no mal case,
os meus fillos en soidas
lameas de estíos,
mida burdanza de escravo
morto vivir.

O progreso, a justicia,
en misa igor,
mida veas, misa sacho,
toucón a pan,
aterrado a esta terra,
onde nadin,
soio triste promeses,
sen se cumplir.

Pagar coma empresario,
sen ter un can.
Hospitales, escolas,
sen cheirar.
Séculos de miseria,
riba de min,
Morreu hoxe un cacique,
mata miúi siqui.

DEFENSOR DO DAS,
dende a oida,
hastre o campo en que vivo,
sen ovilar,
no porqué do abandono,
no meu sofrir,
sei que un día isto lepra,
terá seu fin.
En son hoxe, e seta historia
base virar.

Letra e música: Mimi

fusión para “maiores de 14 anos” como aconteceu coa canción popular *Rufina* - pola Dirección Xeral de Teatro e Espectáculos, en especial nos catro primeiros anos da súa historia. Para Tareixa Novo “hoxe facer país e dignificar a nosa cultura é facer música de calidade. Continuamos a defender o mesmo. Non se entendería a nosa música sen, por exemplo, unha defensa da lingua”.

Un dos feitos más relevantes dos *Fuxan os Ventos* foi o de ter pulado pola volta da canción en galego. “Cando se cantaba en galego era unha gallegada, existía un problema de autoestima e valoración que viña do tempo dos coros e danzas da Sección Feminina” di Xoán Saavedra, convencido como os seus compañeiros de que a sua traxectória ten moito a ver con que a canción galega entrase, por exemplo, nas festas dos veráns. As orquestras comenzaron a pechar a noite con *A saia da Carolina*. “As orquestras colaboraron moito na repercusión que o grupo tivo e as nosas canciones levaron a que incluisen nos seus repertorios música en galego. Tamén os coros e as bandas fixeron versións dalguns dos temas” comenta Xosé Luis Freire, a quien máis dun cativo o ten chamado para algún traballo escolar porque xa hai tempo que *Fuxan os Ventos* entraron nos libros de texto.

Entenden que a sua volta se produce nun dos mellores momentos da música galega. A diferenza de cando comenzaron, agora son moitos os grupos que están a tocar con grande éxito. “Cobrimos no seu momento o baleiro da música cantada e, a pesar do paso dos anos, non apareceron moitas iniciativas que continuaran a tendencia de *Fuxan*. Ainda hoxe bótanse en falta temas vocais” aponta Antón Castro e dai, como di Tareixa Novo que sexa “tan ben recibido o disco e mesmo se achegue xente a agradecernos que volvesemos”. Carme Vázquez explica que o grupo sempre se preocupou pola revitalización da música tradicional e no seu traballo incluian tamén a tradución de letras que chegaron a nós en español. Maruxa Fociños entende que canciones en castelán forman parte do noso patrimonio -lembra cantar aos seus avós de noventa anos- e Tareixa Novo explica, ao respecto que “igual que se adapta a música pódese adaptar a lingua. O que está a acontecer coa introdución de canciones en español é o reflexo dun país sen normalizar”.

“Se *Fuxan* nacece hoxe faria un repertorio de música tradicional”. Esa é a marca que imprime en *Sempre e más despois*, un disco que está a ter un grande recebemento e no que colaboran tamén Miguel Lustres, Carlos Castro, Xosé Álvarez, Ana Herba e Xaquín Xesteira. “É un disco de madurez en todos os seus elementos. O papel dos colaboradores foi tamén importante. Traballamos cos pés na terra e cremos que estamos a ofrecer un producto galego de calidade que vai pegar na xente” conclue Antón Castro, ensarillando unha serie de lemas “dando titulares” ao dizer retranqueiro de Miguel Lustrescos que define a nova aportación musical de *Fuxan os Ventos*. ♦

Elsa Osorio

'Na Arxentina está en auxe a novela histórica, pero non a de desaparecidos'

♦ CARME VIDAL

Escritora arxentina, Elsa Osorio recría na sua novela *A veinte años, Luz* a historia dunha moza que sospeita ser filla de desaparecidos e procura as suas orixes. Osorio entende que o roubo dos nenos ao nacer en campos de detención respondeu na Arxentina a un plano organizado e hoxe é o principal motivo de inculpación dos militares, nunha causa que está sometida agora a revisión. Conta que no seu país, nun tempo no que no mundo editorial está en auxe a novela histórica, pensase que "o tema dos desaparecidos non entra dentro da historia".

Por que novela a historia dunha rapaza que sospeita ser filla de desaparecidos?

Na Arxentina roubáronlle fillos a mulleres preñadas que parian en campos de detención. Quero que se coñeza esa historia terrible porque temos unha débeda con eses mozos que non saben quen son. Apresento unha certa alianza de mulleres e personaxes con matices. No meu país as mulleres foron a resistencia concreta á ditadura. As nais e as avoas foron tomando unha postura política na loita en todos estes anos pero no comezo reaccionaron porque lle arrincharon un fillo.

Foron secuestros de cativos ou tratouse dun plan organizado?

Foi, sen dúbida un plan sistemático. A excusa que se daba era que había que salvarlos de todo aquilo que atentaba contra os valores da sociedade occidental e cristiá. Arrogábanse o direito de apropiarse destes nenos e darlos a militares, mariños e xente ligada ao poder. Déreronse situacións perversas como a de mozos que tiveron como pais a quen torturou a sua nai biolóxica. Obsesionábame pensar o que acontecía con eses rapaces aos que ningunha busca porque non todos teñen unha avoa heróica.

Adoitán ser as nais e avoas as que busquen aos fillos, están a darse casos como os da sua novela na que son os rapaces os que procuran as suas orixes?

Nos últimos meses moitos rapaces dubidan da sua identidade e teñen sospeitas. Non saben quen son e é importante que a historia se coñeza e se xulgue aos responsables deste plan, en especial porque este é o único delito polo cal ainda poden ser condenados e, de feito, xa algúns están en prisión preventiva. Sen embargo, o caso vai ser revisado pola Cámara Federal e hai un serio perigo de que sexan postos en liberdade. Esperamos non ter que petar portas agora, concretamente na xustiza española que nos últimos tempos abriu novos camiños.

Como se está a receber este libro na Arxentina?

Saiu primeiro en España e estase a preparar a edición arxentina. Teño que dicir que os editores arxentinos non querían publicalo, dician que non interesaba ou que o mercado estaba saturado. No meu país desde hai uns anos a novela histórica é o grande fenómeno editorial, pero

casos documentados de cativos desaparecidos que, ademáis, foron tratados coma obxectos, valorando a cor da sua cara e a sua procedencia.

Os elementos que compoñen a sua novela pónenla a camiño de varios xéneros.

O meu obxectivo era literario, alén de que a historia me tivese atravesado. Pensala desde o punto de vista da escrita apresentaba moitas dificuldades porque as historias de identidades son de culebrón -pais, fillos, identificar procedencia- pero na Arxentina son reais. Por outra parte, personaxes que se encontran e desencontran: matrícula de folletín. Era difícil controlar todos estes elementos con calidade literaria.

Por que as mulleres son as protagonistas?

Porque na historia recente do meu país teñen tamén un protagonismo especial. Despois da loita das avoas está claro que non hai ningunha na Arxentina que poda defender aquilo. Non é pensábel a existencia de defensores do rexime militar, de pinchetistas, como pasa en Chile. Quisen facer unha homenaxe a estas mulleres ás que admiro tanto, as nais e avoas que sairon da casa porque lle roubaron os fillos e se comprometeron nunha loita política. En Arxentina utilizase o termo *loca* como puta. Ás nais da Praza de Maio chamábanlle *locas*. ♦

A. PANARO

narrativa

Por tras dos meus ollos
Nacho Taibo

Nacho Taibo
Por tras dos meus ollos

**FINALISTA
PREMIO EIXO ATLÁNTICO
1998**

A novela do noso pasado:
unha pescuda sutil
a través da memoria
dunha decadencia.

gotelo blanco

ANDONI CANELADA

'Os censores franquista eran xente preparada'

Joan Mari Torrealdai

• MARTIN ANSO

A censura durante o franquismo tivo efectos demoledores sobre os escritores tanto antes como despois da Lei Fraga e, incluso, durante a recente transición. Joan Mari Torrealdai, autor de *La censura de Franco y el tema basco*, rexeita a tendencia dalguna historiadores a relativizar os efectos das proibicións e dos cortes nas publicacións.

"Hai quen di que non foi para tanto, como tampouco foi para tanto o franquismo. Como se todos os problemas derivasen de cuestións entre amigos. Non, isto foi unha historia negra, un deserto cultural e ideolóxico", sinala Torrealdai. Tras este primeiro achegamento, ten previsto publicar un novo estudo centrado só na censura sobre as obras en euskeria.

Resulta fácil acceder á documentación relacionada coa censura e os censores?

A documentación á que eu accediñ atópase no Arquivo da Administración Civil de Alcalá de Henares. Debería estar inventariada e, tras unha expurga, pasar ao Arquivo Histórico, pero, como non hai interese en que se fogue nestas cousas, non o está e por iso é difícil atopar información. Por outra parte, falta o material das provincias, é dicir, o relacionado coa censura que se realizaba directamente en Áraba, Guipuzkoa, Navarra ou Bizkaia. Algunhas das testemuñas que recollin apuntan a que se quemou; outros a que se vendeu; hainos que afirman que ainda está por af.

Para que non quedase constancia da sua existéncia incluso o uso da palabra censura estaba censurado. Os censores que, por suposto, non se identificaban a si mesmo ca tales senón como "leitores", non tiñan nengunha relevancia pública.

Existe un perfil de censor?

En xeral, é xente preparada. A veces querese dar a impresión de que era xente que lia moi grosa. Iso non é certo, é xente que le

moi fino e entre liñas. Na inmediata posguerra, abundaban entre os censores, os curas e xentes que ocupaban o posto por méritos de guerra, como nouros ámbitos da administración. Pero, sobre todo na última época, abundaban os universitarios: mestres, avogados, xufices... Ademais hai que ter en conta que había dous tipos de censores: os do corpo de censores propriamente dito e outros, catedráticos ou profesores, aos que se lles solicitaba que informasen sobre determinados textos, por exemplo, en épocas de acumulación de traballo. Penso que se pode dizer que os censores estaban ben preparados. Cuestión aparte, loxicamente é a sua ideoloxía e incluso a sua atitude. Cabe sinalar, neste sentido, que non eran funcionarios, senón traballadores contratados. A sua fraxilidade laboral é moi forte e se non respondían adecuadamente ao "espírito" de cada momento, podían quedar na rua. Isto levábaos con frecuencia a ser más papistas que o Papa.

Pero os criterios da censura semellan arbitrarios.

Claro, para desenvolver a sua función hai moi pouca normativa escrita. Existe unha normativa redactada durante a Guerra. Pero a superioridade axiña dase conta de que non pode respontar a toda a casuística. Por iso insisteñ en que os censores deben "guixarse polo olfacto". Un libro está para ser interpretado. E iso é o que fan, interpretar arbitriamente. Isto ten que ver tamén con que a censura é más política que ideolóxica, no sentido de que está máis atenta á coxuntura que ao contido real. Hai libros que noutro momento non serían censurados e sen embargo profíxense porque "non é malo en sí mesmo pero na actual coxuntura pode ser interpretado como unha incitación ao separatismo".

Que connotación ten a censura franquista no País Vasco?

Hai que diferenciar entre textos en euskeria e textos de tema basco escritos en castelán. Sobre os primeiros, vou publicar proximamente unha monografía, pero basicamente unha monografía, pero basicamente

miente cabe dizer que para o réxime franquista o euskeria non é unha lingua de cultura. Vale para os catecismos ou para textos sobre bertsolaris que proporcionen unha "versión sá do país". Certa clase de narrativa e ensaio en euskeria sería reconecelle estatus cultural á lingua. Así que os libros en euskeria sufren unha discriminación doble: pola lingua e polo xénero. As traducións eran feitas polos censores, así que atopamos unhas traducións pésimas, a veces con mala fe porque se lle pedía que cargasen tintas, traducindo "dinamika" como "dinamita", por exemplo.

E a literatura en castelán?

A censura empregábase a fondo porque ademais de combatir todo o relativo á esquerda, en Euskadi se lle engadía o relativo á cuestión nacional. A partir de 1937 se proibía utilizar o termo nacionalismo aplicado ao nacionalismo basco, que debe ser substituído sempre pola palabra separatismo. Isto faixe extensivo a termos como Euzkadi ou Euskadi, que incluso nos anos sesenta están perseguidos. É curioso o caso de Gabriel Celaya; todos criamos que o censuraron por ser de esquerda e, sen embargo, vas aos informes e comprobas que o censuraron moi más como basco. O xeneral Martos, censor, fala do seu "claro nacionalismo", "separatismo burdo". Di que a sua obra é atentatoria contra a unidade do Estado, acusao de racismo.

Nalguns círculos intelectuais tendense a minimizar a influencia da censura.

Si, na liña dese revisionismo que tende a relativizar todo, a rescribir a historia praticamente en clave psicolóxica, como se todos os problemas derivasen de cuestións entre amigos, hai quen di que non foi para tanto, como tampouco foi para tanto o franquismo. Non, isto foi unha historia negra. Canto se deixou de publicar, canto debate non se fixo; Nós tivemos a sorte de non estar tan pendentes do que se cocía en Madrid e ter más acceso ás referencias europeas, pero aquilo era un deserto cultural e ideolóxico.♦

Sanford Lieberson

'O medo está instalado en Hollywood'

• KAROLINA ALMAGIA

Foi un dos produtores das fitas *A guerra das Galaxias* e *Blade Runner*. Durante anos estivo contratado polos estudios Metro Goldwyn Mayer e 20th Century Fox pero hai algun tempo que decidiu abandoñalos para instalar-se na Grande Bretaña onde pode realizar películas sen medo con liberdade. "Nas películas de Hollywood só cambia o envoltorio, a industria diríxese a un público simple", señala.

Ten algo que ver a figura do produtor de Hollywood co que coñecemos en Europa?

Non moi. Traballar en Hollywood é traballar nunha grande industria que precisa centos de películas ao ano para alimentar o mercado da venda e distribución. O problema é que as películas tenden a adaptarse aos

estándares determinados que a propia industria exige, co cal hai menos lugar para a creatividade que no cine europeu. En Europa, cada industria nacional tivo o seu próprio carácter, ainda que iso tamén está cambiando, porque o cine europeu estase a adaptar aos parámetros de Hollywood, e iso produce un efecto negativo. Ademais, a industria de Hollywood intenta unha e outra vez presionar aos gobiernos europeos para que estos non protexan tanto á sua industria cinematográfica.

Non é iso unha forma de imperialismo cultural?

Imperialismo cultural? Coido que o imperialismo é algo tan insán que non distingo entre o cultural e o político. Todos me parecen igual de maos. Pero eu perguntarei moitas veces de onde virá esa urxencia que hai en Europa por importar o producto americano.

As suas palabras deixan entrever que a industria de Hollywood ten un concepto moi baixo da intelixéncia dos espectadores.

Síntoo moi, pero coido que efectivamente o público norteamericano é tan simple como a industria pensa. É como o xabón: todos os xabóns son iguais, o único que cambia é o envoltorio e a publicidade. Coas películas

de Hollywood sucede o mesmo. Ao analisalas, seguro que atopas diferenças entre elas, pero a sensación que te deixan sempre é a mesma.

Por que abandoña Hollywood e se instala en Europa?

Un dos más importantes motivos que move á xente de Hollywood é o medo, o medo a perder o seu estatus, o seu poder, a sua posición. Mais ainda, se vas a Los Angeles, rapidamente decástate de que o medo é algo inherente á sua cultura, todo o mundo vive protegido tras grandes portáfolios de ferro, con gardas armados. Pero eu non me fun por deixar os meus medos atrás. Simplemente descubri que me gustaba moito más traballar en Europa porque aquí fagoo cunha maior sensación de liberdade.

Cales son as diferencias entre a concepción da película en Estados Unidos e en Europa?

A diferencia máis importante é que en Europa un produtor toma as suas propias decisións, elixe un director, fai a selección de actores. Pero dentro de Hollywood, o produtor ve como todas as suas decisións lle son roubadas e quem decide finalmente son os grandes directivos da compañía. Por exemplo, cando traballei para a *Warner Brothers*, eu proporcionabales un guión para facer unha producción, e eles facian o resto.

As cifras de diñeiro que se barallan non teñen límite. Todos os anos algún actor chega a cobrar un tope e, ao ano seguinte, racha o teito e supérase. Pero isto entra dentro da lóxica do mercado capitalista, o diñeiro é o que marca o estatus. Por supuesto, ningún vale tanto como as cantidades exageradas que cobra. Para a industria é fundamental contar con grandes estrelas nas películas, precisamente polo medo e insecuridade da que falabamos antes.

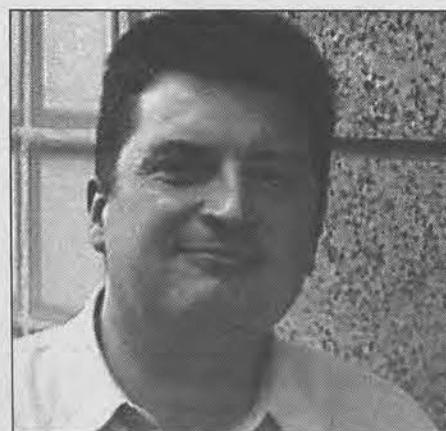
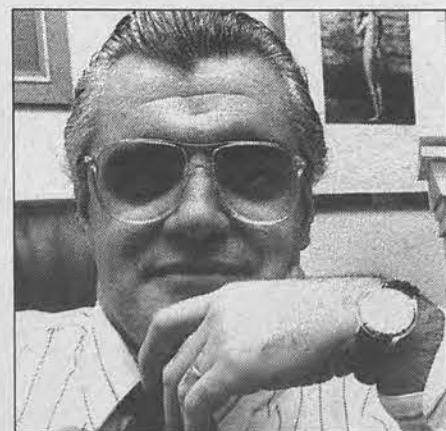
Como se mide o éxito dunha fita?

Se a película non ten éxito durante os sete primeiros días, a segunda semana desaparece da cartelera. De aí a inversión de cantidades inxentes de diñeiro antes do dia da sua estrea.♦

© GARA

MARISOL RODRÍGUEZ

Xulian Maure, Luis Mariño, Victor F. Freixanes e Manuel Bragado, directores en diferentes etapas de Xerais.

Vinte anos de Edicións Xerais

A editorial publicou xa máis de mil títulos

• P. BERGANTINOS

Co ánimo de introducirse na industria do libro cunhas "edicións xerais que non deixen valeiro campo nengunha da comunicación impresa necesaria para Galiza", no mes de Outubro de 1979, Xulian Maure Rivas e Germán Sánchez Ruipérez, presidente fundador de Anaya, crean en Vigo Edicións Xerais de Galicia S.A. Cunhas vendas que superan os cinco millóns de libros, máis dun millar de títulos editados e despois de pasar a mans do grupo francés Havas en Setembro do pasado ano, a equipa directiva de Xerais prepara para o outono a celebración do vinte aniversario do seu nacemento.

O nome tentaba reflexar a vontade xeralista de criar unha empresa que cubrisse todos os ámbitos editoriais co obxectivo de normalizar o mundo do libro en

António Reigosa e Xosé Miranda, últimos gañadores dos Prémios Xerais.

Galiza, cando nem sequer existía Lei de Normalización Lingüística", sinala o seu fundador Xulian Maure, quen tamén lembra as críticas que recibiu por botar man dun sócio foráneo, Germán

Sánchez, presidente fundador do grupo editorial Anaya. "Necesitábame crear unha infraestrutura mínima -engade. Xa existían Galaxia e do Castro, pero namentres en Catalunya se estaban a editar

máis de 2000 títulos ao ano, en Galiza non chegabamos aos cen".

Cando ainda non se cumpliu un ano desde o seu cambio de propriedade o actual director de Xerais, Manuel Bragado, afirma estar máis preocupado polo feito "de que os editores poidamos seguir tendo un mercado no futuro para a leitura en galego" que pola integración de Xerais nesta estrutura empresarial.

Desde o 1979 o mundo editorial mudou considerablemente. "É un panorama radicalmente diferente que todos temos contribuído a modernizar -sinala Bragado. Ampliouse a sociedade leitora. En 1980 publicábanse 200 títulos que son os que agora edita Xerais anualmente. Tamén se profesionalizou o sector, na relación cos autores e na calidade dos produtos. Nas mostras europeas ponse de manifesto que non temos nada que envexar a países como Alemania, França ou Gran Bretaña. Houbo dous elementos decisivos na consolidación do sector: a incorporación ao ensino da lingua galega e un proceso político de desenvolvimento da identidade e da soberanía nacional".

Abranguer todos os xéneros literarios

Durante estas duas décadas Xerais procurou un proxecto literario que abrangue a narrativa, a poesía, o teatro e tamén, ainda que en menor medida, o ensaio e os textos xornalísticos. "Tamén

fixemos un desenvolvemento escalonado do libro de referencia, sobre todo no ámbito diconomista. Outra das nosas características -engade o director- é o traballo que temos dedicado a literatura infantil e xuvenil". Por outra banda, a publicación de libros de textos, que concentra unha parte importante da sua producción, responde segundo Bragado "a vontade que existiu desde o principio de desenvolver un proxecto educativo completo que teña como lingua veicular o galego e que respondase a un proceso de galeguización do ensino".

A narrativa foi un xénero privilexiado pola editorial desde a primeira edición do Prémio de Novela celebrado hai dezaseis anos. Celia Torres, directora de producción, refresca ao galardón como un xeito de dar a coñecer autores que doutro xeito ian pasar desapercibidos. "Funcionan tamén como un termómetro para medir a situación da literatura para adultos e para nenos, ao tempo que tamén supoñen proxección para a propia editorial", comenta. "Faremos unha promoción sistemática dos nosos produtos buscando a sua presencia dentro da sociedade, porque moitas veces o libro galego segue sendo invisibel", comenta Bragado. Ao fio Celia Torres engade que non hai que ter medo aos produtos más comerciais -da novela *No ventre do silencio* de Ferrín, por exemplo, estase a preparar a terceira edición duas semanas despois de sair a venda- porque axudan a manter coleccións con máis dificultades. *

Cinco millóns e medio de libros vendidos

Despois de sacar ao mercado o libro Matemáticas 1º de BUP, que preparou o colectivo de profesores Vacaloura, durante o primeiro ano de vida Xerais inaugura a sua producción coa publicación das coleccións Montes e Fontes, Vento Branco e Fonteliña, de tal xeito que coincidindo coa celebración do Dia das Letras Galegas, o 17 de Maio de 1980, saen a ruta os cinco primeiros títulos da editorial.

Dous anos despois publicanse cinco libros de texto na lingua propia baixo o lema *O noso galego*, proxecto que vai ser renovando e ampliando ao longo destes 18 anos con novas séries e publicacións dirixidas ao ensino non universitario. Na mesma liña, no 1986 inicia a sua colaboración coa asociación pedagógica Nova Escola Galega e comeza a editar a Revista Galega de Educación. A entrada do libro de texto en galego no ensino sumase tamén o emprego por vez primeira no mundo editorial do país dun anuncio publicitario en televisión, que veu da man da promoción do Dicionario Xerais de Língua, publicado en Decembro de 1986.

Dous anos antes, no 1984, cando o director da empresa era Luis Mariño, a editorial convocara por vez primeira o Prémio Xerais

de Novela Galega e para daquela xa formaban parte da sua oferta as coleccións Grandes Mestres, Extramuros -con títulos en castellán sobre temas de etnografía, historia e economía de Galiza-, Arroás -con álbums ilustrados dirixidos ao público infantil-, Xabarín -primeira colección da literatura xuvenil universal en galego- Narrativa e Xerais Universitaria. Neste tempo tamén comezara a colaboración con outras empresas do grupo Anaya para coeditar obras internacionais.

Á terceira edición do prémio de novela vaise sumar en 1986 a convocatoria do Prémio Merlin de Literatura para nenos co que se pretende "fomentar a criación literaria especialmente dirixida ao lector infantil". A esta iniciativa seguirá a publicación das novas coleccións Extramuros narrativa, promocionada como Narrativa Atlántica, Poesía Completa, Libros do Centro Dramático Galego -primeira colección teatral de Xerais-, e o tríptico das obras de Ferrín, Retorno a Tagen Ata, Amor de Artur e Arnoia, Arnoia.

Nova etapa

Case dez anos despois da sua creación, no verán de 1988 Xerais inicia unha nova etapa co

nomeamento de Víctor Freixanes como director xeral e de Xesús Franco como xerente. Apresentase o cambio de logotipo da editora, deseñado por Pepe Barro e Xosé Díaz do grupo Revisión e un deseño unificador de todas a producções baixo o lema *A forza dos leitores*. Asimismo apartir da edición dos prémios de 1988, o xurado que elixe aos galardonados vai estar composto por leitores. No 1990 incorporouse a equipa como director editorial Manuel Bragado, que será a persoa que, seis anos despois, tome o relevo de Freixanes.

A nova xeira da empresa tamén vai supor a aparición no mercado, na segunda década de vida, das coleccións Biblioteca das Letras galegas, Merlin, Pequeno Merlin e Gran Merlin, Grandes do noso tempo, Crónica, as guías de Roteiros e de Gastronomía, Fóra de Xogo, Fotobiografías, Álbuns de postais, Ferros, Os Gordibolas, primeira colección infantil de personaxes e unha nova colección poética Ablatio Absoluto. Con Bragado como director xeral desde hai dous anos, en 1996 Xerais celebra a edición dos mil títulos coa publicación do volume colectivo, *Unha liña no ceo, 58 narradores galegos*.

TABLA DAS LETRAS

FICCIÓN

1. NO VENTRE DO SILENCIO
Xosé L. Méndez Ferrín.
Xerais

2. O LAPIS DO CARPINTERO
Manuel Rivas. Xerais

3. MORNING STAR
Xosé Miranda. Xerais

4. CÍRCULO
Suso de Toro. Xerais

5. ALÉN DA DESVENTURA
Xavier Alcalá. Galaxia

NON FICCIÓN

1. R. BLANCO TORRES
Marcos Seixo.
A Nosa Terra

2. R. BLANCO TORRES.
XORNADAS DE ALERTA E

- AGONIA.
Varios autores. Xerais

3. DISTO E DO OUTRO
Roberto Blanco Torres.
Galaxia

4. BREVE HISTORIA DA LITERATURA GALEGA
Mercedes Queixas Zas.
A Nosa Terra.

5. PRISCILIANO
Xosé Chao Rego.
A Nosa Terra

Librarias consultadas:
Cartabón (Vigo). Couceiro (A Coruña). Índice (Ferrol).
Michelena (Pontevedra). Pedreira (Santiago). Souto (Lugo). Torga (Ourense).

Vítor Vaqueiro

'Non podemos seguir escrebindo coma no século XIX'

• MANUEL VEIGA

Matemático, poeta premiado en varias ocasiones e ultimamente tamén narrador, Vítor Vaqueiro (Vigo 1948) ven de dar a coñecer *Os xenerais de África* (Galaxia), un libro de relatos que acolle moitas das lembranzas da sua infancia viguesa.

Vostede pertence á xeneración poética dos oitenta. Por que ese paso á narrativa?

Empecéi a escribir aos 16 anos relatos, ou impresións, de un ou dous fólios. Todo iso queiméino. Aos 21 comecei a escribir poesía. Publiquei varios libros. A meados dos oitenta tiña un libro empezado que estaba concebido como un único poema de 1.000 versos. Cando cheguei ao catrocentos non puiden continuar. Foi un atoramento provocado por circunstancias personais. Pasei nove anos sen escriber poesía, pero retomei a narrativa.

En concreto o relato. Por que non a novela?

Coincido con Cortázar en que o conto está más perto da poesía que da novela. Conto e poesía son más intensos. Por outra parte, non me interesa demasiado a novela convencional. Penso que habría que modificar o paradigma da novela. Como leitor, tamén gosto más do relato breve que da novela.

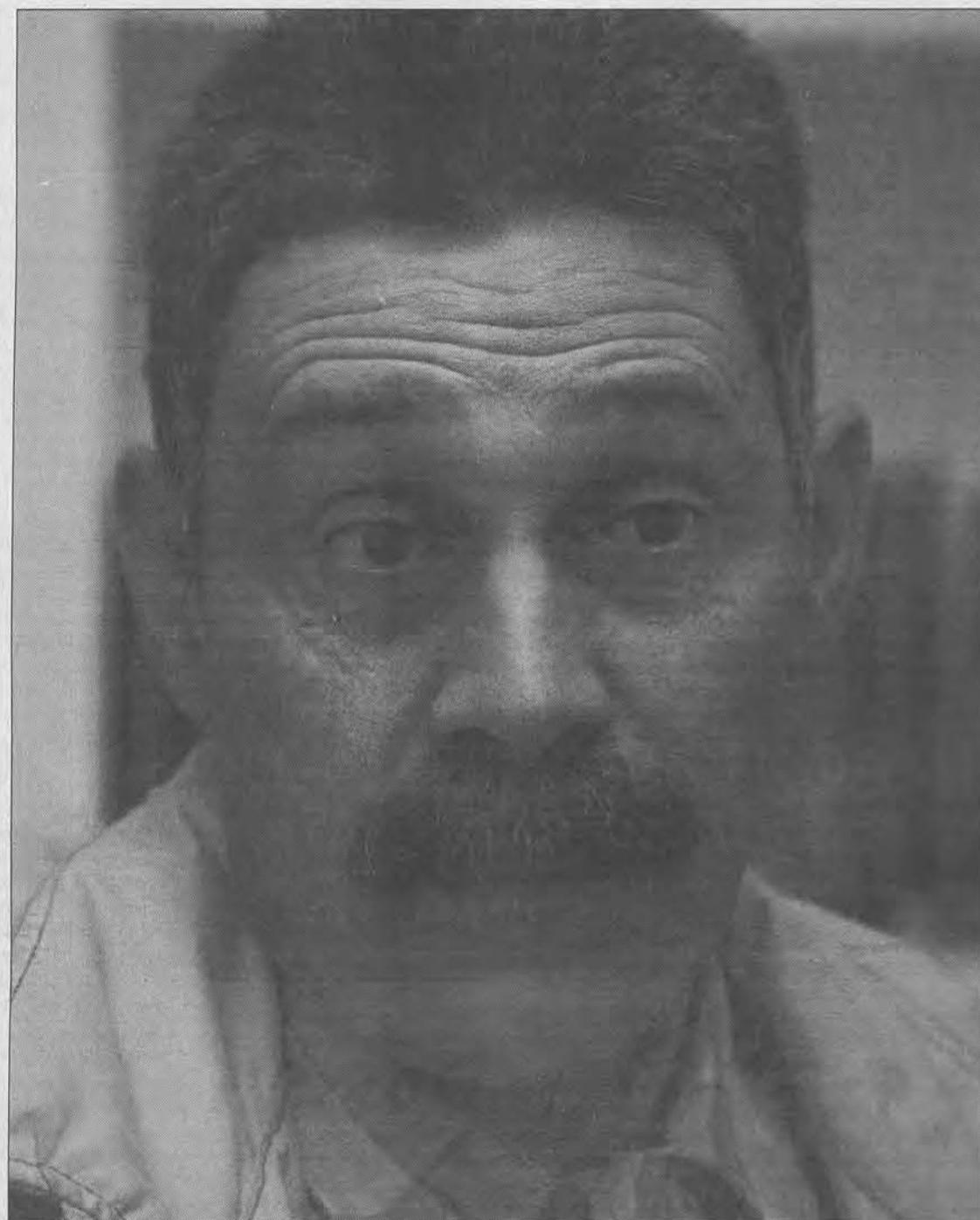
Os xenerais de África é más transparente que *O soño dirixido*, o seu anterior libro de relatos. Parece que, como outros autores da sua xeneración, está a abandonar o hermetismo para entrar en formas más claras.

É posibel. Así e todo, no meu caso, existe outro factor. Entre os relatos de *O soño dirixido* e os dos Xenerais pasan dez anos. Cando comezo *O soño dirixido* veño de deixar a poesía. No Soño a pegada poética ainda se nota moi. Agora a poesía quedame más atrás. Tamén mudou a miña percepción do relato breve. Impórtame moi a precisión, o colocar a palabra exacta en cada lugar.

Obra bonita ou obra ben feita

O seu estilo é bastante recoñecible. Iso tamén sucede no caso de Ferrin, de Cid Cabido ou dalgunas obras de Suso de Toro, pero non é frecuente no resto da literatura que se está a publicar.

Estase a publicar en exceso, vista a calidade, pero non só na literatura galega. Penso que é un problema global. É verdade que hai petardos que venden como Pérez Reverte, Almudena Grandes, Gala ou Antonio Molina. Os bons narradores escasean. En español os mellores, para mim, son Borges, Cortázar, Carpentier, Torrente e Valle. E que se lle vai facer, pero nengun é de Soria,

A.N.T.

nen de Guadalajara! Volvendo ao estilo, penso que o importante da literatura non é o que se di, senón o como se di. Probablemente, no caso de que eu posúa un estilo recoñecible, iso teña que ver co meu carácter que é preciso, pulcro e partidario da seriedade. Hai quen a iso lle charma perfeccionismo, cun ton peyorativo. Pero eu coincido con Broch en que non quero unha obra bonita, senón ben feita.

Dixo antes que hai que mudar o paradigma da novela. En que sentido?

Recoñezo que hoxéndia non son un bon leitor de novela. Leo ensaios, contos curtos ou poesía. A novela, tal e como se concibe, está esgotada ou a piques de se esgotar. O modelo segue sendo hoxe para moitos o do século XIX: Balzac, Stendhal, Dickens, Dostoevski... Esquecen que desde aquellas houbo duas guerras mundiais, a descolonización de África, as ditaduras latinoamericanas... Hai setenta anos a muller non tiña direito a voto. Mália eses cambios. Vargas Llosa escribe *La guerra del fin del mundo* e non oculta a sua predilección por Flaubert. Digo que o paradigma da novela debe-

ria ter cambiado e de feito é o que xa fixo Musil con *O home sen cualidades* ou Broch con *A morte de Virxilio* ou Cortázar con *Rayuela* ou Handke ou Botho Strauss.

Antes sinalou que era más importante a forma que o fondo. Pero agora ven de aludir a feitos políticos e sociais para explicar o cambio que debe dar a novela.

Mira, Valle Inclán escribeu *Tirano Banderas* en 1926. Adiantouse cincuenta ou sesenta anos ao seu tempo. Até certo punto, o fondo e a forma son inseparables, pero tamén é certo que unha mesma idea pode dar lugar a unha novela boa e a unha má. O tema do ditador latinoamericano tratárono, con acerto, ainda que como digo bastante despois de Valle, Miguel Ángel Asturias en *Señor Presidente* e Roa Bastos en *Yo, el supremo* e, con menos acerto, García Márquez en *El otoño del patriarca*.

Qué é *Os xenerais de África*?

A crónica dunha cidade e da sua xente nun período moi duro, o da ditadura. Ainda que hai relatos que podían ser contemporáneos.

Que opina da crítica?

A crítica, se é responsable e coñecedora, pode abrillar os ollos ao leitor. Pero tamén concibo a literatura como algo que consegue impactar ou que fracasa e iso con independencia do labor do crítico. Hai quen ante unha obra siente emoción e quen non. Esta percepción non depende do crítico, senón da sensibilidade, das leituras anteriores, da educación.

Exerza agora mesmo de crítico da narrativa galega.

Por orde alfabética: Caneiro, Casares e Ferrin. Ferrin polos relatos breves, sobre todo os de Arraiano. Casares pola novela, sobre todo por *Deus sentado nun sillón azul*, un canto á intelixéncia, con descripción pausada e sen concesións ao diálogo, algo que está tan de moda. Caneiro por *Un xogo de apócrifos*, unha novela moi valente. É certo que se pode notar que son un conxunto de contos, pero están ben trenzados. Comprométense co sentido moderno da novela, no sentido que antes decía. Nun segundo nivel situaria a Xavier Queipo e a Gonzalo Navaza e probablemente me esqueza algun do que tamén gosto. ♦

O cordeL

ReMesa

Número 34. Ano XII. Primavera 1999.
Dirixe: Mesa pola Normalización Lingüística.

Desde as páginas do seu boletín a Mesa denuncia a polticas lingüísticas de Caixa Galicia, dos responsables da lonxa de altura do porto de Vigo e da Consellería de Educación ademas de informar sobre a campaña pola galeguización dos Cuarenta Principales, da dobraxe de filmes ao galego, do reparto de carteis de Rebajas no comércio e das doce propostas de normalización lingüística apresentadas aos grupos polticos.

cós de cara ás próximas elecções municipais. Celebración da VI Asemblea Xeral da Mesa, do Dia Europeo das Línguas e publicación do Manifesto de Bonaval que, na lña de recuperar o carácter máis reivindicativo do Dia das Letras Galegas, asinan a Mesa, BNG, CC OO, CIG e EdeG. ♦

Rraigame
Revista de arte, cultura e tradicións populares

Número 8. Maio 1999.
Dirixe: Mariló e Xúlio Fernández Senra.
Edita: Escola Provincial de Danzas. Agrupación Castro Foxo da Deputación de Ourense.

Homenaxe á figura de Roberto Blanco Torres atraves dos artigos de Clódio González Pérez, de António Piñeiro e da publicación dunha escolma de textos poéticos e xornalísticos. Tamén inclue unha serie de colaboracións nas que se estudan os hórreos, "construccións senlleiras da arquitectura tradicional da nosa terra e emblema definitivo de moitas das nosas paisaxes", a segunda parte do artigo de Miguel Cáncio sobre márixas e bruxería que aparece no número 7 e Celestino Pardellas de Blas escribe sobre as coplas dentro do Cancioneiro da Illa de Ons. ♦

bruxería que aparece no número 7 e Celestino Pardellas de Blas escribe sobre as coplas dentro do Cancioneiro da Illa de Ons. ♦

Viento Sur

Por una izquierda alternativa

Número 43. Marzo 1999. Ano VIII. 900 pts.
Edita: Viento Sur.

Catherine Samary, Sonia y Milan Pradonovic escriben contra as guerras nos balcanos, Fuat Orçun so-

bre a esquerda turca e o Curdistán e Cesar Benjamin asina Brasil. El próximo paso es destruir la moneda nacional. Ademais Irak el asedio de las naciones por Joy Gordon, Las catástrofes naturales y los pueblos indígenas por Antonio Pérez e Euskadi. Los medios de comunicación y "el proceso de paz". ♦

Lois Tobio, prémio á fidelidade ao país

É unha figura fundamental no nacionalismo galego do século

♦ XAN CARBALLA

Vive en Madrid, aos seus fecundos e criativos noventa e dous anos. A sua biografía é recoñecida serodiamente polo nacionalismo contemporáneo, debido á brutalidade coa que a guerra e o exilio tratou a memoria histórica. Pero a figura de Tobio abriu-se paso nesa amnesia, apesar do

tempo transcurrido, e hoxe preside o Seminario de Estudos Galegos e tennos agasallado coas suas impresionantes traducións —*Nai Coraxe* de Brecht, *Fausto* de Goethe ou os poemas de Rilke— desde un coñecemento apaixoados do alemán e galego.

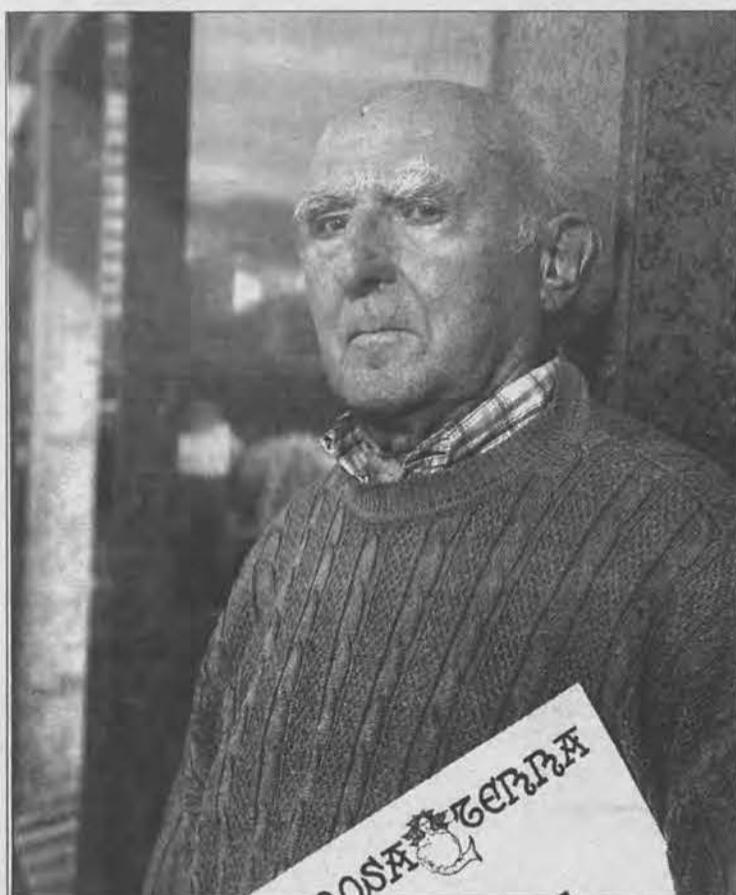
A imaxe de Tobio acrecentase cando dá a coñecer as suas me-

mórias *As décadas de TL*, nas que describe cun desprazado delicioso o seu transitar pola historia do século, desde o período en que comeza a traballar coas xentes do Seminario, á esperanza republicana e autonómica de 1931. El asina con Carballo Calero o primeiro proxecto estatutario que co tempo daría no texto plebiscitado o 28 de

Xuño de 1936, cando el xa exercía como agregado na embaixada búlgara, despois dunha brillante carreira diplomática.

Como a tantos o golpe militar truncou a vida e Tobio reconstruía no exilio uruguai, onde mantivo contacto contínuo cos seus compañeiros do Partido Galeguista, e se conver-

tiu na verdadeira mente xurídica do Consello de Galiza, unha sorte de Governo galego no exilio presidido por Castelao. Ainda que xa moi maior o recoñecemento que recibiu o 17 de Maio de 1999, o Prémio das Artes e as Letras, é a mínima prenda que o país lle debe a quen tanto traballou para que teña futuro soberano de seu. ♦

A SERPÉ DOS CAMIÑOS

En Iruña non sinalan o camiño para chegar ao centro, nem tan sequer os monumentos, ou polo menos non os ven os viaxeiros, que tamén iso pode acontecer. Nos restaurantes diferencian os que peden prato do dia dos que comen á carta, mesmo con chamadas nas suas portas sobre prezos que despois non respetan. Os sorrisos dos camareiros ou dos seus xefes parecen proporcionados ao que se pediu e ao que se deixou. Os navarros non miran para fóra, para o visitante. Dá a sensación de que as visitas os deixan doentes. Estas vivencias tentan os viaxeiros a lle dar a razón a Aiméi cando os estuda, pero non, non caen na trapela. Tamén, logo, receberán atencions que son de agradecer.

Converte-se nun pracer o paseo pola catedral, quitada, claro está, a anguriante visión da sua desafortunada fachada realizada por Ventura Rodríguez no XVIII, aquél destrutor que tamén deu má conta da porta norte da catedral de Compostela para sustituirla pola que agora se ve. Entrar no claustro e mirar as portas da Dormición e Preciosa, o refectório e a cociña, é como andar por unha cidade de surpresas. Todo é grande e lindo, ainda que se fixese en

Iruña

gótico (teima dos viaxeiros aos que non lles dá entrado tanta filigrana esguia e retorcida), de pedra caliza verdosa (esta é a cuestión da sua non asunción), escravida. Pero tamén admitem a mestria, que os viaxeiros non son parvos. Como gañan as figuras policromadas. O tránsito da Virxe na Porta da Dormición sénteno máis, quizás por topar coas regras do románico nas expresións dos rostros dos apóstolos,

sarcófago brillante centrado na nave principal, parecen de cera. O alabastro mete esa sensación.

Saef, espilida e nervosa, leva os viaxeiros ao Museu para que reencontren más obra do mestre Estevo. Ela non lle-lo di, mais eles adeveren-no en canto miran os poucos capiteis que quedaron do pórtico románico da catedral. As águas roendo nas poutas son inconfundíveis, e os leóns da guarda ou os compañeiros, de lombo arqueado. O bispo que fixera a catedral románica, nacendo o século XII, Pedro de Roda, coñecera en Compostela ao mestre Estevo e para aquí o trouxo. Deu-lle todo o seu mioco e o arquiteto cumplió. Pero os outros capiteis dobles e monolíticos de enredadas ramas ou historiadas cenas acaban por atrair toda a atención dos viaxeiros. Pertenecen ao pequeno claustro que ainda pervivía no século XIX. O detalle nas figuras e flores é difficilmente superábel. Como se pode modelar así a pedra, tal que fose de manteiga. Saef sente ciúmes polo interese dos amigos e as exclamacións que botan e arruza-se unha migia. Só unha migia porque tamén comprende que haxa mestres tan bos como o Estevo. Isto é o que lles di como excusa.

LOIS DIÉGUEZ

Pasean, logo, para "refrescar a cabeza", segundo di Paco. Os monumentos tamén embebedan se non se collen con calma. En San Cernin pecharon até o adro. A Cámara de Comptos é un bonito palacio. E o Arga pasa limpo e coidado. O casco vello recolle hoxe o que foron as tres cidades medievais: a Navarraria, San Cernin e San Nicolás. A Navarraria era a más vella ("povo de navarros", quere dizer). Sempre se chamou Iruña. O de Pamplona veu despois. Os viaxeiros, no paseo, imaxinan as liortas eternas entre as tres cidades, os navarros contra os francos, os xudeus polo meio. As desfeitas eran terribles. Agora, integrados todos, diviertense pola noite e deixan chamarivas amostras da sua alegría: apenas uns vomitos de porta en porta e un mundo de vasos enormes sobre os coches aparcados ou nos peitoris das xanelas dos tradicionais comercios. O más desagradable é o cheiro, e os nosos amigos foxen canto as pernas e a xente lles permite, a desintoxicar o nariz polo Arga. Ali vence outro arrecedor e acordan a despedida de Iruña. Realmente todos o desexaban. ♦

ANACOS

A reconquista (económica) de América

Quedouse atónito Uriel lendo istes días as informaciones económicas dos xornais. Ao ver como emigraban os capitais das grandes empresas españolas que están a pique de facerse multinacionais na América! Xa non se van alí os homes e as mulleres forzados a ter a ilusión de facer as Américas —cavilou o xordomudo Uriel—, pois era a mínima esperanza que lles restaba pra sair da pobreza conxénita, que viñan arrastrando dende o tempo de Mari Castañeira e de Pepa a Loba.

Entraban así na condición de emigrantes da que sería moi difícil que poideran sair; como se estivesen afná amontonados nas terceiras dos trasatlánticos da Mala Real Inglesa navegando pola mar da morriña, más que da saudade. Xa que na xerga periodística e no barballás dos discursos patrióticos e sentimentais nunca deixarán de ser chamados emigrantes, a non ser que se fixesen de ouro. Entón afná cabía que os nomeasen *indianos*, ou que se lles concedese —en Caldas de Reis e outras vilas— o ventureiro título de *che*.

Pois —lembra Uriel— os que non se facían ricos, malia que levaran vinte ou trinta anos en Cu-

ba ou na República Arxentina, non chegaban xamais á consideración de *emigrados* estivera reservada pra os políticos que tras o triénio liberal (1820-23) tiveron que fuxir a Francia, escapando da vinganza de Fernando VII; así como pra todos os demais emigrados en Europa, de distintas ideas, que historiou o Dr. Marañón.

Pouquño poderán aportar á economía española —anque si, facendo grandes sacrificios, a das súas familias— aquiles que pola súa persistente humildade continuaron sendo emigrantes. Mais os contados que fixeron fortuna e seguiron lembrándose da súa terra, da parroquia, da aldea, mandando cartos pra levantar nela escolas, hospitalíños, prazas de abasto, deixaron de selo cando recibiron a honrosa denominación de filántropos, ou ben de mecenas, patrícios ou benefactores da patria.

Iste fenómeno non foi exclusivamente galego, pois tamén ocorreu noutras rexións da Península, particularmente nas norteamericanas: Asturias, Cantabria... E nestas sucedeu que algúns de tan enriquecidos patrícios acumularon inxentes fortunas, que lles permitiron ademais de gastar unha por-

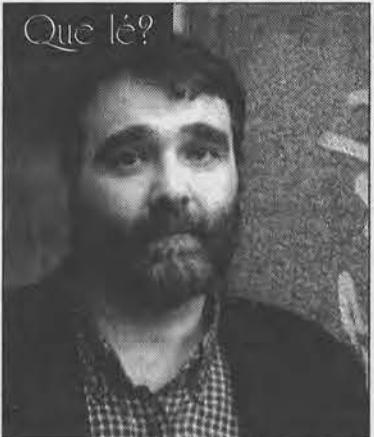
ción dilas en obras filantrópicas, dispoñer dun peculio sobranceiro para invertilo na creación en España de fortes entidades bancarias. Así naceron o Banco Español do Río da Plata (antecedente do Central) e o Hispanoamericano, e outros bancos de finde local nas súas provincias natais.

Forón os motores da progresión das finanzas españolas, xunto cos banco vascos, de ferreira orixe, e certos negocios creados no século XIX polos negreiros trocados en aristocratas. Despois de cen altibaixos, quebras, fusións, etc., alcanzaron no posfranquismo, os que sobreviven, unhas extraordinarias dimensións que combinadas coas suculentas privatizacions dos monopolios estatais, lles facilitaron aos colosais bancos fusionados —Bilbao Vizcaya e BSCH— e as privatizadas empresas —Telefónica, Endesa, Repsol—, amén doutras más pequenas, dar o gran salto do Atlántico. Ou más ben —coma di Uriel— o gran asalto á economía da América Latina; posto que ao estar incluido Brasil, excede da Hispanoamérica.

Ista sorprendente aplicación do rexurdimento —nos tempos de Felipe González e José M. Az- nar— da economía dunha nación, a cal tan pouco lle aproveitara o ouro das Indias, dilapidado en incontables guerras externas e civís e coloniais, ten que escamar agora aos pobres americanos. Sospeitarán, se cadra, que se trata dunha nova conquista das Indias Occidentais; anque non sexa bélica, senón financeira e empresarial. Suporán que os terribles conquistadores extremeños, que ensoñaban co Eldorado e toparon con Potosí e os tesouros dos Incas e os Aztecas, transformáronse en atildados banqueiros e executivos das sociedades que valen xa un Perú de antaño; ditos a conquistar a economía da Arxentina, Brasil, Chile e jo que se andará, morena!

Non é de extrañar, pois, que algúns gobernantes daquelas repúblicas, e máis afná os políticos da oposición, miren con moita desconfianza e lles poñan trabas ás inversiones, opas e demás operacións duns individuos aos que calquer día chamarán con recurrente alcume interposto, quizabes, Hernán Botín Cortés, Martín Valdívía Villa, Ignacio Pizarro Villalonga, ou Lope de Aguirre Cortina. Coma imaxina Uriel, e di por señas. ♦

MadriGalicia, 5 de Maio de 1999

Marcos Seixo

'Queda por facer a grande biografía sobre Blanco Torres'

Todo o que sae de Blanco Torres e prensa antiga, porque seguimos traballando sobre a súa figura e buscando nova documentación.

Que recomenda ler?

Nengunha obra en concreto. Gostariame que a xente lerá literatura portuguesa, unha oportunidade que temos totalmente desaproveitada. Moita xente está mercando traducións ao castelán de autores como Pessoa ou Saramago coa idea de que é unha lingua extraxeira. Perdemos así o tesouro da versión orixinal, que pode ser comprendida por calquier galego. Critico que os escritores se prestan a facer traducións, algo que só pode explicarse desde o oportunismo comercial.

Que vai quedar en limpo deste ano dedicado a figura de Blanco Torres?

Un labor divulgativo sobre unha figura que até o momento estaba totalmente esquecida. Publicáronse moitas obras pero case todas reiteran os mesmos aspectos e a súa grande biografía ainda está por facer. Unicamente destacaría o especial de *A Nosa Terra* que empaza a profundizar na súa personalidade desde diferentes perspectivas. Desde a asociación O Meigallo esperamos que unha vez que pasou o 17 de Maio as editoriais sigan tendo as portas abertas á hora de apostar pola publicación dun estudo profundo de carácter biográfico, filosófico e literario. Quedaron por abordar moitos aspectos, nalguns casos por falta de documentación, pero abriuse unha porta para despertar o interese por el.

Foi o primeiro en estudalo, en que grao de esquecemento topou a sua figura?

Ninguén o coñecía, agás as persoas que o trataron e a xente ligada ao Meigallo. Incluso escritores galegos, licenciados en Filoloxía preguntáronme quen era cando lles fun pedir unha sinatura.

Como valora os actos de conmemoración?

Celebráronse actos moi institucionais e moi gabanciosos, pero esqueceronse as asociacións de base que son as que realmente rescataron a súa figura. ♦

Lugo, 1951. Filólogo e historiador.

CAMIÑO VELLO CONGOSTRA NOVA

A aguia imperial

Sobre unha maxestuosa aguia viaxaban Zeus e Xúpiter, porque ela é quem más alto voa, é a más soberbia e poderosa de todas as aves, é a más paciente observadora e a más certeira no ataque.

Cando a aguia, desde o alto do ceo, señoarea co seu voo, fai erguer a vista dos homes, e cando as súas ás se proxectan sobre a terra, o paisano sente o preludio dun fulminante ataque.

Os grandes reis e emperadores, sabendo do poder que ela representa, escolleróna para soporte dos seus brasóns, na crenza de que a súa imaxe aumentaba a soberanía.

E sendo así, ¿por que non fa un paisano a amosar o seu poderío colocando unha aguia no petardo da porta da casa?

A todos lles é lícito reforzar as propias armas coa intimidatoria imaxe da raíña do dia e do ceo.

Sen embargo, todos deberan saber que, igual que os grandes imperios teñen enormes lagos que amosan as deficiencias do poder absoluto, tamén as aguias das fábulas, cando queren ou pretenden facer prevalecer o seu poder por encima de todo e de todos, levan a de perder, como lle pasou a aquela de quem nos fala Esopo, que un dia me-

nosprezou a un humilde escaravello peloteiro.

Ocorreu que, o bo do escaravello, vendó como unha aguia perseguía e acosaba a unha lebre que pacía

libremente no campo, facéndo a fuxir na procura de acubillo, este ofreceulle abeiro na súa misera casoupa, feita con bolas de bosta.

A aguia, vénboa entrar, pousou a carón do refuxio; e o escaravello advertiu mansamente.

—Rógoche que a deixes tranquila, pois está acollida na miña casa, e non tes por que profanar os meus apousentos nin maltratar ós meus hóspedes.

Pero a aguia, altiva e arrogante, menosprezando a cativeza do seu interlocutor e a miseria da casa, sen contestarlle, furou co peteiro ata esnaquizar o humilde fogar e arrebatar á lebre.

Daquela, o escaravello sentiu profundamente aldraxado; e argallando a maneira de vingar aquela afronta, subiu ó alto do cantil onde ela tiña o seu niño, e tirouelle cos ovos ó chan.

Aave, chorou de pena polo terrorífico acto, e temendo que a vingadora man do escaravello podía volver contra ela, buscou amparo nos favores que o propio Xúpiter lle debía, pregándolle un agocho, a onde o terror do peloteiro non puidese chegar.

O deus, valorou todos os lugas-

res da terra e todos, por unha ou outra razón, quedaban sempre expostos á represalia do insecto.

—O único que pudo facer, é acollerche eu a niñada no meu regazo; pois nunca ninguén ouvará tocar o meu divino manto.

Dito e feito, a aguia colocou os seus ovos no regazo do deus e ficou tranquila. Pero o escaravello necesitaba demostrar que non hai amparo contra os atropelos, e entón argallou a maneira de amosar a súa capacidade vingativa sen profanar á sublime persoa de Xúpiter.

Daquela, o peloteiro foi recollendo esterco e facendo unha grande bola; e logo, voou o más alto que pudo, para deixala caer sobre o regazo de Xúpiter.

Cando o bo deus a viu pouada no seu colo, deulle tal noxo que se puxo a sacudila, coa cara torcida e os ollos virados; e nese afán por desprendese da porcallenta bola, tirou os ovos da poderosa aguia.

E o escaravello demostrou a todos que, non por ser pequeno e andar entre o esterco, merecía menos respeto que a señora dos ceos. ♦

LeCer

A NOSA TERRA

• PÁGINAS COORDENADAS POR ANDRÉ LUCA •

Santa María de Alcobaça, vista xeral do dormitorio, século XII, que forma parte da exposición que sobre o cister se pode contemplar na Fundación Barrié da CORUÑA.

O Barco

■ EXPOSICIONES

BEBEDEIRA DE ENSOÑOS

Na Casa da Cultura poden os contemplar a mostra dedicada á figura de Flórencio Delgado Gurriarán, poeta galego exiliado en México.

Betanzos

■ EXPOSICIONES

A ESPERANZA DUN POVO

A esperanza dun povo titú-

lase a mostra de fotografía de Carmen Villar, que abre na Asociación Cultural Eira Vella.

Bueu

■ EXPOSICIONES

ROBERTO BLANCO TORRES

Até finais deste mes de Maio pódese contemplar, na Casa da Cultura de Bueu, unha exposición bio-bibliográfica ao redor da personalidade do xornalista asasinado no ano 1936, Roberto Blanco Torres, a quem se lle adica este ano as Letras Galegas.

Cambados

■ EXPOSICIONES

PEREIRO MIGUENS

A galeria Borrón 4 acolle até o 3 de Xuño a mostra de pintura de José Rafael Pereiro Miguens.

A Coruña

■ CINEMA

CGAI

O Centro Galego de Artes da Imaxe ten prevista a proxección, o Xoves 20, de *Perreros callejeros* de Jose Antonio de la Loma (España).

Carteleira

NEN NA TUA CASA' NEN NA MIÑA. Tras romperse a cabeza coas disquisiciones dun grupo de amigas lesbianas en *Go fish* (Ir de pesca), a directora Rose Tronche ofrece unha comedia máis levadeira sobre a homossexualidade. Se na sua anterior película, a sexualidade definía e marcaba ás personaxes, nesta, o cerne reside na facilidade para cambiar de parella e mesmo de opción.

EXECUCIÓN INMINENTE. Último filme de Clint Eastwood que interpreta a un xornalista dedicado a investigar a culpabilidade dun condeado a morte. poucas horas antes da súa execución. Bon ritmo e realización.

UN PLANO SINXELO. Tres homes atopan unha fortuna nun avión accidentado e deciden quedar con ela. As diferencias entre eles, a necesidade de agachar as probas e a súa propia mezquindade levanlos a unha espiral de violencia. Falso drama sobre a avaricia na América profunda.

SOAS. María Galiana e Ana Fernández, duas actrices tan boas como desconocidas para o público, protagonizan esta fita que descrebe a sordidez á que pode chegar a vida dunha muller pobre nunha capital de provincia andaluza. Non semellaría a primeira película do director Benito Zambrano, a non ser polo final, de fábula conservadora.

LOCK & STOCK. Nunha partida de cartas uns mafiosos estafan a catro mozos, que lles quedan a deber unha suma importante de cartos. Para pagálos, os rapaces amanñan un plano chafalleiro co que, de carambola e grazas aos enfrentamentos entre bandas rivais, obténen resultados. Comedia disparatada.

AMIGOS E VICIÑOS. Cal foi o seu mellor polvo? É a pregunta que fai xirar esta película. Clases médias, na fronteira da mocidade e a madurez, cometan adultério e converzan bastante explicitamente sobre sexo. Pouco apropiada para emitir nos cine-clubes de colégios relixiosos.

THE FACULTY. O norteamericano de orixe hispana, Robert Rodriguez, volve con outra parodia cinematográfica. Neste caso tocalle ás películas de institutos, mesturadas co cine de terror e alienígenas.

AVIDA É BELA. Comedia ambientada na Itália fascista. Humor e traxédia ensaiillados por un inspirado Roberto Benigni. Magnifica a primeira metade. Mais floxa na segunda.

A CEA DOS IDIOTAS. Empresarios e altos executivos refien por costume buscar individuos supostamente parvos para convidalos a cear e tirse deles. Comedia francesa, que ten como base unha obra teatral. Entreteida, ainda que non seña unha grande película.

MORTOS DO RISO. Un guión que avanza a saltos non impide tirar en varias ocasións. Correcta interpretación de Santiago Segura e o Gran Wyoming. De la Iglesia confirma a sua boa posta en escena, pero non as suas potencialidades narrativas.

CELEBRITY. Outro Woody Allen ben realizado, ben interpretado, crítico coa superficialidade da sociedade do espectáculo. O guión queda, sen embargo, un pouco corto e algunos diálogos fanse reiterativos. Ben o protagonista, Kenneth Branagh.

ENTRE AS PERNAS. Película de enredo que desperta o interese na súa última media hora. Interpretes: Carmelo Gómez (aceitábel), Javier Bardem (ben intencionado, pero inmaduro) e Vitória Abril (que é desde hai anos a mellor actriz española con diferencia). Mais cutrez que erotismo, con cenários mal iluminados (non se sabe se por falta de medios ou a mantenda).

VELVET GOLDMINE. Dous mozos ben feitos escandalizan a conservadora sociedade británica dos sesenta coa súa música glam e a súa estética bisexual. Moito video-clip e un chisco de sociología da época.♦

O Trinque

As décadas de T.L.

Lois Tobio, diplomático republicano e nacionalista, investigador e tradutor, ven de recibir o prémio das artes e das letras outorgado pola Xunta. Cada quen pode

facerlle a súa homenaxe particular lendo a súa biografía *As décadas de T.L.* (Edicións do Castro). Obra rica, amena e con moita saiva. Para ter na mesiña de noite.♦

37
Nº 883 - ANO XXII
20 DE MAIO DE 1999

outro lado da raia, de José António Villar. Até o vindeiro Sábado 22, na Fundación Artábrica.

HOLGA FERNÁNDEZ

Na Bodega (Rua Magdalena), colgan os óleos e debuxos en tinta china de Holga Fernández. Até finais de mes.

MÚSICA

O FORTE PIANO

É o título do espectáculo musical de Luz María Fernández ao piano. O Martes 25, no Centro Cultural Municipal ás 20 h.

■ EXPOSICIONES

JOSÉ HERNÁNDEZ

No Museo de Arte Contemporánea Unión Fenosa abre durante estes días a mostra de pintura de José Hernández.

ALFONSO

Continua aberta, na Fundación Barrié, a mostra de fotografía dunha das fuentes da memoria histórica do Estado español de grande parte do século XX, Alfonso Sánchez Portela, escolma de 150 fotografías realizadas entre os anos 1917 e 1989. Outra mostra é a de Arte de Cister en Galiza e Portugal, na que se combinan fotografías de edificios e pezas reais pertencentes a esta orde.

HOMENAXE A GRÉCIA

Na Agrupación Cultural Alexandre Bóveda encontrase a mostra Homenaxe a Grecia de María Braxe.

ALFREDO EIRAS

Abre na Biblioteca Pública Miguel González Garcés a mostra de pintura de Alfredo Eiras.

RAMÓN ASTRAY

Na Biblioteca Provincial pódese contemplar, durante esta semana, a mostra de debuxos de Ramón Astray.

TAUROMÁQUIA

Plasmación plástica do mundo dos touros na mostra Tauromáquia: touros e toureiros, na sala de Caixa de Galicia, até o 29 de Maio.

MÚSICA

ELIADE OCHO E CUARTETO PATRIA

O Sábado 20 ás 20,30 h, pódese asistir á actuación de Eliade Ocho e Cuarteto Patria, no Gustavo Freire, dentro do ciclo Músicas do mundo.

Moaña

■ ACTIVIDADES

CAFÉ-TEATRO DO REAL

Para este Xoves 20 ás 20,30 h, o Café-teatro do Real acolle a proxección do vídeo de Xan Leira Patagonia Libertaria e a presentación do libro O Galego Soto, Ilder da Patagonia

rebelle por M. Mera e Lois Leira. Ao día seguinte, Venres 21, ás 23,30 h, o cantautor Urbano Cabreira ofrecerá un concerto. O Sábado 22 ás 23,30 h, será Marisol Manfurada quien ocupe cenário co seu espectáculo poético musical. A seguinte actuación será a dos Regueifeiros con Luis Caruncho, Pinto de Herbón e outros, o Venres 28 ás 23,30 h.

Ourense

■ EXPOSICIONES

LUCIANO COUSELO

Até o 5 de Xuño pódese contemplar na galería de arte Visol os traballos de pintura de Luciano Couselo.

LOLA GARCIA

Está aberta no Ateneo a mostra dos últimos traballos de debuxo e pintura de Lola García Saavedra.

As Pontes

■ EXPOSICIONES

LEANDRO

No Café Marbella permanecerá durante este mes de Maio, a mostra de debuxos e pinturas de Leandro.

Ramón Astray mostra os seus debuxos na Biblioteca Provincial de LUGO.

Pontevedra

■ EXPOSICIONES

LOLA SOLLA

Até o Sábado 29, pódese ollar, na galería de arte Anexo, os traballos más recentes de Lola Solla.

M. CHAMOSO LAMAS

Até o Domingo 23, pódese contemplar no Museo de Pontevedra a mostra fotográfica que leva por título Pontevedra no obxectivo de Manuel Chamoso Lamas.

SIMÓN PACHECO

Na sala de exposicións de Caja de Madrid (Avda. Santa María, s/n), abre a mostra de Simón Pacheco, que leva por título Rehabilitación.

MARGA CONDE

Exibe os seus traballos de pintura na sala Teucro. Até o 31 de Maio.

Santiago

■ EXPOSICIONES

DO IMPRESIONISMO AO FAUVISMO

Derradeiros días, até o Martes 25, para contemplar no CGAC a mostra *Do Impresionismo ao Fauvismo*, que comprende 42 obras que abordan de xeito monográfico o cambio da pintura de fin de século. O Minimalismo americano e europeo, a xeito de exposición, tamén no CGAC, coa mostra *Minimal-Maximal*, na que participan máis de trinta artistas como poden ser Carl Andre, Mona Hatoum, Rolf Walz, Fred Sandback ou Haimo Zoering. Outra mostra do CGAC é a de fotografía do arxentino Humberto Rivas, escolma de 56 fotografías realizadas desde 1979, nas que se amosan arredores de distintas cidades.

Fariña
Falcón colga
as suas
criacións na
sala José
Lorenzo de
Compostela.

FALCÓN

Até o 25 deste mes abre, na galería de arte José Lorenzo, a mostra de debuxo e pintura de Jaime Fariña Falcón.

MANUEL FIGUEIRAS

Na galería Citania, até o 15 de Xuño, encóntrase a mostra de pintura de Manuel Figueiras. Na Fundación Araguaney, colga a pintura de António Moragón. No Centro Comercial Compostela abre a mostra de fotografía de J. Martín Chamizo.

COLECCIÓN CAIXA GALICIA

Escolma de máis de sesenta obras de escultura e pintura na mostra *Colección Caixa Galicia*. Na Sala Isaac Díaz Pardo do Auditorio de Galiza.

A. GARCIA-Alix

Até finais deste mes pódese contemplar, na galería Trinta, a mostra de fotografía de Alberto García-Alix. Na galería SQC, até o 25 de Maio, mostra de escultura de José Pedro Croft.

O CAMIÑO DE KUMANO

O Museu das Peregrinacións acolle, até o 4 de Xullo, a mostra *O Camiño de Kumano. A natureza divinizada*.

MENDES DA ROCHA

No Colégio Oficial de Arquitectos de Galicia abre, até o 28 deste mes, unha

Convocatórias

PRÉMIO DE NARRATIVA CARLOS BLANCO

Xuventude, e ten un custe de 7.800 pta. As prazas son limitadas, e só se realizará se existe un mínimo de 12 alumnos. Mais información no teléfono 988 235 946.

SAFARI FOTOGRÁFICO

A Agrupación Cultural Alexandre Bóveda ten abierto o prazo de inscrición para o safari fotográfico que vai desenvolver o vindeiro 20 de Xuño nas Illas Cies. Maior información e inscricións na propia Agrupación, Avda. Linares Rivas, 49, 1º A Coruña. Teléfono/fax: 981 244 355.

PRÉMIO VICENTE RISCO DE ANTROPOLOXIA E CIÉNCIAS SOCIAIS

O Concello de Allariz e as Fundacións Sotelo Blanco e Vicente Risco convocan o V Prémio Vicente Risco de Antropología e Ciencias Sociais, dotado con 1.000.000 pta. Poderá concorrer ao prémio calquier persona, sen distinción de idade ou nacionalidade, que apresente os seu traballo en lingua galega, conforme ás normas ortográficas e morfolóxicas elaboradas polo ILG e RAG. Os orixinais e inéditos tratarán do estudo do ámbito galego sempre desde o punto de vista da antropología ou das ciencias sociais (história, economía, socioloxía, etc.) tendo unha extensión mínima de 150 páginas e unha máxima de 300, tamaño folio e mecanografadas a duplo espazo. Valorarase que o estilo expositivo se axeite aos usos habituais do xénero ensaístico. De cada texto apresentaranse

seis cópias antes do dia 30 de Novembro de 1999, remitindoas á Fundación Sotelo Blanco, apartado do correios 2.096, 15780 Santiago. Mais información no teléfono 988 440 001.

AS MÉDULAS-SERRA DO XERÉS

O Ateneo de Pontevedra organiza unha excursión desde as Médulas en León até a Serra do Xerés en Ourense. A viaxe terá lugar na fin de semana que vai do 5 ao 6 de Xuño. O prezo por persona é de 14.500 pta. e os interesados deberán ingresar o importe na conta do Ateneo 2057-0001-17-0201547075 de Caixa Pontevedra. As prazas serán por rigorosa orde de ingreso. Maior información no 986 804 594 (mañáns).

PRÉMIO NOVELA LONGA EDUARDO BLANCO AMOR

Este ano será o Concello de Bueu quem organiza a XVIII edición do prémio de novela longa Eduardo Blanco Amor, dotado con 2.000.000 pta. As obras que se presenten deberán ir escritas no galego da normativa oficial. A extensión dos traballos será como mínimo de 150 folias mecanografadas a duplo espazo. As obras enviaranse por correio, sen remite e baixo lema, ao concello (Eduardo Vicenti, s/n; 36.930 Bueu-Pontevedra). No sobre estará escrito o título do certame. En sobre adxunto, pechado e baixo o mesmo lema, figurarán os dados persoais do autor ou autora. O prazo de admisión dos orixi-

nais rematará o 30 de Xullo de 1999. O fallo do certame darase a coñecer no mes de Setembro. Maior información no teléfono 986 324 338.

CERTAME DE FOTOGRAFIA DE MEIO AMBIENTE 99

O Ateneo Ferrolán, coa colaboración da Dirección Xeral de Xuventude, organiza un concurso fotográfico para afeiçoados e profesionais, que apresenten traballos relacionados coa Ecología nos seus diferentes aspectos (fauna, flora, agresións...). Cada participante poderá enviar un máximo de tres fotografías, en branco e preto ou a cor, todas as fotografías apresentadas non poderán exceder dun máximo de 30 x 40 cm. e un mínimo de 18 x 24 cm. As fotografías deberán presentarse montadas sobre unha cartolina con dous tamaños únicos de 30 x 40 ou 40 x 50 cm. O certame está dotado cun primeiro prémio de 175.000 pta. más unha cámara; un segundo de 50.000 e un terceiro de 25.000 pta. Os participantes indicarán o seu dínamo e o título da obra no reverso da cartolina na que se deberán montar as fotos. En sobre pechado achegaranse os datos persoais do autor. Os traballos remitiránse, antes do 28 de Maio de 1999, ao Ateneo Ferrolán, Rua Madalena, 202-1º, cp. 15.402. Ou entregar persoalmente no local do Ateneo ou na casa comercial Tramas (Rua Real, 98). A entrega dos premios terá lugar o 4 de Xuño, coincidindo coa inauguración da exposición dos traballos presentados. Mais información no teléfono 981 357 970.♦

Vigo

■ EXPOSICIONES

PATRICIA RIEGER

A escultura da americana Patricia Rieger pódese contemplar durante estes días na galería Sargadelos.

COUSAS TRANSPARENTES

É o título da mostra de pintura de Paula Mariño que abre, até o 15 de Xuño, na galería Bachelos.

ANTÓNIO PALÁCIOS

Continua, na Casa das Artes, a mostra antolóxica dedicada ao arquitecto António Palacios. No mesmo lugar, no segundo andar,

está aberta a mostra da Colección Torras, que organiza o Concello.

PAVEL HAVELKA

Até finais de mes, pódese contemplar, na librería Caixa de Pandora, a mostra de fotografía do checo Pavel Havelka.

TONY CATANY

Na sala Peiraos abre, até finais de mes, a mostra de fotografía de Tony Catany.

O CARTELISMO EN GALICIA

Até finais de mes, pódese ollar na sala Caixa Galicia (P. Sanz 21), a mostra O Cartelismo en Galicia, a actividade cartelística galega, desde as súas orixes até o 36.

MÓNICA ORTUZAR

Pódese contemplar, até finais de mes, as esculturas de Mónica Ortuzar, que leva por título Cortadillo, na galería Artefacto.

VÍCTOR REIS

A Casa Arines acolle a mostra do pintor portugués Víctor Reis baixo o título Romántico, Gótico e Manuelino nos Caminhos de Santiago.

Continua, na Cas das Artes de VIGO, a mostra do arquitecto galego António Palacios.

Anúncios de balde

■ Persoa con experiencia oferécese, por horas, para traballos de limpeza, coidado de persoas maiores ou nenos na zona de Santiago. Interesados chamar ao teléfono 981 576 026.

■ Véndense móbiles usados, cadeiras, mesas, camas e pezas soltas. Moi económico. Interesados chamar de 14,30 h, a 15,30 h, ao 986 294 183.

■ A venda do Nº 8 devo voceiro *Treme a terra*. Entrevistas a Nen@s da Revolta, Atahide, Diskatocan, Inadaptats, banda deseñada, opinión, poesía... Se queres recibila, mánanos 200 pta. en selos de 25 ao apdo. 90 de Pontedeume, 15.600 (A Coruña). Podes colaborar con cartas, poesía, debuxos, etc. enviandounos a tua proposta ao mesmo apdo.

■ Vendem-se auto-colantes com o lema *Nem Espanha nem Portugal: Independencia Nacional*, co gallo da campaña contra organizações imperialistas portuguesas na Galiza (CEDADE-Galiza, Comité pela Reunificación, etc.). Encomendas no correo electrónico estado.galego@hotmail.com

■ Resolución da ONU em favor da livre determinación da Galiza. Campanha da comisión para reunificación nacional da Galiza e Portugal (CRNGP). Envie o texto que se segue: Secretary General of United Nations (New York, 10017-USA). Nome, (B.I.)... Ask for your support in order to make the works for the free determination, independence and sovereignty for Galiza to be recognized by ONU resolution. Assinado... Información no apdo. dos correios 1012; cp. 15406-Ferrol.

■ Merco ou alugo casa ou piso de 4 dormitorios en Cangas do Morrazo ou arredores. Teléfono 616 131 032.

■ Ofrecese axudante ou aprendiz de carneiro e xardinería. Zona de Santiago. 981 563 044

■ Rias baixas, alugo chalet de duas plantas, xuntas ou por separado, con 2.520 metros cadrados. Por meses ou quincenas. 923 267 657.

■ Asociación Máximo Gorki. Intercambio de estudiantes, profesores, etc... coa Asociación de Hispanistas de Petesburgo. Para ir o mes de Xullo e recibilos en Agosto. Pensión completa. Alojamento con familias.

Mais información de 17 a 20 h, na Máximo Gorki. Teléfono 986 224 457.

■ Novas de Colombia. Revista Resistencia Internacional nº 20 (Vozco das FARC-EP). Manda 5 selos de 35 pta, e 5 de 10 pta, a "As Dunas": San Pedro de Visma, r/Lugar do río, 45. 15.191, A Coruña, e recíbelala no teu domicilio. As FARC-EP na rede, <http://burn.ucsd.edu/~farc-ep>.

■ A A. C. Zaloira de Pontedeume pon á venda o compacto *Musiceum vol. I e II*. O primeiro CD con grupos de rock e folk: Tiquets, Atahide, Faltriqueiras, Krecha Vagula; e o segundo con orquestras corais, escolas de música. Todos de Pontedeume. Cada volume dispón dun CD Rom con extensa información sobre a comarca. 1.500 pta, c/u más gastos de envío. Encuestas e información no apartado 14, 15.600 Pontedeume-A Coruña.

■ Lixo Urbano, selo discográfico independente galego. Amigo catálogo con producções proprias (Fame Negra, Fulsome, Malia Oxtia, Mol,...) e doutros selos (B-core, Oihuka, Potencial HC, Esan Ozeki, Moon Ska, Epitaph, Discord, Crypt,...). Pide-o de balde ao apdo. 304 (15.700 Compostela) ou a [lxo@ctv.es.web:members.xoom.com/lxourbano](http://lxo.ctv.es/web:members.xoom.com/lxourbano).

■ Aleman e inglés. Clases impartidas por tradutora bilingüe licenciada. Para académicas e particulares. Moita experiencia. Chamar ao 616 131 032.

■ Mérçase equipa para criar unha emisora local. Chamar ao 986 241 534. Perguntar por Paula nas tardes.

■ Se te inqueda a situazón da Galiza e teimás pola independencia, escréve-me. Gostariame atopar a alguém que estivesse fora do bostezo universal. Rua Torrente Ballester, 4, 5º C. 13.011 A Coruña.

■ Ven de sair á rua o número 4 da publicación poética *A Polpa*, que editan as mulleres do Colectivo Humilladero. Con poemas de Lucía Novas, Ana Cibeira, Belita, Natália Redondo, Enma P. Lombardía e Silvia Pardo. Para conseguilo envia dous selos de 35 pta. ao Colectivo Humilladero. Apdo. 816. 15.080. A Coruña. Enviadounos as vossas colaboracións.

■ Véndese ou alúgase piso en

Cangas. 144 metros cadrados, 4 cuartos, cociña, dous baños, aseo, salón, terraza. Perguntar por Isabel no 986 328 557.

■ Alúgase piso en Marin, para a tempada de verán, todo exterior e novo. 986 703 146.

■ Bicis pola Paz vende sudadeiras para financiar a doazón de bicis a médicos de Latinoamérica e África. Prezo 1.500 pta. Pago por talón ou xiro postal ao apartado 35 de Chantada 27.500. Fai deporte solidario.

■ Véndese Ford Fiesta XR2. 110 CV. En perfecto estado. PO-AN. Teléfono 986 450 776 de 20 h en diante.

■ Se vivides en Ferrol e queredes esmendellar co rizo, os Luns de 11 a 12, oide en Radio Kao, 96,3 FM: *O que nós sabemos e vostede non*. Chamar á tertulia radiofónica definitiva no 981 337 413 e resolveremos todas as tuas dúbidas.

■ Esquerda Nacionalista-Mociidade vende os textos da sua IV Asamblea Nacional. Interesados envien 300 pta. en selos ao apartado de correios 384. 15.780 Compostela.

■ Asociación Cultural e Viciñal *Emilio Crespo* (Návia - Vigo) ofrece primeira oportunidade de actuaciones a novos grupos musicais de calquier estilo. Chamar polas tardes de 5 a 8 ao teléfono 986 241 534.

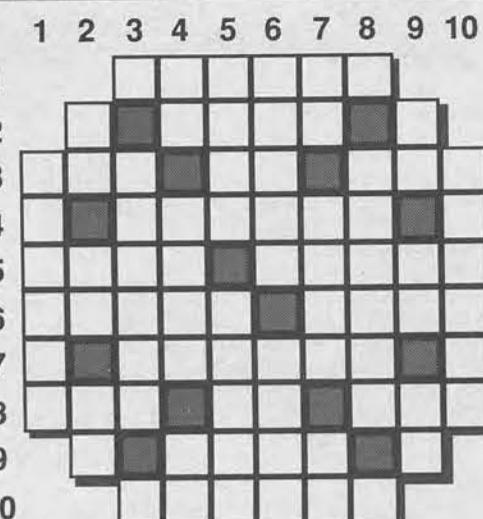
■ Novo grupo de música fusión-folk da zona de Vigo busca os seus primeiros concertos e oportunidades. Serieada. Chamar polas noites de 10 a 11 ao teléfono 986 240 431.

■ Enfermeira titulada busca traballo na comarca do Salnés ou próximas. Experiencia en coidado de enfermos hospitalizados e a domicilio. Teléfono 630 787 633 ou 988 216 562.

■ O Centro Social semente convividos a que passedes umha tarde comosco disfrutando dumha boa conversa, dumha melhor compañía, ou se preferedes, lendo un libro da nosa biblioteca, o tempo que vos tomades algo. Estamos na Paz 16 (Zona os Mallos-Coruna) podeis vir as sestas feiras e os Sábados das 18 ás 21 h. e das 18 ás 20 h, respectivamente. Tamén poden organizar acó os vossos actos e fazer as vossas asambleas.♦

Encrucillado

XOAN COSTA

Horizontal

1) Adorno, ornato. 2) Letras de raio. 3) Nome de muller ~ Ao revés, deus exipcio ~ Posufr. 4) Pertencente a Croacia. 5) Planta de América tropical que en Europa se cultiva como planta de adorno ~ Gramínea de rexións pantanosas. 6) Pásame de dentro para fóra ~ Terreo que rodea unha igrexa. 7) Melancíbatracioa. 8) Argola ~ Pelo da ovella e doutros animais ~ Embarcación grande. 9) Sensación causada pola necesidade de beber. 10) Pintor e escritor galego.

Vertical

1) Nome de muller. 2) Ao revés, símbolo do sodio ~ Vocais de unha ~ Batraquio moi frecuente en pozas, lagoas e regos. 3) Entrada. 4) Forma abreviada de está ~ Póla, galla ~ Igrexa episcopal. 5) Ave mariña ~ Enguedello, emaraño. 6) Presencíaa ~ Entreagada, cedida gratuitamente. 7) En Química, sufixo dos substantivos que designan elementos ~ O mesmo que trae ~ Preposición. 8) Empregan demasiado tempo en facer unha cousa. 9) Pronome persoal ~ Ao revés, décimo séptima letra do alfabeto grego que corresponde con R. ~ Ao revés, cuarta nota da escala musical. 10) Raciocínio.♦

Para a inclusión de información nestas páginas do LeCer pregámos-vos nolas fagades chegar antes dos Luns. Pódese facer a través do correo, Aptd. 1.371, 36200 Vigo; por Telf., 986 222 405, por Fax 986 223 101 ou correo electrónico antpcg@arrakis.es

A. Pérez Bellas

Milladoiro
presenta o seu novo disco o Venerdì 21 no Centro Cultural Caixavigo.

Na sala de exposicións do Centro Cultural Caixavigo, encóntrase a mostra antolóxica adicada ao arquitecto e pintor Agustín Pérez Bellas. Tamén abre na Sala de Arte a mostra de pintura de Dolores. E na Sala Temática, a mostra da pintura de Entorno e Futuro, exposición sobre actuacións de protección de medio ambiente.

Cultural Caixavigo, obras de Bach, Mahler e Haydn. Xoves 20 ás 20,30 h.

■ TEATRO

ÓDIO A HAMLET

O Sábado 22 ás 22,30 h, apresentarase, no Centro Cultural Caixavigo, o seu último traballo discográfico titulado *No confín dos verdes castros*, o Venerdì 21 ás 22,30 h.

■ CHARLAS

APARCAMENTOS SOBTERREANEOS ACCESIBILIS

ASEM Galicia organiza unha charla coloquio sobre accesibilidade global, aparcamentos subterraneos, o

Martes 25 no Paraninfo da Universidade ás 20 horas, coa intervención do arquitecto Arturo Conde.

Bilbo

■ MÚSICA

SKACHA, DISTURBIO 77 E DES-KONTROL

Os grupos punk de Vigo, Skacha e Disturbio 77 tocan, canda os Des-kontrol de Arrasate, na sala Bilbo-rock (velha iglesia De la Merced), o vindeiro Sábado 22 a partir das 21,30 h.♦

Caldo de letras

H	X	K	W	O	K	D	I	L	D	C	G	I	T
Y	J	Q	F	X	C	K	O	E	O	Ñ	Q	M	J
H	Q	E	K	T	T	T	D	R	D	J	J	D	P
P	A	N	A	M	R	E	X	E	L	Ç	R	E	H
Ç	U	R	C	T	C	O	O	R	I	M	A	R	J
Q	T	C	X	M	E	D	M	T	X	E	D	U	V
P	G	X	O	I	S	O	D	U	E	D	N	Ç	J
Q	Y	H	S	R	M	S	D	Ñ	N	E	U	J	A
W	A	D	L	I	X	I	V	O	E	L	M	J	X
N	U	N	A	L	I	O	R	F	M	M	I	Y	E
W	U	R	L	M	C	O	P	R	I	A	L	S	
M	H	Y	F	D	S	L	N	N	E	R	Y	O	
X	P	O	M	I	K	Z	W	H	H	O	L	O	J
N	V	S	A	O	W	R	F	G	S	Q	B	T	C

Unha dúcea de nomes de orixe xermánica.

SOLUCIONES AO ENCRUCILLADO

1)	ATAVIO	2)	ARIO	3)	ANA	4)	CROATA	5)	IUCIA	6)	ARRIZO	7)	SANDIA	8)	ARDO	9)	TE	10)	RAZOAO.
1)	ANISIA	2)	AN	3)	RA	4)	TA	5)	ACCESO	6)	TRAI	7)	SEOA	8)	ARO	9)	LA	10)	NAO.
1)	SEDE	2)	SEDE	3)	SEDE	4)	SEDE	5)	SEDE	6)	SEDE	7)	SEDE	8)	SEDE	9)	SEDE	10)	SEDE.
1)	ATAVIO	2)	ARIO	3)	ANA	4)	CROATA	5)	IUCIA	6)	ARRIZO	7)	SANDIA	8)	ARDO	9)	TE	10)	RAZOAO.
NE.																			

SOLUCIONES AO CALDO DE LETRAS

1)	ATAVIO	2)	ARIO	3)	ANA	4)	CROATA	5)	IUCIA	6)	ARRIZO	7)	SANDIA	8)	ARDO	9)	TE

A NOSA TERRA

DIRECTOR: Alfonso Eiré López. EMPRESA XORNALÍSTICA EDITORA: Promocións Culturais Galegas S.A. PRESIDENTE: Cesáreo Sánchez Iglesias.
Príncipe, 22, planta baixa (36202) Vigo. Tel.: Administración, Subscriptions e Publicidade (986) 43 38 30*. Redacción (986) 43 38 86 - 22 24 05. Fax (986) 22 31 01.

• 20 DE MAIO • 1999 • N° 883 • ANO XXII • IV XEIRA •

A TVG estrea a longametraxe de animación *Os vixilantes do Camiño*

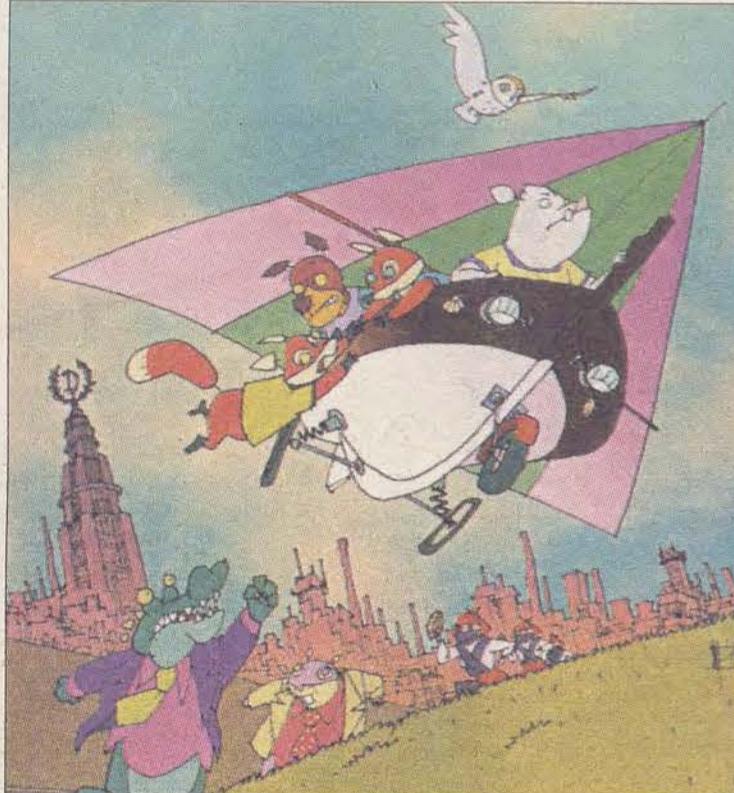
Xabarín contra Dabondo Corporation

• A. ESTÉVEZ

Xabarín é unha megaestrela, cansa do éxito e cunha necesidade bárbara de vacacións. No terceiro milénio non é fácil escoller un lugar para descansar, sobre todo sendo tan famoso como é o porco bravo televisivo. No Lugar da Pedra vai atopar de todo menos descanso. Ali pasará de ser unha megaestrela fachendosa a un superhero. A razón: salvar ao mundo do "mal da pedra" xunto a unha panda de amigos. Todo isto acontece en *Os vixilantes do camiño*, o proxecto do *Xabarín Clube* que se estreou en forma de longametraxe o 17 de Maio. A partir de Outono emitirase a serie de trece capítulos, a primeira de animación na que participa a TVG.

Desde o comezo da trama, apréciese a man de Miguelanxo Prado, alonxado temporalmente dos tebeos e mergullado na animación. Primeiro deseñando os personaxes da versión animada de *Men in Black* e, agora, entusiasmado con *Os vixilantes do Camiño*, na que leva traballando máis de un ano. A ambientación futurista recorda a álbums seus como *Stratos*. Para el esta aventura é moi importante: supón un proxecto pioneiro no país, máis se cabe tendo en conta que é a TVG quen o asume e non unha produtora como é habitual.

Os vixilantes do Camiño está chea de referencias cultas pero tamén de moito humor. É habitual incluir referencias case de especialista porque hai que ter en conta que o programa é visto por nenos e adultos á vez. Por exemplo, en *Hércules*, de Walt Disney, inclúianse chistes de adultos. Temos aos profesores como uns dos nosos maiores fans. É intencionado, non queríamos facer unha serie que se quedara en catro chistes", sinala Suso Iglesias, director do programa da TVG e responsábel da idea da serie. Xabarín, un chisco subido de fumes, xunto ao can Roi, os raposos Rómulo e Remo, e os sabios Merlin e Leonardo terán que combatir ao propietario de *Dabondo Corporation*. O patrimonio artístico do Camiño de Santiago está atacado do "mal da pedra". A torre de Pisa xa non existe e a catedral de Compostela está destruída.

Só hai un sitio, o Lugar da Pedra, onde se conserva o patrimonio. O resto do camiño europeo está ameazado polos planos do "cachondo mental" de Dabondo: construir Nova Europa, un parque temático na que os monumentos son recriados de maneira virtual con ánimo comercial.

O mundo de Dabondo contén moitos elementos negativos. A música que soa nas suas dis-

cotecas é bacallao, pinchado polo abutre DJ Dacosta e que hipnotiza aos que povoan a pista até quedar anulados. Todos, menos Xabarín. "Será pola cantidade de música heavy que escoite ultimamente", xustifícase. As tecnoentreiras son unhas modernas malvadas que utilizan os seus instrumentos musicais como armas letais. Eo señor Dabondo, un cobizoso cacique "multinacional" que se ducha en

Os debuxos da serie son de Miguelanxo Prado e a idea orixinal partiu de Suso Iglesias.

moedas de ouro mentres soña con dominar o mundo. Coa axuda de Chascarrashás, fundador da orde de *Os vixilantes do Camiño*, a banda de Xabarín conseguirá vencelos.

Máis aventuras en Outono

A longametraxe terá continuidade nos trece capítulo que se emitirán a partir do Outono. "O emitido o 17 de Maio é un resumo dos catro primeiros capítulos. A serie non vai estar rematada até Setembro", explica Iglesias. Pero, que máis surpresas agardan aos espectadores se semella que todo remata ben na longametraxe? "No resto dos capítulos os malos reaparecen para dinamitar conxuntos artísticos ou ecolóxicos. Desenvolveranse as tramas en diferentes puntos de Europa, como Compostela ou Bretaña e Xabarín seguirá defendendo valores positivos", comenta o director do espazo da TVG e criador da idea.

Esta serie fantástica e futurista ten en conta que este ano se celebra o Xacobeo homenaxeando a pervivencia do Camiño. O chamado "mal da pedra" non é outro que o resultado do estrago e abandono que padece o patrimonio histórico. A idea de Suso Iglesias foi tomado forma no guión coa colaboración do propio Miguelanxo Prado, Andrés Mahía e Santiago Romero. "Prado coida máis os resultados da animación e eu encárgome dos aspectos globais", sinala Suso Iglesias.

A animación faise en *Milímetros*, unha empresa de Madrid, que participa coa TVG na produción. "Buscamos empresas de animación xa que na Galiza non hai. Esta é unha das más establecidas, leva vinte anos funcionando, algo inusual xa que os estudios de animación abren e pechan con moi facilidade. Son admiradores de Miguelanxo e renunciaron á sua parte de beneficio empresarial a cambio de participar como coproductores cun 20% do orzamento", comenta Suso Iglesias. "No mundo da animación non son tan importantes os cartos como a formación de debuxantes. Se tivésemos un prazo de dez anos para facer a serie, poderíamos pensar en formar debuxantes. Pero neste caso comezamos a traballar hai algo máis de un ano e necesitabamos bos profesionais da animación", engade. ♦

O mal menor

MANUEL CIDRAS

Como estaba cantado, os partidos nacionalistas vascos asinaron un pacto de goberno e, como estaba tamén cantado, a resposta da fronte nacional vai más alá da lexítima discepuncia para entrar a saco na descalificación e na desmesura absoluta. Falar de exclusión dos non nacionalistas e mesmo de limpeza étnica, que é o que está de moda, resulta tan excesivo como incompatible coa boa fe. Claro que a boa fe en política non conta e para facer carreira nas ringleiras nacionais se cadría é más útil dizer que só falla que aos nacionalistas os metan en autobuses e os baixen a todos en Logroño, ou calquera outra humorada polo estilo.

Para mim que a desproporcionada resposta da fronte nacional a todo o proceso que nace en Lizarra está tinxida, non digo que sempre de modo consciente, daquela idea joseantoniana de antes prefiero una España roja que una España rota. Esta idea unitaria a ultranza é moi cara ao nacionalismo español, que nunca foi antiimperialista malia ás humillacións que España recibiu historicamente do imperialismo hoxe dominante, e que si en cambio se alimentou en exclusiva do odio ao enemigo interior do separatismo.

Para non ser eu, á miña vez, desmedido non direi que na fronte nacional teñan nostalxia dos funerais, pero si dos tempos dos funerais porque daquela o PNV tifía adiada a cuestión da soberanía e todo era encher de contido o Estatuto. Na España nacional semella que moitos seguen preferindo una España roja a una España rota, é dicir, pagar unha certa cota de sangue antes que ver en cuestión, sequera nos países, aquello que antes se chamaba a sagrada unidade da patria. Para algúns parece que fose un mal menor. ♦

VOLVER AO REGO

Decia Abraham Lincoln que é posíbel enganar a moitos poucos días, a poucos moitos días, pero non a todos, todos os días. A guerra de Iugoslavia pode enmarcarse no primeiro capítulo. Enganou a moitos poucos días e o tempo está a rematar. Comezou a viraxe Vargas Llosa e siguero outros. De guerra humanitaria, a bombardeo con errores. Agora comeza a falarse dunha intervención máis dos Estados Unidos, no seu papel de xendarme mundial, dentro dunha longa lista de agravios internacionais. ♦